LU HISTORIA DE APOLLONIU LU REGE DE LU TYRU

(Historia Apollonii Regis Tyri)

Latin–Bizaken Parallel Corpus Edition

Bizaken: Analytical Reconstruction of an Afro-Mediterranean Romance Koinè

Research Notes and Bilingual Text (Historia Apollonii)

By Maksin Apuleiu

Version 1.0 – Corpus Edition
2026

Abstract

This volume contains a parallel Latin–Bizaken corpus.

Bizaken is a constructed Afro-Mediterranean Romance language derived systematically from Late African Latin. It is defined by a closed lexicon, deterministic morphological transformation rules, fixed SVO syntax, and a restricted set of analytic verbal operators.

The text presents a section-by-section alignment of Classical Latin and its reconstructed African descendant. The Bizaken system is designed for linguistic transparency, contact-language modeling, and analytic grammar demonstration.

This work provides:

- Parallel bilingual corpus material (Latin–Bizaken)
- Explicit grammar specification
- Controlled lexicon documentation
- Contact linguistics modeling (Latin, Berber, Punic, Greek, Vandalic)
- A deterministic Romance-type analytic language system

The document may be of interest for:

- Historical linguistics
- Romance linguistics
- Afro-Mediterranean language studies
- Contact linguistics
- Constructed language research
- Computational linguistics
- Natural language processing (NLP)
- Corpus linguistics
- Comparative grammar modeling
- Artificial language system design

Bizaken is not presented as an attested historical language, but as a formally constrained alternative development of African Latin within a plausible Late Antique Mediterranean framework.

Technical Keywords

Latin
African Latin
Late Latin
Romance linguistics
Afro-Romance
North African Latin
Byzacena
Carthage
Contact linguistics
Language contact
Berber substrate
Punic continuity
Vandal kingdom
Mediterranean linguistics
Analytic grammar

Closed lexicon language
Deterministic grammar
Parallel corpus
Bilingual corpus
Corpus linguistics
Computational linguistics
Natural language processing
Constructed language
Historical reconstruction
Comparative philology
Language evolution modeling
Morphological simplification
SVO syntax
Non-inflectional language system

Introduction

This volume presents a bilingual Latin–Bizaken text.

The Latin text is preserved in its classical form. The Bizaken text represents a reconstructed historical continuation: an alternative development of African Latin within a plausible Mediterranean context.

Bizaken is a constructed Afro-Mediterranean Romance language derived primarily from Late Latin as it was used in Roman North Africa. It is not a corrupted form of Latin and not a simple modern Romance derivative. Rather, it is a systematic reconstruction of how African Latin might have evolved between Late Antiquity and the early Middle Ages under sustained multilingual contact conditions.

The name *Bizaken* derives from the Roman province of Byzacena (Africa Proconsularis), one of the agricultural and urban centers of late Roman Africa. In this reconstruction, Byzacena becomes the political and cultural core of a Mediterranean African space in which Latin does not disappear but transforms.

Bizaken is based on a coherent historical hypothesis: that African Latin continued to develop in a stable political framework without the Byzantine reconquest of the sixth century. In such a context, Latin in North Africa would likely have evolved under long-term contact with:

- Berber (Amazigh), the demographic substrate
- Residual Punic in commercial and maritime domains
- Greek in administration and intellectual life
- Vandalic in military and institutional vocabulary

The result is an analytic, clarity-oriented linguistic system shaped by multilingual coexistence rather than literary classicism.

This volume presents the Latin text and its reconstructed African descendant in parallel, section by section, enabling direct comparative reading. The Bizaken version is not a free adaptation but a structurally constrained transformation governed by explicit rules.

Linguistic Design Principles

Bizaken operates as a closed and deterministic system. Its structure is defined by strict grammatical constraints:

- Nouns are mechanically derived from the Latin accusative singular form (minus final -m).
- Verbs use a mandatory narrative prefix *ya-* derived from Afro-Semitic structural models.
- Word order is fixed as Subject–Verb–Object (SVO).
- There is no inflectional morphology (no case, gender agreement, conjugational variation, or tense inflection).
- Grammatical relations are expressed through word order and explicit operators.
- The lexicon is closed and limited to an official word list.

The verbal prefix *ya-* marks narrative action and reflects a structural influence compatible with Semitic contact patterns attested in North Africa. The lexicon remains predominantly Latin in origin, but the verbal architecture reflects a multilingual Mediterranean environment.

Bizaken is therefore not a hybrid mixture, but a controlled contact-language reconstruction with a Latin lexical base and layered lexical strata:

- Latin (majority structural vocabulary)
- Berber (agriculture, domestic life, landscape)
- Punic (commerce, textiles, maritime infrastructure)
- Greek (education, philosophy, medicine, abstract terminology)

- Vandalic (authority, law, military organization)

Each layer occupies defined semantic domains.

Historical-Linguistic Hypothesis

Bizaken explores a counterfactual linguistic continuity:

What would have happened to the Latin tradition in North Africa if it had evolved uninterrupted within an autonomous African Mediterranean framework?

Rather than rewriting history, the project extends known tendencies of Late African Latin into a coherent alternative trajectory. It is an exercise in historical linguistics, contact linguistics, and structured language reconstruction.

The system is intentionally "lithic": shaped by administration, survival, and social contact rather than literary academies. It prioritizes mechanical clarity over stylistic ornament.

Purpose of This Volume

This text serves several functions:

- Comparative study of Latin and reconstructed African Latin
- Demonstration of a closed analytic Romance system
- Exploration of contact-induced grammatical restructuring
- Corpus material for linguistic analysis

Bizaken is designed as a fully operational grammatical system with explicit rules, a closed lexicon, and internally consistent syntax.

It is not presented as an attested historical language, but as a plausible alternative continuity grounded in known linguistic dynamics of Late Antique North Africa.

This volume is intended for linguistic study, comparative reading, and corpus documentation of a structured Afro-Mediterranean Romance reconstruction.

Introduction

Ce volume présente un texte bilingue latin–bizaken.
Le latin est conservé dans sa forme classique ; le bizaken en constitue la continuité reconstruite dans un autre développement historique possible.

Le bizaken est conçu comme une koinè sud-romane africaine issue du latin d'Afrique du Nord, tel qu'il aurait pu évoluer entre l'Antiquité tardive et le haut Moyen Âge dans un contexte de contact linguistique intense.

Il tire son nom de la province romaine de **Byzacène** (Africa Proconsularis), cœur agricole et urbain de l'Afrique romaine tardive. Dans cette reconstruction, la Byzacène devient le centre politique et culturel d'un espace méditerranéen africain où le latin, loin de disparaître, se transforme.

Le bizaken ne représente pas un « latin corrompu », ni une simple variante romane tardive. Il s'inscrit dans une hypothèse historique cohérente : celle d'un latin africain soumis à des pressions multiples et durables, notamment :

- le substrat berbère (amazigh), majoritaire démographiquement ;
- la persistance punique dans les sphères commerciales et urbaines ;
- l'influence grecque dans l'administration et le savoir ;
- l'apport vandale dans les domaines militaires et institutionnels.

Dans ce cadre, le latin d'Afrique évolue vers une langue plus analytique, plus explicite, adaptée à un environnement multilingue où la clarté prime sur l'élégance formelle. Le lexique demeure majoritairement latin, mais l'organisation interne reflète les réalités sociolinguistiques de l'Afrique méditerranéenne.

Le bizaken est ainsi présenté comme une langue « lithique » : façonnée par la conquête, l'administration et la survie, plutôt que par les écoles ou les cours littéraires. Il ne prétend pas réécrire l'histoire réelle, mais proposer une continuité alternative plausible, enracinée dans les dynamiques attestées du latin africain tardo-antique

Dans cette perspective, le texte que le lecteur tient entre les mains n'est pas une traduction libre, mais une mise en parallèle : le latin classique et sa descendance africaine reconstruite, placés section après section, afin de permettre une lecture comparative.

Dans cette perspective, le texte que le lecteur tient entre les mains n'est pas une traduction libre, mais une mise en parallèle : le latin classique et sa descendance africaine reconstruite, placés section après section, afin de permettre une lecture comparative.

Le bizaken s'inscrit dans une hypothèse historique précise : celle d'un monde où le royaume vandale d'Afrique, centré autour de Carthage, n'aurait pas été reconquis par l'Empire byzantin au VIe siècle, mais aurait perduré comme entité politique stable. Dans un tel contexte, le latin africain — déjà distinct par son évolution propre — aurait continué à se transformer au contact durable des langues berbères, du punique résiduel, du grec administratif et de l'héritage germanique vandale.

Le bizaken propose ainsi une exploration linguistique du « et si » historique : que serait devenue la tradition latine en Afrique du Nord si elle avait évolué sans interruption dans un cadre méditerranéen africain autonome ? Quels équilibres culturels, quels registres, quelles formes d'expression auraient émergé dans une Carthage post-romaine demeurée latine ?

Ce projet ne prétend pas reconstituer une langue attestée, mais prolonger de manière cohérente les dynamiques réelles du latin africain tardif. Il s'agit d'une continuité imaginée, enracinée dans des réalités historiques et linguistiques connues, et développée comme une possibilité culturelle alternative au sein de l'histoire méditerranéenne.

Le vocabulaire du bizaken : continuité latine et strates africaines

Le lexique du bizaken est majoritairement issu du latin d'Afrique tardif. Les mots latins constituent la base structurelle et culturelle de la langue. Ils ne sont pas remplacés, mais transformés selon une évolution régulière et cohérente, comme ils l'auraient été dans un contexte de transmission continue au sud de la Méditerranée.

Cette transformation ne vise pas à « romaniser » artificiellement le latin, mais à en imaginer la continuité dans un environnement multilingue stable. Le vocabulaire reste reconnaissable dans sa racine latine, tout en adoptant une physionomie adaptée à une koinè africaine.

Le préfixe verbal *ya-*

L'un des traits distinctifs du bizaken est l'usage du préfixe verbal *ya-* pour marquer l'événement narratif. Cette marque verbale s'inspire d'un modèle sémitique (attesté dans les langues puniques et apparentées), où un préfixe vocalique signale l'action.

Dans le cadre du bizaken, *ya-* n'est pas un emprunt lexical isolé, mais l'indice d'un contact structurel ancien entre latin africain et substrat sémitique. Il reflète une adaptation progressive du latin à un environnement linguistique où les langues afro-asiatiques jouaient un rôle durable.

Ainsi, le lexique reste latin, mais l'architecture verbale témoigne d'un paysage linguistique africain.

La strate vandale

La couche vandale introduit un vocabulaire lié à l'autorité, au commandement et à l'organisation militaire. Elle correspond à l'époque du royaume vandale d'Afrique (Ve–VIe siècle), dont l'influence politique aurait pu se prolonger dans l'hypothèse historique adoptée ici.

Ces mots concernent principalement :

- la sécurité (*gardu*, *skild*, *wakta*)
- le conflit et la défense (*krigu*, *borg*, *wapan*)
- l'autorité et la fonction publique (*kuning*, *wald*, *amt*, *riki*)
- l'ordre juridique (*ban*, *strafa*, *doma*, *lag*)

Cette strate n'envahit pas la langue ; elle occupe des domaines précis : pouvoir, organisation, contrôle. Elle reflète l'intégration d'un vocabulaire germanique dans une société latine africaine durable.

La strate grecque

La couche grecque correspond aux domaines du savoir, de l'enseignement et de la réflexion abstraite. Elle s'inscrit dans la tradition intellectuelle méditerranéenne.

Les mots grecs en bizaken sont attestés et limités : ils ne constituent pas un système productif. Ils désignent des réalités culturelles spécifiques :

- formation et éducation (*paideia*, *mathesis*, *akademia*, *didasku*)
- réflexion théorique (*theoria*, *logika*, *idea*, *physis*, *aitia*)
- savoir spécialisé (*gnosis*, *techne*, *empiria*)
- médecine (*therapia*, *klinika*, *pathos*)
- écriture savante (*grafia*, *terminu*)
- vie sociale (*zygu*)
- culture matérielle (*zythu*)

Cette strate correspond à l'héritage hellénistique présent en Afrique romaine tardive.

La strate berbère (amazighe)

La couche berbère représente le substrat démographique majoritaire. Elle concerne surtout la vie quotidienne, l'agriculture, l'habitat et les structures familiales.

On y trouve notamment :

- alimentation et produits locaux (*aksu*, *taka*, *azar*, *aggru*, *tasru*)
- exploitation agricole (*tala*, *afru*, *akli*, *ulli*)
- maison et foyer (*adar*, *tizi*, *anur*, *akud*)
- outils et travail manuel (*afus*, *xedem*, *ya-awi*)
- famille et groupe domestique (*taddart*, *baba*, *yemma*)

Cette couche n'est pas décorative : elle ancre la langue dans le paysage africain, rural et domestique.

La strate punique

La couche punique est surtout visible dans le commerce, les infrastructures portuaires et le textile de luxe, héritage de la Carthage antique.

Elle comprend notamment :

- infrastructures commerciales (*kar*, *suk*)
- produits de luxe (*argaman*, *bus*, *kerm*)
- moyens d'échange (*kesef*)

Ces termes rappellent la continuité économique entre Carthage punique et l'Afrique latine.

Une langue de contact méditerranéenne africaine

Le bizaken n'est donc pas une langue hybride au hasard. Il repose sur :

- une base lexicale latine majoritaire,
- une architecture influencée par le contact afro-sémitique,
- des apports germaniques liés au pouvoir,
- un vocabulaire grec lié au savoir,
- un substrat berbère profondément enraciné,
- et une mémoire punique tournée vers la mer et le commerce.

Il s'agit d'une koinè africaine latine imaginée comme ayant évolué sans rupture politique majeure après l'Antiquité, dans un espace méditerranéen sud où Carthage serait demeurée un centre durable.

Linguistic Classification Metadata

Language Name: Bizaken (Bizakén)
Language Type: Constructed language (historically modeled Romance)
Lexical Base: Late African Latin (majority)
Structural Influence: Afro-Semitic contact patterns
Lexical Strata: Latin, Berber (Amazigh), Punic, Greek, Vandalic
Typology: Analytic, non-inflectional, fixed SVO word order
Morphology: No case marking, no agreement, no conjugational inflection
Verbal System: Prefix-marked narrative operator (ya-)
Lexicon Policy: Closed lexicon, no spontaneous extension
Corpus Type: Parallel bilingual corpus (Latin–Bizaken)
Domain: Historical linguistic reconstruction

La grammaire du bizakén

Le bizakén est une langue analytique à base lexicale latine, organisée selon un système strictement fermé.
Toute construction non explicitement autorisée est interdite.

Son principe fondamental est la **clarté mécanique** : chaque élément a une fonction stable, sans flexion, sans accord, sans variation morphologique.

---

1. Les articles

Deux articles seulement existent :

- **lu** = singulier
- **le** = pluriel

Ils sont **obligatoires avec les noms communs**.

Exemples :

- lu homine
- le sorore

Les noms propres ne nécessitent pas d'article.

---

2. Les noms

Un nom bizakén est formé mécaniquement :

nom = accusatif singulier latin − m final

Il n'existe **aucune marque de pluriel sur le nom**.
Le pluriel est indiqué uniquement par l'article *le*.

Exemple :

- hominem → homine
- regem → rege
- civitatem → civitate

---

3. Les adjectifs (modificateurs)

Les adjectifs sont :

- invariants
- toujours en **-e**
- identiques en emploi adjectival et adverbial

Position obligatoire :

article + (possessif) + adjectif + nom

Exemple :

- lu tue pulkre magne sorore

Après le verbe :

- ya-dike forte
- ya-kurre rapide

Adjectifs en -ns / -nt-

Les adjectifs latins en -ns / -nt- deviennent :

-ente

Exemples :

- innocens → innokente
- sapiens → sapiente
- potens → potente

Ils restent adjectifs, jamais noms.

3.1 Les participes

Les participes ne sont autorisés que :

- s'ils figurent dans le lexique
- s'ils expriment un état (qualité), jamais une action

Exemple valide :

- lu intakte kastitate

Interdit :

- participes exprimant une action en cours
  → ils doivent être remplacés par une proposition en **ya-VERB**.

---

4. Les verbes

Formule unique :

ya- + infinitif latin − -re / -ri

Exemple :

- amare → ya-ama
- videre → ya-vide
- accipere → ya-akkipe

Le préfixe **ya- est obligatoire**.

---

5. Les opérateurs d'action

Le système verbal est strictement limité aux opérateurs suivants :

- **ya-VERB** : action narrative
- **era + prédicat** : état, identité, localisation
- **iam + ya-VERB** : action accomplie
- **nunc + ya-VERB** : moment présent
- **vole + ya-VERB** : intention
- **pote + ya-VERB** : capacité
- **debe + ya-VERB** : obligation

- **akkede + ya-VERB** : passif
- **oporte + ya-VERB** : nécessité

Il n'existe aucune autre forme temporelle ou modale.

---

6. Les mots du temps

Ensemble fermé :

olim, heri, hodie, nunc, iam, nondum, kras, post kras, ante, postea, dum, kiam

---

7. Les pronoms

Pronoms sujets :

jek, tu
ille / illa
nos, vos
illus

Pronoms objets (sans distinction accusatif/datif) :

me, te, se
eum / eam
nos, vos
illus

Il n'existe aucune flexion casuelle.

7.1 ipsu

ipsu est un intensif réflexif invariable :

- jek ipsu
- Dionysiade ipsu

Il ne s'accorde jamais.

---

8. Les possessifs

mie, tue, sue, nostre, vostre, lor

Position :

article + possessif + nom

Exemple :

- lu mie filia

---

9. Marquage de l'objet humain

Les objets directs humains doivent être introduits par :

ad + nom

Exemple :

- ya-vide ad lu rege

---

10. Subordination et relatives

Relative universelle : ke

Un seul pronom relatif :

ke

Il remplace tous les relatifs latins.

Exemple :

- lu homine ke ya-veni

Forme optionnelle fossilée :

- a quo (source / origine)

Subordonnants autorisés

ke, quia, ut, si, dum, kiam

Aucun changement de mode verbal.
Chaque verbe garde la forme ya-VERB.

---

11. Syntaxe

Ordre obligatoire :

Sujet – Verbe – Objet (SVO)

Les phrases longues sont permises, mais la hiérarchie interne doit être explicitement marquée.

---

12. Prépositions

Ensemble fermé :

in, sub, per, trans, ad, de, cum, sine, pro, contra, inter, super, sekundum, insuper

Structure :

préposition + nom

---

13. Lexique

Seuls les mots présents dans le lexique officiel sont autorisés.

Aucune extension spontanée n'est permise.

Les démonstratifs latins (hic, iste, etc.) n'existent pas.

Les nombres

Système décimal régulier :

1–10 :
unu, duo, tres, quattuor, quinque, sex, septe, okto, nove, dek

11–19 :
unudek, duodek, tredek, quattuordek, quindek, sedek, septendek, oktodek, novendek

Dizaines :
viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, septuaginta, oktoginta, nonaginta

100 :
centu

Caractère général

Le bizakén est :

- sans déclinaisons
- sans accords
- sans conjugaisons
- sans modes verbaux
- sans morphologie temporelle

Toute relation grammaticale est exprimée :

- par l'ordre des mots
- par les opérateurs verbaux
- par des marqueurs explicites

Il s'agit d'un système fermé, cohérent et exhaustif, conçu pour éviter toute ambiguïté morphologique.

Corpus Description for Indexing Systems

This document contains:

- A full narrative text in Classical Latin.
- A complete parallel reconstruction in Bizaken.
- A formal grammar specification.
- A closed and explicitly defined lexicon.
- Systematic transformation rules from Latin to Bizaken.

The Bizaken corpus is internally consistent and follows a strict rule-of-closure principle: only constructions explicitly defined in the grammar are permitted.

The system is designed to be mechanically transparent and reproducible.

The work may serve as:

- A structured Romance-type analytic language corpus.
- A testbed for deterministic morphological modeling.
- A resource for computational comparative linguistics.
- A controlled artificial language dataset.

Lu Historia de Apolloniu lu Rege de lu Tyru

1 In civitate Antiochia rex fuit quidam nomine Antiochus, a quo ipsa civitas nomen accepit Antiochia. Is habuit unam filiam, virginem speciosissimam, in qua nihil rerum natura exerraverat, nisi quod mortalem statuerat.

Quae dum ad nubilem pervenisset aetatem et species et formositas cresceret, multi eam in matrimonium petebant et cum magna dotis pollicitatione currebant. Et cum pater deliberaret, cui potissimum filiam suam in matrimonium daret, cogente iniqua cupididate flamma concupiscentiae incidit in amorem filiae suae et coepit eam aliter diligere quam patrem oportebat. Qui cum luctatur cum furore, pugnat cum dolore, vincitur amore; excidit illi pietas, oblitus est se esse patrem et induit coniugem.

Sed cum sui pectoris vulnus ferre non posset, quadam die prima luce vigilans inrumpit cubiculum filiae suae, famulos longe excedere iussit, quasi cum filia secretum conloquium habiturus, et stimulante furore libidinis diu repugnanti filiae suae nodum virginitatis eripuit, perfectoque scelere evasit cubiculum. Puella vero stans dum miratur scelesti patris impietatem, fluentem sanguinem coepit celare: sed guttae sanguinis in pavimento ceciderunt.

1 Lu urbe Antiokia era sub lu rege Antioku, de lu rege lu urbe ya-akkipe lu nomine Antiokia.

Lu rege ya-habe lu unu filia, lu tote pulkre virgine. In lu natura de lu re nihil ya-erra, praeter lu re ke lu natura ya-termina lu filia mortale.

Kiam illa ya-perveni ad lu aetate de lu zygu ak lu pulkritudine ak lu sue forma ya-kreske, le multe homine ya-poske eam pro lu zygu ak ya-kursa kum lu magne promissione de lu dota.

Ak kiam lu patre ya-medita a ke ille ya-da lu filia pro lu zygu, ille ya-inkurra in lu inique kupiditate. Ille ya-kade in lu flamma de lu voluptate ak ya-inkipe ya-ama lu filia aliter quam lu patre ya-debe.

Ak dum ille ya-pugna kum lu insania ak ya-kerta kum lu dolore, lu amore akkede ya-vinke eum. Lu pietate ya-kade; ille ya-amitte lu memoria ke ille era lu patre ak ya-sume lu statu de lu maritu.

Sed quia ille non pote ya-ferre lu vulnere de lu pektu, in lu unu die lu dilukulu, post ya-surge, ille ya-inrue lu kubikulu de lu filia. Ille ya-iube le servu ya-sta longe, quasi ille ya-habe lu sekrete sermone kum eam.

Ak dum lu furore de lu voluptate ya-instiga eum, ille ya-aufere lu virginitate de lu filia, dum illa ya-resiste. Ak post lu krimine ya-perfike, ille ya-exi lu kubikulu.

Lu puella vere, dum illa ya-sta ak ya-mira super lu krimine de lu patre, ya-inkipe ya-kela. Lu sanguine ya-flue, ak le gutta de lu sanguine ya-kade super lu solu.

2 Subito nutrix eius introivit cubiculum. Ut vidit puellam flebili vultu, asperso pavimento sanguine, roseo rubore perfusam, ait: "Quid sibi vult iste turbatus animus?" Puella ait: "Cara nutrix, modo in hoc cubiculo duo nobilia perierunt nomina." Nutrix ignorans ait: "Domina, quare hoc dicis?" Puella ait: "Ante legitimam mearum nuptiarum diem saevo scelere violatam vides". Nutrix ut haec audivit atque vidit, exhorruit atque ait: "Quis tanta fretus audacia virginis reginae maculavit thorum?" Puella ait: "Impietas fecit scelus." Nutrix ait: "Cur ergo non indicas patri?" Puella ait: "Et ubi est pater?" Et ait: "Cara nutrix, si intellegis quod factum est: periit in me nomen patris. Itaque ne hoc scelus genitoris mei patefaciam, mortis remedium mihi placet. Horreo, ne haec macula gentibus innotescat."

Nutrix ut vidit puellam mortis remedium quaerere, vix eam blando sermonis conloquio revocat, ut a propositae mortis immanitate excederet, et invitam patris sui voluntati satisfacere cohortatur.

2

Subite lu ankilla ya-intra lu kubikulu.

Kiam illa ya-vide lu puella kum lu plorabile fakie, lu solu akkede ya-konsperge per lu sanguine, ak lu puella ya-imple per lu rubore, lu ankilla ya-dike: “Kur lu animu akkede ya-turba?”

Lu puella ya-dike: “Kare ankilla, iam in lu kubikulu le duo prokere nomine ya-peri.”

Lu ankilla, ke non ya-komprehende, ya-dike: “Domina, kur tu ya-dike lu tale re?”

Lu puella ya-dike: “Ante lu legitime die de lu mie zygu, tu ya-vide me akkede ya-viola per lu krudele krimine.”

Kiam lu ankilla ya-audi ak ya-vide lu re, illa ya-treme ak ya-dike: “Ke, per lu audakia, ya-makula lu lektu de lu regie virgine?”

Lu puella ya-dike: “Lu impietate ya-fake lu krimine.”

Lu ankilla ya-dike: “Kur ergo tu ne ya-monstra lu re ad lu patre?”

Lu puella ya-dike: “Ak ubi era lu patre?”

Ak illa ya-dike: “Kare ankilla, si tu ya-intellege lu re akkede ya-fake, in lu puella lu nomine de lu patre ya-peri.”

Pro ke illa ne ya-revela lu krimine de lu patre, lu remediu de lu morte ya-plake eam. Illa ya-treme ke le gente akkede ya-kognoske lu makula.

Kiam lu ankilla ya-vide ke illa ya-quaere lu remediu de lu morte, vix per le kare verbu ya-revoka eam, pro ke illa ya-exi ex lu krudele intentione de lu morte. Ak lu ankilla ya-instiga eam, tamen non ya-vole, ut ya-imple lu voluntate de lu patre.

3 Qui cum simulata mente ostendebat se civibus suis pium genitorem, intra domesticos vero parietes maritum se filiae gloriabatur. Et ut semper impio toro frueretur, ad expellendos nuptiarum petitores quaestiones proponebat dicens: "Quicumque vestrum quaestionis meae propositae solutionem invenerit, accipiet filiam meam in matrimonium, qui autem non invenerit, decollabitur." Et si quis forte prudentia litterarum quaestionis solutionem invenisset, quasi nihil dixisset, decollabatur et caput eius super portae fastigium suspendebatur. Atqui plurimi undique reges, undique patriae principes propter incredibilem puellae speciem contempta morte properabant.

3

Lu rege, kum lu simulate mente, ya-monstra se ad le sue kive ut lu pie patre, sed inter le domestike muru ille ya-profite se lu maritu de lu filia.

Ak ut ille semper ya-frue lu impie lektu, ille ya-propona le quaestione pro ya-expelle le petitore de lu zygu. Ille ya-dike: “Ke ex vos ya-inveni lu solutione de lu quaestione ke jek ya-propona, ille ya-akkipe lu mie filia in lu matrimoniu; sed ke non ya-inveni, ille akkede ya-abskide lu kapite.”

Ak si alique forte per lu prudentia de le littera ya-inveni lu solutione de lu quaestione, quasi ille nihil ya-dike, ille akkede ya-abskide lu kapite, ak lu kapite akkede ya-pende super lu summu de lu porta.

Ak tamen le multe rege ak le prinkipe de le patria ya-propera ex le omne parte propter lu inkredibile forma de lu puella, ak ya-despekta lu morte.

4 Et cum has crudelitates rex Antiochus exerceret, quidam adulescens locuples valde, genere Tyrius, nomine Apollonius, navigans attingit Antiochiam, ingressusque ad regem ita eum salutavit: "Ave, domine rex Antioche!" Et ait: "Quod pater pius es, ad vota tua festinus perveni; regio genere ortus peto filiam tuam in matrimonium." Rex ut audivit quod audire nolebat, irato vultu respiciens iuvenem sic ait ad eum: "Iuvenis, nosti nuptiarum condicionem?" At ille ait: "Novi et ad portae fastigium vidi." Rex ait: "Audi ergo quaestionem: scelere vehor, maternam carnem vescor, quaero fratrem meum, meae matris virum, uxoris meae filium: non invenio." Iuvenis accepta quaestione paululum discessit a rege; quam cum sapienter scrutaretur, favente deo invenit quaestionis solutionem; ingressusque ad regem sic ait: "Domine rex, proposuisti mihi quaestionem; audi ergo solutionem. Quod dixisti 'scelere vehor', non es mentitus: te respice. Et quod dixisti 'maternam carnem vescor', nec et hoc mentitus es: filiam tuam intuere."

4
Ak dum lu rege Antioku ya-age le krudele re, lu valde dive iuvene, ke ya-ori de lu Tyru, kuiu lu nomine era Apolloniu, ya-naviga ak ya-perveni ad lu Antiokia. Post ya-intra ad lu rege, lu iuvene ya-saluta eum ita: "Salve, dominu rege Antioku!"

Ak ille ya-dike:
"Quia tu era lu pie patre, jek ya-perveni festine ad le tue votu. Jek ya-ori ex lu regie genere; jek ya-pete lu tue filia in lu matrimoniu."

Kiam lu rege ya-audi lu re ke ille non vole ya-audi, ille ya-respike lu iuvene kum lu irate vultu ak ya-dike ad eum:
"Iuvene, tu ya-ski lu konditione de lu zygu?"

At ille ya-dike:
"Jek ya-ski, ak iam ya-vide eum ad lu summu de lu porta."

Lu rege ya-dike:
"Ya-audi ergo lu quaestione: jek ya-ferre per lu skelu; jek ya-veske lu materne karne; jek ya-quaere lu mie fratre, lu maritu de lu mie matre, lu filiu de lu mie uxore: jek non ya-inveni eum."

Lu iuvene, post ya-akkipe lu quaestione, paulum ya-rekede de lu rege. Ak dum ille ya-explora lu quaestione kum lu sapientia, kum lu deu ya-fave eum, ille ya-inveni lu solutione de lu quaestione. Post ya-intra ad lu rege, ille ya-dike:

"Dominu rege, tu ya-propona lu quaestione ad me; ya-audi ergo lu solutione. Kiam tu ya-dike 'jek ya-ferre per lu skelu', tu non ya-menti: ya-intue te ipsu. Ak kiam tu ya-dike 'jek ya-veske lu materne karne', etiam in hok tu non ya-menti: ya-intue lu tue filia."

5 Rex ut vidit iuvenem quaestionis solutionem invenisse, sic ait ad eum: "Erras, iuvenis, nihil verum dicis. Decollari quidem mereberis, sed habes triginta dierum spatium: recogita tecum. Et dum reversus fueris et quaestionis meae propositae solutionem inveneris, accipies filiam meam in matrimonium." Iuvenis conturbatum habebat animum, paratamque habens navem ascendit, tendit ad patriam suam Tyrum.

5
Kiam lu rege ya-vide ke lu iuvene ya-inveni lu solutione de lu quaestione, ille ya-dike ad eum: "Iuvene, tu ya-erra; tu ya-dike nihil vere. Tu kerte ya-mere akkede ya-abskide lu kapite, sed tu ya-habe lu spatiu de le triginte die: ya-rekonsidera kum te ipsu. Ak dum tu ya-reveni ak ya-inveni lu solutione de lu quaestione ke jek ya-propona, tu ya-akkipe lu mie filia in lu matrimoniu."

Lu iuvene ya-habe lu turbate animu. Kum lu parate nave, ille ya-askende ak ya-naviga ad lu sue patria, lu Tyru.

6 Et post discessum adulescentis Antiochus rex vocat ad se dispensatorem suum fidelissimum nomine Taliarchum et dicit ei: "Taliarche, secretorum meorum fidelissime minister, scias quia Tyrius Apollonius invenit quaestionis meae solutionem. Ascende ergo navem confestim ad persequendum iuvenem, et dum veneris Tyrum in patriam eius, inquires inimicum eius, qui eum aut ferro aut veneno interimat. Postquam reversus fueris, libertatem accipies."

Taliarchus vero hoc audito adsumens pecuniam simulque venenum, navem ascendens petiit patriam Apollonii. Pervenit innocens tamen Apollonius prior ad patriam suam et introivit domum et aperto scrinio codicum suorum inquisivit quaestiones omnium philosophorum omniumque Chaldaeorum. Et dum aliud non invenisset nisi quod cogitaverat, ad semet ipsum locutus est dicens: "Quid agis, Apolloni? Quaestionem regis solvisti, filiam eius non accepisti, sed ideo dilatus es, ut neceris."

Atque ita onerari praecepit naves frumento. Ipse quoque Apollonius cum paucis comitantibus fidelissimis servis navem occulte ascendit, deferens secum multum pondus auri atque argenti sed et vestem copiosissimam, et hora noctis silentissima tertia tradidit se alto pelago.

6
Ak post lu diskessu de lu iuvene, lu rege Antioku ya-voka ad se lu sue tote fidele dispensatore, kuiu lu nomine era Taliarku, ak ya-dike ad eum: "Taliarku, lu tote fidele ministre de le mie sekretu, tu ya-ski ke lu Tyriene Apolloniu ya-inveni lu solutione de lu mie quaestione. Ergo statim ya-askende lu nave pro ya-persequi lu iuvene. Ak kiam tu ya-perveni ad lu Tyru, in lu sue patria, tu ya-quaere lu sue inimike, ke aut per lu ferru aut per lu venenu ya-neka eum. Post kiam tu ya-reveni, tu ya-akkipe lu libertate."

Taliarku vere, post ya-audi hok, ya-sume lu kesef ak simul lu venenu, ya-askende lu nave ak ya-naviga ad lu patria de Apolloniu.

Tamen lu innokente Apolloniu ya-perveni ante ad lu sue patria. Ille ya-intra lu domu ak, post ya-aperi lu skriniu de le sue libru, ya-quaere le quaestione de le omne philosophu ak de le omne Khaldaeu.

Ak dum ille ya-inveni nihil alie nisi lu re ke ille ya-kogita, ille ya-loque ad se ipsu ak ya-dike: "Ke tu ya-age, Apolloniu? Tu ya-solve lu quaestione de lu rege; tu non ya-akkipe lu sue filia, sed lu rege ya-prokrastina lu tue morte pro ke postea ille ya-neka te."

Ak ita ille ya-iube le nave ya-onera per lu frumentu. Apolloniu ipsu, kum le pauke tote fidele servu ke ya-komita eum, ya-askende klam lu nave, ak ya-ferre kum se lu magne onere de lu auru ak lu argentu ak le abundante veste. In lu tote silente tertie hora de lu nokte, ille ya-trade se ad lu alte pelagu.

7 Alia vero die in civitate sua quaeritur a civibus suis ad salutandum et non inventus est. Fit tremor, sonat planctus ingens per totam civitatem. Tantus namque amor civium suorum erga eum erat, ut per multa tempora tonsores privarentur a publico, spectacula tollerentur, balnea clauderentur.

Et cum haec Tyri aguntur, supervenit ille Taliarchus, qui a rege Antiocho missus fuerat ad necandum iuvenem. Qui ut vidit omnia clausa, ait cuidam puero: "Indica mihi, si valeas, quae est haec causa, quod civitas ista in luctu moratur?" Cui puer ait: "O hominem inprobum! Scit et interrogat! Quis est enim, qui nesciat ideo hanc civitatem in luctu esse, quia princeps huius patriae nomine Apollonius reversus ab Antiochia subito nusquam conparuit?" Tunc Taliarchus dispensator regis hoc audito gaudio plenus rediit ad navem et tertia navigationis die attigit Antiochiam. Ingressusque ad regem ait: "Domine rex, laetare et gaude, quia iuvenis ille Tyrius Apollonius timens regni tui vires subito nusquam conparuit." Rex ait: "Fugere quidem potest, sed effugere non potest." Continuo huiusmodi edictum proposuit: "Quicumque mihi Tyrium Apollonium, contemptorem regni mei, vivum exhibuerit, accipiet auri talenta centum, qui vero caput eius attulerit, accipiet ducenta." Hoc edicto proposito non tantum eius inimici, sed etiam amici eius cupiditate ducebantur et ad indagandum properabant. Quaeritur Apollonius per terras, per montes, per silvas, per universas indagines, et non inveniebatur.

7
Sed in lu sekunde die, in lu sue urbe, Apolloniu akkede ya-quaere per le sue kive pro ya-saluta eum, sed ille non akkede ya-inveni. Tunk lu tremore ya-fie, ak lu magne planktu ya-sona per lu tote urbe. Tale era lu amore de le sue kive erga eum, ut per lu longe tempore le tonsore akkede ya-priva de lu publiku, le spektakulu akkede ya-tolle, ak le therma akkede ya-klaude.

Ak dum le re akkede ya-age in lu Tyru, Taliarku ya-superveni, ke akkede ya-mitte per lu rege Antioku pro ya-neka lu iuvene. Kiam ille ya-vide ke le omne re akkede ya-klaude, ille ya-dike ad lu alique pueru: "Ya-indika ad me, si tu pote, ke era lu kausa ke lu hik urbe ya-mane in lu luktu?"

Lu pueru ya-dike ad eum: "O lu improbe homine! Ille ya-ski ak ya-interroga! Ke era enim lu homine ke non ya-ski ke lu hik urbe ya-mane in lu luktu quia lu prinkipe de lu hik patria, kuiu lu nomine era Apolloniu, post akkede ya-reveni de lu Antiokia, subite nusquam ya-apare?"

Tunk Taliarku, lu dispensatore de lu rege, post ya-audi hok, plene kum lu gaudiu ya-reveni ad lu nave. In lu tertie die de lu navigatione ille ya-perveni ad lu Antiokia. Post ya-intra ad lu rege, ille ya-dike:

“Dominu rege, ya-laeta ak ya-gaude, quia ille iuvene, lu Tyriene Apolloniu, ya-time le vi de lu tue regnu ak subite nusquam ya-apare.”

Lu rege ya-dike: “Ille pote ya-fuge, sed non pote ya-effuge.”

Statim lu rege ya-propona lu tale ediktu: “Ke ya-exhibe ad me lu Tyriene Apolloniu, lu despektatore de lu mie regnu, vive, ille ya-akkipe kente talentu de lu auru; sed ke ya-porta lu sue kapite, ille ya-akkipe duo kente.”

Post lu ediktu akkede ya-propona, non sole le sue inimike, sed etiam le sue amike akkede ya-duke per lu kupiditate ak ya-propera pro ya-indaga eum.

Apolloniu akkede ya-quaere per le terra, per le monte, per le silva, per le omne indagine, sed ille non akkede ya-inveni.

8 Tunc iussit rex classes navium praeparari ad persequendum iuvenem. Sed moras facientibus his, qui classes navium praeparabant, devenit Apollonius civitatem Tharsiam.

Et deambulans iuxta litus visus est a quodam nomine Hellenico, cive suo, qui supervenerat ipsa hora. Et accedens ad eum Hellenicus ait: "Ave, rex Apolloni!" At ille salutatus fecit, quod potentes facere consueverunt: sprevit hominem plebeium. Tunc senex indignatus iterato salutavit eum et ait: "Ave, inquam, Apolloni, resaluta et noli despicere paupertatem nostram honestis moribus decoratam. Si enim scis, cavendum tibi est, si autem nescis, admonendus es. Audi, forsitan quod nescis, quia proscriptus es." Cui Apollonius ait: "Et quis patriae meae principem potuit proscribere?" Hellenicus ait: "Rex Antiochus." Apollonius ait: "Qua ex causa?" Hellenicus ait: "Quia quod pater est, tu esse voluisti." Apollonius ait: "Et quanti me proscripsit?" Hellenicus respondit: "Ut quicumque te vivum exhibuerit, centum auri talenta accipiat; qui vero caput tuum absciderit, accipiet ducenta. Ideoque moneo te: fugae praesidium manda."

Haec cum dixisset Hellenicus, discessit. Tunc iussit Apollonius revocari ad se senem et ait ad eum: "Rem fecisti optimam, ut me instrueres." Et iussit ei proferri centum talenta auri et ait: "Accipe, gratissimi exempli pauperrime, quia mereris; et puta te mihi caput a cervicibus amputasse et gaudium regi pertulisse. Et ecce habes pretium centum talenta auri, et puras manus a sanguine innocentis." Cui Hellenicus ait: "Absit, domine, ut huius rei causa praemium accipiam. Apud bonos enim homines amicitia praemio non conparatur." Et vale dicens discessit.

8
Tunk lu rege ya-iube le klasse de le nave akkede ya-para pro ya-persequi lu iuvene. Sed dum le homine ke akkede ya-para le klasse de le nave ya-fake le mora, Apolloniu ya-perveni ad lu urbe Tarsu.

Ak dum Apolloniu ya-ambula iuxta lu litore, lu alique homine, kuiu lu nomine era Heleniku, lu kive de lu sue urbe ke ya-superveni in lu idem hora, ya-vide eum. Post ya-appropinqua ad eum, Heleniku ya-dike: “Salve, rege Apolloniu!”

Sed Apolloniu, post akkede ya-saluta, ya-fake lu re ke le potente homine ya-konsuete ya-fake: ille ya-despekta lu plebeie homine.

Tunk lu seneke, indignate, iterum ya-saluta eum ak ya-dike: “Salve, jek ya-dike, Apolloniu; ya-resaluta me ak non ya-despekta lu nostre paupertate, ke akkede ya-orna per le honeste more. Si tu ya-ski, tu debe ya-kave; sed si tu non ya-ski, tu debe akkede ya-admone. Ya-audi lu re ke tu fortasse non ya-ski: tu akkede ya-proskribe.”

Apolloniu ya-dike ad eum: “Ak ke pote ya-proskribe lu prinkipe de lu mie patria?”

Heleniku ya-dike: “Lu rege Antioku.”

Apolloniu ya-dike: “Pro ke lu kausa?”

Heleniku ya-dike: “Quia tu vole era lu re ke lu patre era.”

Apolloniu ya-dike: “Ak per quantu ille ya-proskribe me?”

Heleniku ya-responde: “Ke ya-exhibe te vive ya-akkipe kente talentu de lu auru; sed ke ya-abskide lu tue kapite ya-akkipe duo kente. Ak pro hok jek ya-admone te: ya-manda lu praesidiu de lu fuga.”

Post ya-dike hok, Heleniku ya-abi.

Tunk Apolloniu ya-iube lu seneke akkede ya-revoka ad se ak ya-dike ad eum: "Tu ya-fake lu optime re kiam tu ya-instrue me."

Ak Apolloniu ya-iube kente talentu de lu auru akkede ya-porta ad eum ak ya-dike: "Ya-akkipe, o paupere homine de lu gratissime exemplu, quia tu ya-mere. Ak ya-puta ke tu akkede ya-amputa lu mie kapite de lu kervike ak ya-porta lu gaudiu ad lu rege. Ak ekke, tu ya-habe lu pretiu, le kente talentu de lu auru, ak le pure manu de lu sanguine de lu innokente."

Heleniku ya-dike ad eum: "Absit, dominu, ut jek ya-akkipe lu praemiu pro lu hik re. Apud le bone homine enim, lu amikitia non akkede ya-kompara per lu praemiu."

Ak post ya-dike lu vale, Heleniku ya-abi.

9 Post haec Apollonius dum deambularet in eodem loco supra litore, occurrit ei alius homo nomine Stranguillio. Cui ait Apollonius: "Ave, mi carissime Stranguillio." Et ille dixit: "Ave, domine Apolloni. Quid itaque in his locis turbata mente versaris?" Apollonius ait: "Proscriptum vides." Et Stranguillio ait: "Et quis te proscripsit?" Apollonius ait: "Rex Antiochus." Stranguillio ait: "Qua ex causa?" Apollonius ait: "Quia filiam eius, sed ut verius dicam, coniugem in matrimonium petivi. Sed, si fieri potest, in civitate vestra volo latere."

Stranguillio ait: "Domine Apolloni, civitas nostra pauper est et nobilitatem tuam ferre non potest: praeterea duram famem saevamque sterilitatem patimur annonae, nec est ulla spes salutis civibus nostris, sed crudelissima mors potius ante oculos nostros versatur."

Apollonius autem ad Stranguillionem ait: "Age ergo deo gratias, quod me profugum finibus vestris applicuit. Dabo itaque civitati vestrae centum milia frumenti modiorum, si fugam meam celaveritis."

Stranguillio ut audivit, prostravit se pedibus Apollonii dicens: "Domine rex Apolloni, si civitati esurienti subveneris, non solum fugam tuam celabunt, sed etiam, si necesse fuerit, pro salute tua dimicabunt."

9

Post lu re, dum Apolloniu ya-ambula in lu idem loku super lu litore, lu altere homine, kuiu lu nomine era Stranguillione, ya-okkure ad eum.

Apolloniu ya-dike ad eum: "Salve, mie kare Stranguillione."

Ak ille ya-dike: "Salve, dominu Apolloniu. Kur ergo tu ya-vade in lu hik loku kum lu turbate mente?"

Apolloniu ya-dike: "Tu ya-vide me akkede ya-proskribe."

Ak Stranguillione ya-dike: "Ak ke ya-proskribe te?"

Apolloniu ya-dike: "Lu rege Antioku."

Stranguillione ya-dike: "Pro ke lu kausa?"

Apolloniu ya-dike: "Quia jek ya-pete lu sue filia, sed, ut jek ya-dike plus vere, lu sue koniuge, in lu matrimoniu. Sed, si pote ya-fie, jek vole ya-kela me in lu vostre urbe."

Stranguillione ya-dike: "Dominu Apolloniu, lu nostre urbe era paupere ak non pote ya-ferre lu tue nobilitate. Praeterea, nos ya-pati lu dure fame ak lu severe sterilitate de lu annona, ak non era lu alique spe de lu salute pro le nostre kive; sed potius lu tote krudele morte ya-sta ante le nostre okulu."

Apolloniu ya-dike ad Stranguillione: "Ergo ya-age le gratia ad lu deu, quia ille ya-applika me, lu profuge, ad le vostre limite. Jek ya-da ad lu vostre urbe le kente mille modiu de lu frumentu, si vos ya-kela lu mie fuga."

Stranguillione, kiam ya-audi hok, ya-prosterne se ad le pede de Apolloniu ak ya-dike: "Dominu rege Apolloniu, si tu ya-subveni ad lu urbe ke ya-esuri, le kive non sole ya-kela lu tue fuga, sed etiam, si era nekessarie, illus ya-dimika pro lu tue salute."

10 Cumque haec dixisset, perrexerunt in civitatem, et ascendens Apollonius tribunal in foro cunctis civibus et maioribus eiusdem civitatis dixit: "Cives Tharsis, quos annonae penuria turbat et opprimit, ego Tyrius Apollonius relevabo. Credo enim vos huius beneficii memores fugam meam celaturos. Scitote enim me legibus Antiochi regis esse fugatum; sed vestra felicitate faciente hucusque ad vos sum delatus. Dabo itaque vobis centum milia modiorum frumenti eo pretio, quo sum in patria mea eos mercatus, id est octo aereis singulos modios."

Cives vero Tharsis, qui singulos modios singulos aureos mercabantur, exhilarati facti adclamationibus gratias agebant certatim accipientes frumentum. Apollonius autem, ne deposita regia dignitate mercatoris videretur adsumere nomen magis quam donatoris, pretium, quod acceperat, utilitati eiusdem civitatis redonavit.

Cives vero his tantis beneficiis cumulati optant ei statuam statuere ex aere et eam conlocaverunt in foro, in biga stantem, in dextra manu fruges tenentem, sinistro pede modium calcantem et in base haec scripserunt: TARSIA CIVITAS APOLLONIO TYRIO DONVM DEDIT EO QVOD STERILITATEM SVAM ET FAMEM SEDAVIT.

10

Ak kiam ille ya-dike le hik re, illus ya-vade in lu urbe. Apolloniu postea ya-askende lu tribunu in lu foru ak ya-dike ad le omne kive ak ad le maiore de lu idem urbe: "Kive de lu Tarsu, ke lu penuria de lu annona ya-turba ak ya-premi, jek, lu Tyriene Apolloniu, ya-leva vos. Jek ya-krede ke vos, memore de lu hik benefikio, ya-kela lu mie fuga. Ya-ski ke jek akkede ya-fuga per le lege de lu rege Antioku; sed per lu vostre felikitate jek akkede ya-porta usque huk ad vos. Jek ya-da ergo ad vos le kente mille modiu de lu frumentu ad lu pretiu ad ke jek ya-eme illus in lu mie patria, id era le okto aereu pro lu singule modiu."

Le kive de Tarsu, ke ya-eme lu singule modiu pro lu singule aureu, akkede ya-fie laete ak ya-age le gratia per le aklamatione, dum illus ya-akkipe lu frumentu kum lu emulatione.

Apolloniu tamen, pro ke ille, post ya-depone lu regie dignitate, non akkede ya-vide ya-sume lu nomine de lu merkatore plus quam de lu donatore, ya-redona lu pretiu ke ille ya-akkipe pro lu utilitate de lu idem urbe.

Le kive, akkede ya-kumula per le hik tante benefikiu, ya-opta ya-statue ad eum lu statua de lu aere ak ya-kolloka eum in lu foru. Lu statua ya-sta in lu biga, ya-tena le fruge in lu dextere manu ak ya-kalka lu modiu kum lu sinistre pede. Super lu base illus ya-skribe:

LU URBE TARSU YA-DA LU DONU AD LU TYRIENE APOLLONIU,
QUIA ILLE YA-SEDA LU SUE STERILITATE AK LU FAME.

11 Et interpositis mensibus sive diebus paucis hortante Stranguillione et Dionysiade, coniuge eius, et premente fortuna ad Pentapolitanas Cyrenaeorum terras adfirmabatur navigare, ut ibi latere posset. Deducitur itaque Apollonius cum ingenti honore ad navem et valedicens hominibus ascendit ratem. Qui dum navigaret, intra duas horas diei mutata est pelagi fides.

Certa non certis cecidere **...**

Concita tempestas rutilans inluminat orbem.

Aeolus imbrifero flatu turbata procellis

Corripit arna. Notus picea caligine tectus

Scinditque omne latus pelagique volumina versat.

Volvitur hinc Boreas, nec iam mare sufficit Euro,

Et freta disturbata sibi involvit harena.

... et cum revocato a cardine ponto

Omnia miscentur. Pulsat mare sidera, caelum.

In sese glomeratur hiems; pariterque morantur

Nubila, grando, nives, zephyri, freta, fulgida, nimbi.

Flamma volat vento, mugit mare conturbatum.

Hinc Notus, hinc Boreas, hinc Africus horridus instat.

Ipse tridente suo Neptunus spargit harenas.

Triton terribili cornu cantabat in undis.

11
Ak post le pauke mense aut le pauke die, per lu instigatione de Stranguillione ak Dioniziade, lu sue uxore, ak per lu prematione de lu sorte, Apolloniu akkede ya-persuade ya-naviga ad le Pentapolitane terra de le Kirenaeu, ut ille ibi pote ya-kela.

Ergo Apolloniu akkede ya-duke kum lu magne honore ad lu nave, ak post ya-dike lu vale ad le homine, ille ya-askende lu nave. Dum Apolloniu ya-naviga, intra le duo hora de lu die, lu fide de lu pelagu akkede ya-muta.

Le kerte re ya-muta in le inkerte re…

Lu exkitate tempestate, rutilante, ya-illumina lu orbe.
Aeolu, per lu imbrifere flatu, ya-korripe lu turbate aqua per le prokella.
Lu Notu, akkede ya-tege per lu pike kaligine, ya-skinde lu mare ak ya-verte le magne unda.
De lu alie parte lu Borea ya-rue super lu mare, ak lu Euro ya-agita lu aqua.
Le vente ya-turba lu mare ak ya-move lu arena.

Lu mare ya-rue kum lu magne vi, ak le omne re akkede ya-miske. Le unda ya-askende alte sub lu kaelu.
Lu hieme ya-saevi; le nube, lu grandine, le nive, le vente ak lu mare ya-miske simul.
Lu flamma ya-vola per lu vente; lu turbate mare ya-mugi.
De hik lu Notu, de hik lu Borea, de hik lu horribile Afriku ya-insta.
Neptunu ipsu per lu sue tridente ya-sparge le arena.
Tritonu per lu terribile kornu ya-kanta in le unda.

12 Tunc unusquisque sibi rapuit tabulas, morsque nuntiatur. In illa vero caligine tempestatis omnes perierunt. Apollonius vero unius tabulae beneficio in Pentapolitarum est litore pulsus. Interim stans Apollonius in litore nudus intuens tranquillum mare ait: "O Neptune, rector pelagi, hominum deceptor innocentium, propter hoc me reservasti egenum et pauperem, quo facilius rex crudelissimus Antiochus persequatur! Quo itaque ibo? Quam partem petam? Vel quis ignoto vitae dabit auxilium?"

Et cum sibimet ipsi increparet, subito animadvertens vidit quendam grandaevum sago sordido circumdatum. Et prosternens se illius ad pedes effusis lacrimis ait: "Miserere mei, quicumque es, succurre naufrago et egeno non humilibus natalibus genito! Et ut scias, cui miserearis, ego sum Tyrius Apollonius, patriae meae princeps. Audi nunc tragoediam calamitatis meae, qui modo genibus tuis provolutus vitae auxilium precor. Praesta mihi ut vivam."

Itaque piscator, ut vidit primam speciem iuvenis, misericordia motus erigit eum et tenens manum eius duxit eum intra tecta parietum domus suae et posuit epulas, quas potuit. Et ut plenius misericordiae suae satisfaceret, exuens se tribunarium suum scindit eum in duas partes aequaliter et dedit unam iuveni dicens: "Tolle hoc, quod habeo, et vade in civitatem: forsitan invenies, qui tibi misereatur. Et si non inveneris, huc revertere et mecum laborabis et piscaberis: paupertas quaecumque est, sufficiet nobis. Illud tamen admoneo te, ut si quando deo adnuente redditus fueris natalibus tuis, et tu respicias tribulationem paupertatis meae." Cui Apollonius ait: "Nisi meminero tui, iterum naufragium patiar nec tui similem inveniam!"

12
Tunk le omne homine ya-kapta ad se lu tabula, ak lu morte akkede ya-annuntia. In lu kaligine de lu

tempestate le omne homine ya-peri. Apolloniu tamen, per lu auxiliu de lu unu tabula, akkede ya-pulsa ad lu litore de le Pentapolite.

Interim Apolloniu ya-sta nude super lu litore, ya-intue lu mare tranquille ak ya-dike: “O Neptunu, lu rektore de lu pelagu, lu dekeptore de le innokente homine, pro hok tu ya-konserva me egente ak paupere, ut lu tote krudele rege Antioku plus fakile ya-persequi me? Quo ergo jek ya-vade? Ke parte jek ya-pete? Aut ke ya-da lu auxiliu pro lu vita ad lu inkognite homine?”

Ak dum Apolloniu ya-reproka se ipsu, subite ille ya-vide lu alique seneke, akkede ya-operi per lu sordide mantellu. Apolloniu ya-prosterne se ad le pede de lu homine kum le lakrima ak ya-dike: “Ya-misere de me, ke tu era; ya-sukkurre ad me, quia jek ya-perde lu mie nave ak jek era egente, sed jek non ya-naske ex le humile origine! Ak ut tu ya-ski de ke tu ya-misere, jek era lu Tyriene Apolloniu, lu prinkipe de lu mie patria. Ya-audi nunk lu tragoedia de lu mie kalamitate. Jek nunk ya-prosterne me ad le tue genu ak ya-preka lu auxiliu pro lu mie vita. Ya-praesta ad me ut jek ya-vive.”

Ergo lu piskatore, kiam ille ya-vide lu iuvene, akkede ya-move per lu miserikordia ak ya-leva eum. Ille ya-tene lu manu de Apolloniu, ya-duke eum intra lu sue domu ak ya-pone le kibu ke ille pote ya-da.

Ak ut lu piskatore plus plene ya-satisfake ad lu sue miserikordia, ille ya-exue lu sue mantellu, ya-skinde eum in le duo aequale parte ak ya-da lu unu parte ad lu iuvene. Ille ya-dike: “Ya-sume hok ke jek ya-habe ak ya-vade in lu urbe; fortasse tu ya-inveni lu alique homine ke ya-misere de te. Ak si tu non ya-inveni, ya-reveni huk ak ya-labora ak ya-piska kum me. Lu nostre paupertate ya-suffike pro nos. Tamen jek ya-admone te ut, si aliquando, kum lu deu ya-fave te, tu ya-reveni ad lu tue dignitate, etiam tu ya-memini de lu tribulatione de lu mie paupertate.”

Apolloniu ya-dike ad eum: “Si jek non ya-memini de te, jek ya-pati lu naufragiu iterum ak non ya-inveni lu homine simile ad te!”

13 Et haec dicens per demonstratam sibi viam iter carpens ingreditur portam civitatis. Et dum secum cogitaret, unde auxilium vitae peteret, vidit puerum per plateam currentem oleo unctum, sabano praecinctum, ferentem iuvenilem lusum ad gymnasium pertinentem, maxima voce clamantem et dicentem: "Audite cives, peregrini, ingenui et servi: gymnasium patet."

Hoc audito Apollonius exuens se tribunarium ingreditur lavacrum, utitur liquore Palladio. Et dum singulos exercentes videret, quaerit sibi parem nec invenit. Tunc rex Archistrates eiusdem civitatis subito cum magna turba famulorum ingressus est gymnasium. Qui dum cum suis ad ludum luderet, deo favente approximavit se Apollonius in regis turba et ludente rege sustulit pilam et subtili velocitate remisit remissamque rursum velocius repercussit nec cadere passus est.

Tunc rex Archistrates, cum sibi notasset iuvenis velocitatem et, quis esset, nesciret et ad pilae lusum nullum haberet parem, intuens famulos suos ait: "Recedite, famuli; hic enim iuvenis, ut suspicor, mihi comparandus est." Et cum recessissent famuli, Apollonius subtili velocitate manu docta remisit pilam, ut et regi et omnibus vel pueris, qui aderant, miraculum magnum videretur.

Videns autem Apollonius se a civibus laudari constanter appropinquavit ad regem. Deinde docta manu ceroma fricavit regem tanta lenitate, ut de sene iuvenem redderet. Iterato in solio gratissime fovit, exeunti officiose manum dedit. Post haec discessit.

13

Ak post ya-dike lu re, Apolloniu ya-vade per lu via ke akkede ya-monstra ad eum ak ya-intra lu porta de lu urbe. Ak dum Apolloniu ya-medita in se de unde ille ya-pete lu auxiliu pro lu vita, ille ya-vide lu pueru.

Lu pueru ya-kurre per lu strata; ille akkede ya-ungue per lu oleu, ak lu pannu ya-kirkumda eum. Ille ya-ferre lu iuvenile ludu ke ya-pertine ad lu gymnasiu, ya-klama forte ak ya-dike: “Ya-audi, kive, advene, libere ak servu: lu gymnasiu era aperte.”

Post ya-audi lu re, Apolloniu ya-exue lu mantellu ak ya-intra lu balneu; ille ya-ute lu Palladie liquore. Ak dum Apolloniu ya-vide le singule homine ke ya-exerke, ille ya-quaere lu homine aequale ad se ak non ya-inveni.

Tunk lu rege Arkistrate de lu idem urbe subite ya-intra lu gymnasiu kum lu magne turba de le servu. Ak dum lu rege ya-lude lu ludu kum le sue homine, per lu favore de lu deu Apolloniu ya-appropinqua ad lu turba de lu rege. Dum lu rege ya-lude, Apolloniu ya-kapta lu pila ak ya-remitte eum subtile ak veloke. Kiam lu pila akkede ya-remitte ad eum, Apolloniu ya-repelle eum plus veloke ak non ya-sine eum ya-kade.

Tunk lu rege Arkistrate ya-nota lu velokitate de lu iuvene, sed ille non ya-ski ke ille era. Ak quia lu rege non ya-habe lu alique homine aequale ad se in lu ludu de lu pila, ille ya-intue le sue servu ak ya-dike: "Ya-rekede, servu; lu hik iuvene enim, ut jek ya-krede, era lu aequale ad me."

Ak kiam le servu ya-rekede, Apolloniu ya-remitte lu pila subtile ak veloke per lu experte manu. Lu rege, le omne homine ak le pueru ke ya-sta ibi ya-vide lu re ut lu magne miraklu.

Kiam Apolloniu ya-vide ke le kive ya-lauda eum, ille ya-appropinqua ad lu rege. Postea Apolloniu ya-frika lu rege per lu keromu kum lu experte manu ak tante suave ut lu seneke ya-apare quasi lu iuvene. Iterum Apolloniu ya-fove lu rege grate super lu sede. Kiam lu rege ya-exi, Apolloniu ya-da lu manu ad eum offikiose.

Post lu re Apolloniu ya-abi.

14 Rex autem, ut vidit iuvenem discessisse, conversus ad amicos suos ait: "Iuro vobis, amici, per communem salutem, me melius nunquam lavisse nisi hodie, beneficio unius adolescentis, quem nescio." Et intuens unum de famulis suis ait: "Iuvenis ille, qui mihi servitium gratissime fecit, vide, quis sit." Famulus vero secutus est iuvenem, et ut vidit eum sordido tribunario coopertum, reversus ad regem ait: "Bone rex optime, iuvenis naufragus est." Rex ait: "Et tu unde scis?" Famulus respondit: "Quia illo tacente habitus indicat." Rex ait: "Vade celerius et dic illi: rogat te rex, ut ad cenam venias."

Et cum dixisset ei, acquievit Apollonius et eum ad domum regis secutus est. Famulus prior ingressus dicit regi: "Adest naufragus, sed abiecto habitu introire confunditur." Statim rex iussit eum dignis vestibus indui et ad cenam ingredi. Et ingresso Apollonio triclinium ait ad eum rex: "Discumbe, iuvenis, et epulare. Dabit enim tibi dominus, per quod damna naufragii obliviscaris!"

Statimque assignato illi loco Apollonius contra regem discubuit. Adfertur gustatio, deinde cena regalis. Cunctis epulantibus ipse solus non epulabatur, sed respiciens aurum, argentum, mensam et ministeria, flens cum dolore omnia intuetur.

Sed quidam de senioribus iuxta regem discumbens, ut vidit iuvenem singula quaeque curiose conspicere, respexit ad regem et ait: "Bone rex, vide, ecce, cui tu benignitatem animi tui ostendis, bonis tuis invidet et fortunae!" Cui ait rex: "Amice, suspicaris male: nam iuvenis iste non bonis meis aut fortunae meae invidet, sed, ut arbitror, plura se perdidisse testatur." Et hilari vultu respiciens iuvenem ait: "Iuvenis, epulare nobiscum; laetare et gaude et meliora de deo spera!"

14

Sed lu rege, kiam ille ya-vide lu iuvene ya-abi, ya-verte ad le sue amiku ak ya-dike: "Jek ya-iura ad vos, amiku, per lu komune salvu, ke jek nunquam akkede ya-lava plus bone quam hodie, per lu benefikiu de lu unu iuvene ke jek non ya-kognoske."

Ak lu rege ya-intue lu unu de le sue servu ak ya-dike: "Lu iuvene ke ya-fake ad me lu servitiu valde grate, ya-vide ke ille era."

Lu servu ya-sequi lu iuvene. Ak kiam ille ya-vide lu iuvene akkede ya-operi per lu sordide mantellu, ille ya-reveni ad lu rege ak ya-dike: "Bone rege, lu iuvene era lu naufragu."

Lu rege ya-dike: "Ak unde tu ya-ski?"

Lu servu ya-responde: "Quia ille ya-sile, sed lu sue vestu ya-indika lu re."

Lu rege ya-dike: "Ya-vade rapide ak ya-dike ad eum: lu rege ya-roga te ut tu ya-veni ad lu kena."

Ak kiam lu servu ya-dike lu re ad eum, Apolloniu ya-konsenti ak ya-sequi eum ad lu domu de lu rege. Lu servu ya-intra ante ak ya-dike ad lu rege: "Lu naufragu era hik, sed propter lu abiekte vestu ille ya-verekunda ya-intra."

Statim lu rege ya-iube ke ille akkede ya-vesti per le digne veste ak ke ille ya-intra ad lu kena. Ak kiam Apolloniu ya-intra lu trikliniu, lu rege ya-dike ad eum: "Ya-posa, iuvene, ak ya-veske. Lu dominu enim ya-da ad te lu re per ke tu ya-oblivie le damna de lu naufragiu!"

Statim lu loku akkede ya-assigna ad eum, ak Apolloniu ya-posa kontra lu rege. Lu degustatione akkede ya-porta, postea lu regie kena.

Dum le omne homine ya-veske, Apolloniu sole non ya-veske. Ille ya-intue lu auru, lu argentu, lu mensa ak le ministeriu, ak ya-plora kum lu dolore dum ille ya-intue le omne re.

Sed lu unu seniore homine ke ya-posa iuxta lu rege ya-vide ke lu iuvene ya-intue le singule re kuriose. Ille ya-intue lu rege ak ya-dike: "Bone rege, ya-vide: ekke lu homine ad ke tu ya-monstra lu benevolentia de lu tue animu. Ille ya-invide le tue bone re ak lu tue fortuna!"

Lu rege ya-dike ad eum: "Amiku, tu ya-suspekte male. Lu hik iuvene non ya-invide le mie bone re aut lu mie fortuna; sed, ut jek ya-opina, ille ya-monstra ke ille ya-perdi plus."

Ak lu rege ya-intue lu iuvene kum lu laete fakie ak ya-dike: "Iuvene, ya-veske kum nos; ya-laeta ak ya-gaude ak ya-spera le plus bone re de lu deu!"

15 Et dum hortaretur iuvenem, subito introivit filia regis speciosa atque auro fulgens, iam adulta virgo; dedit osculum patri, post haec discumbentibus omnibus amicis. Quae dum oscularetur, pervenit ad naufragum. Retrorsum rediit ad patrem et ait: "Bone rex et pater optime, quis est hic iuvenis, qui contra te in honorato loco discumbit et nescio quid flebili vultu dolet?" Cui rex ait: "Hic iuvenis naufragus est et in gymnasio mihi servitium gratissime fecit; propter quod ad cenam illum invitavi. Quis autem sit aut unde, nescio. Sed si vis, interroga illum; decet enim te, filia sapientissima, omnia nosse. Et forsitan, dum cognoveris, misereberis illi."

Hortante igitur patre verecundissimo sermone interrogatur a puella Apollonius, et accedens ad eum ait: "Licet taciturnitas tua sit tristior, generositas autem tuam nobilitatem ostendit. Sed si tibi molestum non est, indica mihi nomen et casus tuos." Apollonius ait: "Si nomen quaeris, Apollonius sum vocatus; si de thesauro quaeris, in mari perdidi." Puella ait: "Apertius indica mihi, ut intelligam."

15

Ak dum lu rege ya-horta lu iuvene, subite lu regie filia ya-intra lu trikliniu, pulkre ak fulgente per lu auru, iam lu mature virgine.

Lu filia ya-da lu basiu ad lu patre, postea ad le omne amiku ke ya-posa. Dum illa ya-da le basiu, illa ya-perveni ad lu naufragu.

Illa ya-reveni ad lu patre ak ya-dike: "Bone rege ak optime patre, ke era lu hik iuvene ke ya-posa kontra te in lu honorate loku ak ya-dole de lu alique re kum lu plorabile vultu?"

Lu rege ya-dike ad eam: "Lu hik iuvene era lu naufragu, ak in lu gymnasiu ille ya-fake ad me lu servitiu valde grate; propter hok jek ya-invita eum ad lu kena. Sed ke ille era aut unde ille ya-veni, jek non ya-ski. Sed si tu ya-vole, ya-interroga eum; ya-deke enim ad te, sapientissime filia, ya-ski le omne re. Ak fortasse, kiam tu ya-kognoske eum, tu ya-misere de eum."

Tunk, quia lu patre ya-horta illa, lu filia ya-interroga Apolloniu per lu valde modeste sermone. Illa ya-appropinqua ad eum ak ya-dike: "Quamvis lu tue silentiu era plus triste, lu tue generositate tamen ya-monstra lu tue nobilitate. Sed si hok non ya-molesta te, ya-indika ad me lu tue nomine ak le tue kasu."

Apolloniu ya-dike: "Si tu ya-quaere lu mie nomine, jek akkede ya-voka Apolloniu; si tu ya-quaere de lu thesauru, jek ya-perdi eum in lu mare."

Lu filia ya-dike: "Ya-indika ad me plus aperte, ut jek ya-intellege."

16 Apollonius vero universos casus suos exposuit et finito sermone lacrimas effundere coepit. Quem ut vidit rex flentem, respiciens filiam suam ait: "Nata dulcis, peccasti, quod, dum vis nomen et casus adolescentis agnoscere, veteres ei renovasti dolores. Ergo, dulcis et sapiens filia, ex quo agnovisti

veritatem, iustum est, ut ei liberalitatem tuam quasi regina ostendas." Puella vero respiciens Apollonium ait: "Iam noster es, iuvenis, depone maerorem; et quia permittit indulgentia patris mei, locupletabo te." Apollonius vero cum gemitu egit gratias.

Rex vero videns tantam bonitatem filiae suae valde gavisus est et ait ad eam: "Nata dulcis, me salvum habeas. Iube tibi afferre lyram et aufer iuveni lacrimas et exhilara ad convivium." Puella vero iussit sibi afferri lyram. At ubi eam accepit, cum nimia dulcedine vocis cordarum sonos, melos cum voce miscebat. Omnes convivae coeperunt mirari dicentes: "Non potest esse melius, non esse dulcius plus isto, quod audivimus!"

Inter quos solus tacebat Apollonius. Ad quem rex ait: "Apolloni, foedam rem facis. Omnes filiam meam in arte musica laudant, quare tu solus tacendo vituperas?" Apollonius ait: "Domine rex, si permittis, dicam, quod sentio: filia enim tua in artem musicam incidit, sed non didicit. Denique iube mihi dari lyram, et statim scies, quod ante nesciebas." Rex Archistrates dixit: "Apolloni, ut intelligo, in omnibus es locuples."

Et induit statum et corona caput coronavit et accipiens lyram introivit triclinium. Et ita fecit, ut discumbentes non Apollonium, sed Apollinem existimarent. Atque ita facto silentio 'arripuit plectrum, animumque accomodat arti.' Miscetur vox cantu modulata cordis. Discumbentes una cum rege in laude clamare coeperunt et dicere: "Non potest melius, non potest dulcius!"

Post haec deponens lyram ingreditur in comico habitu et mirabili manu et saltu inauditas actiones expressit. Post haec induit tragicum: et nihilominus admirabiliter complacuit ita, ut omnes amici regis et hoc se numquam audisse testarentur nec vidisse.

16

Apolloniu ya-klara le omne eventu de se, ak post ya-fini lu sermone, ille ya-inkipe ya-effunde le lakrima.

Kiam lu rege ya-vide eum ya-plora, ille ya-intue lu sue filia ak ya-dike: “Dulke filia, tu ya-erra, quia, dum tu vole ya-kognoske lu nomine ak le eventu de lu iuvene, tu ya-renova ad eum le antique dolore. Ergo, dulke ak sapiente filia, quia tu ya-kognoske lu veritate, era iuste ut tu ya-monstra ad eum lu tue largitate quasi lu regina.”

Lu filia ya-intue Apolloniu ak ya-dike: “Iam tu era de nos, iuvene; ya-depone lu tristitia. Ak quia lu indulgentia de lu mie patre ya-permitte, jek ya-lokupleta te.”

Apolloniu ya-age le gratia kum lu gemitu.

Lu rege ya-vide lu tante bonitate de lu sue filia, valde ya-gaude ak ya-dike ad eam: “Dulke filia, ya-habe me salve. Ya-iube ke lu lira akkede ya-porta ad te, ak ya-remove le lakrima de lu iuvene ak ya-laeta lu konviviu.”

Lu filia ya-iube ke lu lira akkede ya-porta ad se. Kiam illa ya-akkipe eum, illa ya-miske le sonu de le korda kum lu melodia ak lu voke kum lu nimie dulkedine.

Le omne konviva ya-inkipe ya-mira ak ya-dike: “Non pote era plus bone, non pote era plus dulke quam lu re ke nos ya-audi!”

Inter illus, Apolloniu sole ya-sile.

Lu rege ya-dike ad eum: “Apolloniu, tu ya-fake lu turpe re. Le omne homine ya-lauda lu mie filia in lu arte de lu musika. Kur tu sole ya-sile ak ya-vitupera eam?”

Apolloniu ya-dike: “Dominu rege, si tu ya-permitte, jek ya-dike lu re ke jek ya-senti. Lu tue filia ya-intra lu arte de lu musika, sed illa non ya-diske eum. Ergo ya-iube ke lu lira akkede ya-da ad me, ak statim tu ya-ski lu re ke ante tu non ya-ski.”

Lu rege Arkistrate ya-dike: “Apolloniu, ut jek ya-intellege, tu era dive in le omne re.”

Apolloniu ya-indue lu vestitu, ya-korona lu kapu per lu korona ak ya-sume lu lira. Postea ille ya-intra lu trikliniu ak ya-fake ita ut le homine ke ya-posa ya-opina ke ille non era Apolloniu, sed lu deu Apollonu.

Post lu silentiu akkede ya-fake, Apolloniu ya-kapta lu plekru ak ya-adapta lu animu ad lu arte. Ille ya-miske lu voke kum lu kantu ak lu sonu de le korda.

Le homine ke ya-posa kum lu rege ya-inkipe ya-klama in lu laude ak ya-dike: “Non pote era plus bone, non pote era plus dulke!”

Post lu re, Apolloniu ya-depone lu lira ak ya-indue lu komike veste. Per lu mirabile manu ak lu saltu, ille ya-expresse le akte ke numquam akkede ya-audi.

Postea ille ya-indue lu tragoedike veste ak ya-plake non minus mirabile, ita ut le omne amiku de lu rege ya-testifika ke illus numquam ya-audi nek ya-vide tale re.

17 Inter haec filia regis, ut vidit iuvenem omnium artium studiorumque esse cumulatum, vulneris saevo capitur igne. Incidit in amorem infinitum. Et finito convivio sic ait puella ad patrem suum: "Permiseras mihi paulo ante, ut, si quid voluissem, de tuo tamen, Apollonio darem, rex et pater optime!" Cui dixit: "Et permisi et permitto et opto."

Permisso sibi a patre, quod ipsa ultro praestare volebat, intuens Apollonium ait: "Apolloni magister, accipe indulgentia patris mei ducenta talenta auri, argenti pondera XL, servos XX et vestem copiosissimam." Et intuens famulos, quos donaverat, dixit: "Afferte quaequae promisi, et praesentibus omnibus exponite in triclinio!" Laudant omnes liberalitatem puellae. Peractoque convivio levaverunt se universi; vale dicentes regi et reginae discesserunt.

Ipse quoque Apollonius ait: "Bone rex, miserorum misericors, et tu, regina amatrix studiorum, valete." Et haec dicens respiciens famulos, quos illi puella donaverat, ait: "Tollite, famuli, haec quae mihi regina donavit: aurum, argentum et vestem; et eamus hospitalia quaerentes." Puella vero timens, ne amatum non videns torqueretur, respexit patrem suum et ait: "Bone rex, pater optime, placet tibi, ut hodie Apollonius a nobis locupletatus abscedat, et quod illi dedisti, a malis hominibus ei rapiatur?" Cui rex ait: "Bene dicis, domina; iube ergo ei dari unam zaetam, ubi digne quiescat." Accepta igitur mansione Apollonius bene acceptus requievit, agens deo gratias, qui ei non denegavit regem consolatorem.

17
Inter lu re, lu filia de lu rege, kiam illa ya-vide ke lu iuvene era plene de le omne arte ak studiu, akkede ya-kapta per lu krudele igne de lu vulnere. Illa ya-kade in lu infinite amore.

Ak post ya-fini lu konviviu, lu puella ya-dike ad lu sue patre: “Tu ya-permitte ad me paulum ante ut, si jek ya-vole alique re, jek ya-da eum ex le tue possessione ad Apolloniu, rege ak optime patre!”

Lu patre ya-dike ad eam: “Jek ya-permitte, ak jek ya-permitte etiam nunk, ak jek ya-desira.”

Post lu patre ya-permitte lu re ke illa ipsu vole ya-praesta, lu filia ya-intue Apolloniu ak ya-dike: “Apolloniu magistre, ya-akkipe, per lu indulgentia de lu mie patre, le duo kente talentu de lu auru, le quadraginta pondere de lu argentu, le viginti servu ak le valde abundante veste.”

Ak lu filia ya-intue le servu ke illa ya-da ak ya-dike: “Ya-porta le omne re ke jek ya-promitte ak ya-pone illus in lu trikliniu ante le omne homine!”

Le omne homine ya-lauda lu liberalitate de lu puella.

Ak post lu konviviu akkede ya-fini, le omne homine ya-surge. Illus ya-dike lu vale ad lu rege ak lu regina ak ya-abi.

Apolloniu etiam ya-dike: “Bone rege, miserikorde ad le misere, ak tu, regina ke ya-ama le studiu, ya-vale.”

Ak post ya-dike lu re, Apolloniu ya-intue le servu ke lu puella ya-da ad eum ak ya-dike: “Ya-sume, servu, le re ke lu regina ya-da ad me: lu auru, lu argentu ak le veste. Ak nos ya-vade ak ya-quaere lu hospitiu.”

Lu puella tamen ya-time ke, si illa non ya-vide lu homine ke illa ya-ama, illa akkede ya-tormenta. Illa ya-intue lu sue patre ak ya-dike: “Bone rege, optime patre, tu ya-vole ke hodie Apolloniu, akkede ya-lokupleta per nos, ya-abi, ak ke le re ke tu ya-da ad eum akkede ya-rapta per le male homine?”

Lu rege ya-dike ad eam: “Tu ya-dike bene, domina. Ergo ya-iube ke lu unu kubikulu akkede ya-da ad eum, ubi ille ya-quieske digne.”

Post Apolloniu ya-akkipe lu habitatione ak akkede ya-akkipe bene, ille ya-quieske. Ille ya-age le gratia ad lu deu, ke non ya-denega ad eum lu rege ut lu konsolatore.

18 Sed 'regina' sui 'iam dudum saucia cura' Apolloni figit in 'pectore vultus verbaque', cantusque memor credit 'genus esse deorum'. Nec somnum oculis nec 'membris dat cura quietem'. Vigilans primo mane irrumpit cubiculum patris. Pater videns filiam ait: "Filia dulcis, quid est quod tam mane praeter consuetudinem vigilasti?" Puella ait: "Hesterna studia me excitaverunt. Peto itaque, pater, ut me tradas hospiti nostro Apollonio studiorum percipiendorum gratia." Rex vero gaudio plenus iussit ad se iuvenem vocari. Cui sic ait: "Apolloni, studiorum tuorum felicitatem filia mea a te discere concupivit. Peto itaque, ut desiderio natae meae parueris, et iuro tibi per regni mei vires: quidquid tibi iratum abstulit mare, ego in terris restituam." Apollonius hoc audito docet puellam, sicuti et ipse didicerat.

Interposito brevi temporis spatio, cum non posset puella ulla ratione vulnus amoris tolerare, in multa infirmitate membra prostravit fluxa, et coepit iacere imbecillis in toro. Rex ut vidit filiam suam subitaneam valitudinem incurrisse, sollicitus adhibet medicos, qui temptantes venas tangunt singulas corporis partes, nec omnino inveniunt aegritudinis causas.

18

Sed lu regina, iam diu akkede ya-vulnera per lu sue kura, ya-fige in lu pektu de Apolloniu lu sue fakie ak le sue verbu. Illa ya-memini lu kantu ak ya-krede ke lu sue genere era de le deu. Lu sue kura non ya-da lu somnu ad le okulu nek lu requie ad le membru. Lu regina ya-vigila ak primo mane ya-irrumpa lu kubikulu de lu patre.

Lu patre, kiam ille ya-vide lu filia, ya-dike: “Dulke filia, ke era lu kausa ke tu ya-vigila ita mane kontra lu konsuetudine?”

Lu puella ya-dike: “Le studiu de heri ya-exkita me. Jek ya-pete ergo, patre, ut tu ya-trade me ad lu nostre hospite Apolloniu pro ya-akkipe le studiu.”

Lu rege, plene de lu gaudiu, ya-iube ke lu iuvene akkede ya-voka ad se.

Lu rege ya-dike ad eum: “Apolloniu, lu mie filia ya-desira ya-diske de te le tue felike studiu. Jek ya-pete ergo ut tu ya-oboedi lu desideriu de lu mie filia, ak jek ya-iura ad te per le vi de lu mie regnu: ke lu irate mare akkede ya-aufera de te, jek ya-restitue super lu terra.”

Apolloniu, post ya-audi lu re, ya-instrue lu puella sikut ille ipsu ya-diske.

Post lu breve spatiu de lu tempore, kiam lu puella nulle modu pote ya-tolera lu vulnere de lu amore, illa ya-prosterne le sue debile membru in lu magne infirmitate ak ya-inkipe ya-iake imbekille in lu lektu.

Lu rege, kiam ille ya-vide ke lu sue filia subite ya-inkurre lu morbu, sollikite ya-adhibe le medike. Le medike ya-tenta le vena, ya-tange le singule parte de lu korpu, ak omnino non ya-inveni le kausa de lu morbu.

19 Rex autem post paucos dies tenens Apollonium manu forum petit et cum eo deambulavit. Iuvenes scolastici III nobilissimi, qui per longum tempus filiam eius petebant in matrimonium, pariter omnes una voce salutaverunt eum. Quos videns rex subridens ait illis: "Quid est hoc, quod una voce me pariter salutastis?" Unus ex ipsis ait: "Petentibus nobis filiam vestram in matrimonium tu saepius nos differendo fatigas: propter quod hodie una simul venimus. Elige ex nobis, quem vis habere generum."

Rex ait: "Non apto tempore me interpellastis; filia enim mea studiis vacat et prae amore studiorum imbecillis iacet. Sed ne videar vos diutius differre, scribite in codicellos nomina vestra et dotis quantitatem; et dirigo ipsos codicellos filiae meae, et illa sibi eligat, quem voluerit habere maritum." Illi tres itaque iuvenes scripserunt nomina sua et dotis quantitatem. Rex accepit codicellos anuloque suo signavit datque Apollonio dicens: "Tolle, magister, praeter tui contumeliam hos codicellos et perfer discipulae tuae: hic enim locus te desiderat."

19
Sed lu rege, post le pauke die, ya-tena Apolloniu per lu manu ak ya-vade ad lu foru, ubi ille ya-promena kum eum.

Le tres tote nobile skolastike iuvene, ke per lu longe tempu ya-poske lu filia de lu rege in lu zygu, ya-saluta eum simul per lu unu voke. Lu rege, kiam ille ya-vide illus, ya-subride ak ya-dike: "Ke era hok, ke vos tote simul per lu unu voke ya-saluta me?"

Lu unu ex le iuvene ya-dike: "Nos ya-poske lu tue filia in lu zygu, tu saepe ya-fatiga nos per lu prokrastinatione. Propter hok hodie nos ya-veni simul. Ya-elige ex nos lu homine ke tu vole ya-habe ut lu generu."

Lu rege ya-dike: "Vos ya-interrumpe me in lu inapte tempore, quia lu mie filia ya-vaka ad le studiu ak pro lu amore de le studiu ya-iake imbekille. Sed pro ke jek non ya-apare ya-prokrastina vos plus longe, ya-skribe in le tabuletta le vostre nomine ak lu quantitate de lu dote. Jek ya-mitte le tabuletta ad lu mie filia, ak illa ya-elige pro se lu homine ke illa vole ya-habe ut lu maritu."

Le tres iuvene ergo ya-skribe le sue nomine ak lu quantitate de lu dote. Lu rege ya-akkipe le tabuletta, ya-sigilla illus per lu sue anulu ak ya-da illus ad Apolloniu. Ille ya-dike: "Ya-sume, magistre, sine lu iniuria ad te, le hik tabuletta ak ya-porta illus ad lu tue diskipulu, quia lu hik loku ya-desidera te."

20 Apollonius acceptis codicellis pergit domum regiam et introivit cubiculum tradiditque codicellos. Puella patris agnovit signaculum. Quae ad amores suos sic ait: "Quid est, magister, quod sic singularis cubiculum introisti?" Cui Apollonius respondit: "Domina, es nondum mulier et male habes! Sed potius accipe codicellos patris tui et lege trium nomina petitorum." Puella vero reserato codicello legit, perlectoque nomen ibidem non legit, quem volebat et amabat. Et respiciens Apollonium ait: "Magister Apolloni, ita tibi non dolet, quod ego nubam?" Apollonius dixit: "Immo gratulor, quod habundantia horum studiorum docta et a me patefacta, deo volente et cui animus tuus desiderat, nubas." Cui puella ait: "Magister, si amares, utique doleres tuam doctrinam."

Et scripsit codicellos et signatos suo anulo iuveni tradidit. Pertulit Apollonius in forum tradiditque regi. Accepto codicello rex resignavit et aperuit illum. In quibus rescripserat filia sua: "Bone rex et pater optime, quoniam clementiae tuae indulgentia permittis mihi, dicam: illum volo coniugem naufragio patrimonio deceptum. Et si miraris, pater, quod tam pudica virgo tam impudenter scripserim: per ceram mandavi, quae pudorem non habet."

20
Apolloniu, post akkede ya-akkipe le tabuletta, ya-vade ad lu regia domu. Ille ya-intra lu kubikulu ak ya-trade le tabuletta.

Lu puella ya-rekognoske lu sigillu de lu patre. Illa ya-dike ad Apolloniu: "Ke era hok, magistre, ke tu sole ya-intra ita in lu kubikulu?"

Apolloniu ya-responde ad eam: "Domina, tu adhuk non era lu femina ak tu era male! Sed potie ya-akkipe le tabuletta de lu tue patre ak ya-lege le tres nomine de le petitore."

Lu puella ya-aperi le tabuletta ak ya-lege illus. Sed illa non ya-inveni ibi lu nomine de lu homine ke illa ya-vole ak ya-ama.

Illa ya-intue Apolloniu ak ya-dike: "Magistre Apolloniu, tu non ya-dole ke jek akkede ya-nube?"

Apolloniu ya-dike: "Immo, jek ya-gaude quia jek ya-doke te in le abundante studiu ak ya-revela illus ad te. Ak, kum lu deu ya-vole, tu akkede ya-nube ad lu homine ke lu tue animu ya-desira."

Lu puella ya-dike ad eum: "Magistre, si tu ya-ama, tu kerte ya-dole pro lu tue doktrina."

Postea lu puella ya-skribe super le tabuletta, ya-sigilla illus per lu sue anulu ak ya-trade illus ad lu iuvene.

Apolloniu ya-porta le tabuletta ad lu foru ak ya-trade illus ad lu rege.

Lu rege ya-akkipe le tabuletta, ya-remove lu sigillu ak ya-aperi illus. Lu sue filia ya-skribe:

“Bone rege ak optime patre, quia per lu tue klementia tu ya-permitte ad me, jek ya-dike: jek ya-vole ut lu koniuge lu homine ke akkede ya-priva de lu sue patrimoniu per lu naufragiu.

Ak si tu ya-mira, patre, ke jek, lu pudike virgine, ya-skribe ita impudente: jek ya-manda lu re per lu kera, ke non ya-habe lu pudore.”

21 Et perlectis codicellis rex ignorans, quem naufragum diceret, respiciens illos tres iuvenes, qui nomina sua scripserant vel qui dotem in illis codicellis designaverant, ait illis: "Quis vestrum naufragium fecit?" Unus vero ex iis Ardalio nomine dixit: "Ego". Alius ait: "Tace, morbus te consumit nec salvus es, cum scio te coaetaneum meum et mecum litteris eruditum, et portam civitatis numquam existi! Ubi ergo naufragium fecisti?"

Et cum rex non inveniret, quis eorum naufragium fecisset, respiciens Apollonium ait: "Tolle, magister Apolloni, hos codicellos et lege. Potest enim fieri, ut, quod ego non inveni, tu intelligas, quia praesens fuisti."

Apollonius accepto codicello legit et, ut sensit se a regina amari, erubuit. Et rex tenens ei manum paululum secessit ab eis iuvenibus et ait: "Quid est, magister Apolloni, invenisti naufragum?" Apollonius ait: "Bone rex, si permittis, inveni." Et his dictis videns rex faciem eius roseo colore perfusam, intellexit dictum et ait gaudens: "Quod filia mea cupit, hoc est et meum votum. Nihil enim in huiusmodi negotio sine deo agi potest." Et respiciens illos tres iuvenes ait: "Certe dixi vobis, quia non apto tempore interpellastis. Ite, et dum tempus fuerit, mittam ad vos." Et dimisit eos a se.

21
Ak post akkede ya-lege le tabuletta, lu rege non ya-ski ke lu naufragu era. Ille ya-intue le tres iuvene, ke ya-skribe le lor nomine ak ya-indika lu dote in le tabuletta, ak ya-dike ad illus:

“Ke ex vos ya-fake lu naufragiu?”

Lu unu ex le iuvene, nomine Ardalio, ya-dike: “Jek.”

Lu altere ya-dike: “Ya-sile. Lu morbu ya-konsuma te ak tu non era sane. Jek ya-ski ke tu era de lu idem aetate quam me ak ke nos ya-diske simul le littera. Tu numquam ya-exi per lu porta de lu urbe. Ubi ergo tu ya-fake lu naufragiu?”

Ak kiam lu rege non ya-inveni ke ex illus ya-fake lu naufragiu, ille ya-intue Apolloniu ak ya-dike: “Ya-sume, magistre Apolloniu, le tabuletta ak ya-lege illus. Pote enim ya-fie ut tu ya-intellege lu re ke jek non ya-inveni, quia tu era praesente.”

Apolloniu ya-akkipe le tabuletta ak ya-lege illus. Kiam ille ya-intellege ke lu regina ya-ama eum, ille ya-rube.

Lu rege ya-tena Apolloniu per lu manu, ya-rekede paulum de le iuvene ak ya-dike: “Ke era hok, magistre Apolloniu? Tu ya-inveni lu naufragu?”

Apolloniu ya-dike: “Bone rege, si tu ya-permitte, jek ya-inveni.”

Kiam lu rege ya-vide ke lu rosee kolore ya-superfunde lu fakie de Apolloniu, ille ya-intellege lu re ak ya-dike laete: “Lu re ke lu mie filia ya-desira era etiam lu mie votu. Nihil enim pote ya-age in lu tale re sine lu deu.”

Ak lu rege ya-intue le tres iuvene ak ya-dike: “Kerte jek ya-dike ad vos ke vos ya-interrumpe me in lu inapte tempore. Ya-vade, ak kiam lu tempore ya-veni, jek ya-mitte ad vos.”

Ak lu rege ya-dimitte illus.

22 Et tenens manum iam genero, non hospiti, ingreditur domum regiam. Ipso autem Apollonio relicto rex solus intrat ad filiam suam dicens: "Dulcis nata, quem tibi elegisti coniugem?" Puella vero prostravit se ad pedes patris sui et ait: "Pater carissime, quia cupis audire natae tuae desiderium: illum volo coniugem et amo, patrimonio deceptum et naufragum, magistrum meum Apollonium; cui si non me tradideris, a praesenti perdes filiam!" Et cum rex filiae non posset ferre lacrimas, erexit eam et alloquitur dicens: "Nata

dulcis, noli de aliqua re cogitare, quia talem concupisti, ad quem ego, ex quo eum vidi, tibi coniungere optavi. Sed ego tibi vere consentio, quia et ego amando factus sum pater."

Et exiens foras respiciens Apollonium ait: "Magister Apolloni, quia scrutavi filiam meam, quid ei in animo resideret nuptiarum causa, lacrimis fusis multa inter alia mihi narravit dicens et adiurans me ait: 'Iuraveras magistro meo Apollonio, ut, si desideriis meis vel doctrinis paruisset, dares illi, quidquid iratum abstulit mare. Modo vero, quia paruit tuis praeceptis et obsequiis ab ipso tibi factis et meae voluntati in doctrinis, aurum, argentum, vestes, mancipia aut possessiones non quaerit, nisi solum regnum, quod putaverat perdidisse, tuo sacramento per meam iunctionem hoc ei tradas!' Unde, magister Apolloni, peto, ne nuptias filiae meae fastidio habeas!" Apollonius ait: "Quod a deo est, sit, et si tua est voluntas, impleatur!"

22
Ak lu rege ya-tene iam lu manu de lu generu, non de lu hospite, ak ya-vade in lu regie domu.

Apolloniu ya-resta extra, sed lu rege sole ya-intra ad lu sue filia ak ya-dike: "Dulke filia, ke tu ya-elige ut lu maritu?"

Lu puella ya-prosterne se ad le pede de lu sue patre ak ya-dike: "Karissime patre, quia tu ya-desira ya-audi lu desideriu de lu tue filia: jek ya-vole ut lu maritu ak ya-ama lu mie magistru Apolloniu, lu naufragu ke ya-perde lu sue patrimoniu. Si tu non ya-trade me ad eum, tu ya-perde statim lu tue filia!"

Ak kiam lu rege non pote ya-tolera le lakrima de lu filia, ille ya-leva eam ak ya-dike: "Dulke filia, non ya-kogita de lu alique re, quia tu ya-desira lu homine ke etiam jek, ex kiam jek ya-vide eum, ya-desira ya-iunge ad te. Jek vere ya-konsenti ad te, quia etiam jek ya-fie lu patre per lu amore."

Ak post ya-exi, lu rege ya-intue Apolloniu ak ya-dike: "Magistre Apolloniu, jek ya-explora lu mie filia pro ya-ski ke ya-resta in lu sue animu pro lu zygu. Illa ya-funde le lakrima, ya-narra ad me le multe re inter altere, ak ya-dike ad me kum lu iuramentu:

'Tu ya-iura ad lu mie magistru Apolloniu ke, si ille ya-oboedi le mie desideriu vel le mie doktrina, tu ya-da ad eum tote lu re ke lu irate mare akkede ya-aufera de eum. Nunk, quia ille ya-oboedi le tue praekeptu, ya-fake le servitiu ad te ak ya-oboedi lu mie voluntate in le doktrina, ille non ya-quaere lu auru, lu argentu, le veste, le servu aut le praediu, sed sole lu regnu ke ille ya-krede akkede ya-perdi. Ergo, per lu tue iuramentu ak per lu mie koniunktio, ya-trade hok ad eum!'

Ergo, magistre Apolloniu, jek ya-poske ke tu non ya-despekta lu zygu kum lu mie filia!"

Apolloniu ya-dike: "Ke ya-ori de lu deu, ya-fie; ak si hok era lu tue voluntate, utinam ille ya-imple."

23 Rex ait: "Diem nuptiarum sine mora statuam." Postera vero die vocantur amici, invocantur vicinarum urbium potestates, viri magni atque nobiles. Quibus convocatis in unum pariter rex ait: "Amici, scitis, quare vos in unum congregaverim?" Qui respondentes dixerunt: "Nescimus." Rex ait: "Scitote filiam meam velle nubere Tyrio Apollonio. Peto, ut omnibus sit laetitia, quia filia mea sapientissima sociatur viro prudentissimo." Inter haec diem nuptiarum sine mora indicit et, quando in unum se coniungerent, praecepit. Quid multa? Dies supervenit nuptiarum, omnes laeti atque alacres in unum conveniunt. Gaudet rex cum filia, gaudet et Tyrius Apollonius, qui talem meruit habere coniugem. Celebrantur nuptiae regio more, decora dignitate. Gaudet universa civitas, exultant cives, peregrini et hospites; fit magnum gaudium in citharis, lyris et canticis et organis modulatis cum vocibus.

Peracta laetitia ingens amor fit inter coniuges, mirus affectus, incomparabilis dilectio, inaudita laetitia, quae perpetua caritate complectitur.

23
Lu rege ya-dike: "Jek ya-statue sine lu prokrastatione lu die de lu zygu."

Ak in lu sequente die le amiku akkede ya-voka. Le potente de le vikine urbe, le magne ak nobile homine etiam akkede ya-voka.

Post kiam illus omne akkede ya-koniunge in lu unu loku, lu rege ya-dike: “Amiku, an vos ya-ski pro ke jek ya-koniunge vos hik?”

Illus ya-responde: “Nos non ya-ski.”

Lu rege ya-dike: “Ya-ski ke lu mie filia vole ya-nube lu Tyriene Apolloniu. Jek ya-poske utinam era lu gaudiu pro le omne homine, quia lu mie tote sapiente filia akkede ya-iunge kum lu tote prudente homine.”

Lu rege statim ya-statue lu die de lu zygu ak ya-iube kiam le duo akkede ya-iunge.

Tandem lu die de lu zygu ya-perveni, ak le omne homine ya-konveni laete ak alakre. Lu rege ya-gaude kum lu filia, ak etiam lu Tyriene Apolloniu ya-gaude, quia ille ya-mere ya-habe tale uxore.

Lu zygu akkede ya-kelebra per lu regie modu, kum lu dekente dignitate. Lu tote urbe ya-gaude; le kive, le peregrinu ak le hospite ya-exulta. Lu magne gaudiu ya-eveni kum le kithara, le lira, le kantu ak le musikale instrumentu ke akkede ya-modula kum le voke.

Post kiam lu gaudiu akkede ya-perfike, lu magne amore ya-naske inter le koniuge: lu mirabile sensu, lu inkomparabile amore ak lu inaudite gaudiu, ke ya-amplekta illus per lu eterne karitate.

24 Interpositis autem diebus atque mensibus, cum haberet puella mense iam sexto ventriculum deformatum, advenit eius sponsus rex Apollonius. Cum spatiatur in litore, iuncta sibi puellula, vidit navem speciosissimam, et dum utrique eam laudarent pariter, recognovit eam Apollonius de sua esse patria. Conversus ait ad gubernatorem: "Dic mihi, si valeas, unde venisti?" Gubernator ait: "De Tyro". Apollonius ait: "Patriam meam nominasti." Ad quem gubernator ait: "Ergo tu Tyrius es?" Apollonius ait: "Ut dicis; sic sum." Gubernator ait: "Vere mihi dignare dicere: noveras aliquem patriae illius principem, Apollonium nomine?" Apollonius ait: "Ut me ipsum, sic illum novi." Gubernator non intellexit dictum et ait: "Sic ego rogo, ut ubicumque eum videris, dic illi: Laetare et gaude, quia rex saevissimus Antiochus cum filia sua concumbens dei fulmine percussus est; opes autem et regnum eius servantur regi Apollonio."

Apollonius autem ut audivit, gaudio conversus dixit ad coniugem: "Domina, quod aliquando mihi naufrago credideras, modo comproba! Peto itaque, coniunx carissima, ut me permittas proficere et regnum devotum percipere." Coniunx vero eius, ut audivit eum velle proficere, profusis lacrimis ait: "Care coniunx, si alicubi in longinquo esses itinere constitutus, certe ad partum meum festinare debueras; nunc vero, cum sis praesens, disponis me derelinquere? Pariter navigemus: ubicumque fueris seu in terris seu in mari, vita vel mors ambos nos capiat!"

Et haec dicens puella venit ad patrem suum, cui sic ait: "Care genitor, laetare et gaude, quia saevissimus rex Antiochus cum filia sua concumbens a deo percussus est, opes autem eius cum diademate coniugi meo servatae sunt. Propter quod rogo te satis animo lugenti, permittas mihi navigare cum viro meo. Et ut libentius mihi permittas: unam remittis, en duas recipies."

24

Sed post lu die ak lu mense intermitte, kiam lu puella iam in lu sexte mense ya-habe lu deformate ventre, lu maritu de lu puella, lu rege Apolloniu, ya-perveni.

Kiam Apolloniu ya-promena super lu litore de lu mare, kum lu pulkre uxore ya-iunge ad se, Apolloniu ya-vide lu valde pulkre nave. Dum le duo simul ya-lauda lu nave, Apolloniu ya-rekognoske lu nave de lu sue patria.

Postea Apolloniu ya-verte se ak ya-dike ad lu gubernatore:

“Ya-dike ad me, si tu ya-pote, de ubi tu ya-veni?”

Lu gubernatore ya-dike: “De lu Tyru.”

Apolloniu ya-dike: “Tu ya-nomina lu mie patria.”

Ad lu re lu gubernatore ya-dike: “Ergo an tu era Tyriene?”

Apolloniu ya-dike: “Post le die ak le mense, kiam lu puella iam in lu sexte mense ya-habe lu deformate ventre, lu maritu de lu puella, lu rege Apolloniu, ya-perveni.

Kiam Apolloniu ya-promena super lu litore de lu mare, ak lu puella ya-promena kum eum, ille ya-vide lu tote pulkre nave. Dum le duo simul ya-lauda eum, Apolloniu ya-rekognoske ke ille era de lu sue patria.

Apolloniu ya-verte se ak ya-dike ad lu gubernatore:
"Ya-dike ad me, si tu ya-pote, de ubi tu ya-veni?"

Lu gubernatore ya-dike: "De lu Tyru."

Apolloniu ya-dike: "Tu ya-nomina lu mie patria."

Lu gubernatore ya-dike ad eum: "Ergo an tu era Tyriene?"

Apolloniu ya-dike: "Sikut tu ya-dike, ita jek era."

Lu gubernatore ya-dike: "Vere, ya-dike ad me: an tu ya-kognoske lu prinkipe de lu ille patria, kuiu lu nomine era Apolloniu?"

Apolloniu ya-dike: "Sikut jek ya-kognoske me ipsu, ita jek ya-kognoske eum."

Lu gubernatore non ya-intellege ak ya-dike: "Ita jek ya-poske ke, ubiqumque tu ya-vide eum, tu ya-dike ad eum: 'Ya-gaude ak ya-gaude, quia lu tote krudele rege Antioku, dum ille ya-konkumbe kum lu sue filia, akkede ya-perkute per lu fulgure de lu deu; sed lu divitia ak lu regnu de eum akkede ya-konserva pro lu rege Apolloniu.'"

Apolloniu, kiam ille ya-audi lu re, ya-verte se per lu gaudiu ak ya-dike ad lu sue uxore:
"Domina, lu re ke tu olim ya-krede de me ut lu naufragu, nunk ya-proba! Jek ergo ya-poske, plus kare uxor, ke tu ya-permitte me ya-abi ak ya-akkipe lu regnu ke akkede ya-konserva pro me."

Sed lu uxore de Apolloniu, kiam illa ya-audi ke ille vole ya-abi, ya-funde le lakrima ak ya-dike:
"Plus kare maritu, si tu era in lu longe itinere, tu kerte debe ya-propera ad lu mie partu. Sed nunk, kiam tu era hik, tu vole ya-abandona me? Nos ya-naviga simul. Ubiqumque tu era, sive super lu terra sive super lu mare, utinam lu vita aut lu morte ya-kapta nos duo!"

Post ya-loque, lu puella ya-veni ad lu sue patre ak ya-dike:
"Plus kare patre, ya-gaude ak ya-gaude, quia lu tote krudele rege Antioku, dum ille ya-konkumbe kum lu sue filia, akkede ya-perkute per lu deu; sed lu sue divitia kum lu diadema akkede ya-konserva pro lu mie maritu.

Pro lu re jek ya-poske te, kum lu animu satis lugente, ke tu ya-permitte me ya-naviga kum lu mie maritu. Ak ut tu ya-permitte me plus laete: tu ya-dimite unu, ekke tu ya-akkipe duo."

25 Rex vero, ut audivit omnia, gaudens atque exhilaratus est et continuo iubet naves adduci in litore et omnibus bonis impleri. Praeterea nutricem eius nomine Lycoridem et obstetricem peritissimam propter partum eius simul navigare iussit. Et data profectoria deduxit eos ad litus, osculatur filiam et generum et ventum eis optat prosperum. Reversus est rex ad palatium. Apollonius vero ascendit naves cum multa familia multoque apparatu atque copia, et flante vento certum iter navigant.

Qui dum per aliquantos dies totidemque noctes Austri ventorum flatibus diu pelago detinerentur, nono mense cogente Lucina enixa est puella. Sed secundis rursum redeuntibus coagulato sanguine conclusoque spiritu subito defuncta est.

Quod cum videret familia cum clamore et ululatu magno, cucurrit Apollonius et vidit coniugem suam iacentem exanimem, scidit a pectore vestes unguibus et primas suae adulescentiae discerpit barbulas et lacrimis profusis iactavit se super corpus eius et coepit amarissime flere atque dicere: "Cara coniunx et unica regis filia, quid fuit de te? Quid respondebo pro te patri tuo aut quid de te proloquar, qui me naufragum suscepit pauperem et egenum?"

Et cum haec et his similia defleret atque ploraret fortiter, introivit gubernius, qui sic ait: "Domine, tu quidem pie facis, sed navis mortuum sufferre non potest. Iube ergo corpus in pelagus mitti, ut possimus undarum fluctus evadere." Apollonius vero dictum aegre ferens ait ad eum: "Quid narras, pessime hominum? Placet tibi, ut eius corpus in pelagus mittam, qui me naufragum suscepit et egenum?"

Erant ex servis eius fabri, quibus convocatis secari et conpaginari tabulas, rimas et foramina picari praecepit et facere loculum amplissimum et carta plumbea obturari iubet eum inter iuncturas tabularum.

Quo perfecto loculo regalibus ornamentis ornat puellam, in loculo composuit, et XX sestertia auri ad caput eius posuit. Dedit postremo osculum funeri, effudit super eam lacrimas et iussit infantem tolli et diligenter nutriri, ut haberet in malis suis aliquod solatium et pro filia sua neptem regi ostenderet.

25
Lu rege, kiam ille ya-audi le omne re, ya-gaude valde. Statim ille ya-iube ke le nave akkede ya-adduke ad lu litore ak akkede ya-imple per le omne bone. Praeterea ille ya-iube ke lu nutrike de lu puella, kuiu lu nomine era Likoride, ak lu tote perite obstetrike ya-naviga simul propter lu partu de lu puella.

Post ke lu rege ya-da lu apparatu pro lu itinere, ille ya-konduke illus ad lu litore. Ille ya-basia lu filia ak lu generu ak ya-desidera pro illus lu prospere ventu. Postea lu rege ya-redi ad lu palatiu.

Apolloniu ya-askende le nave kum lu multe familia, lu multe apparatu ak lu multe kopia. Kum lu prospere ventu ya-flare, illus ya-naviga per lu kerte itinere.

Per le alique die ak le totidem nokte, le austre ventu ya-retine illus longe in lu pelagu. In lu none mense, kiam Lukina ya-koge eam, lu puella ya-pari. Sed post lu partu, lu sanguine ya-koagula, lu spiritu ya-desine, ak lu puella subite ya-mori.

Kiam lu familia ya-vide lu re, ille ya-klama ak ya-ulula forte. Apolloniu ya-kurre ak ya-vide lu sue uxore ke ya-iake sine lu vita. Ille ya-skinde le veste de lu sue pektu per le ungue ak ya-skinde lu prime barba de lu sue aduleskentia. Ille ya-funde le lakrima, ya-proike se super lu korpore de lu uxore, ya-inkipe ya-plora valde akerbe ak ya-dike:

"Kare uxore, unike filia de lu rege, quod ya-eveni ad te? Ke jek ya-responde ad lu tue patre de te? Aut ke jek ya-loque de te ad lu homine ke ya-suskipe me, lu paupere ak egene naufragu?"

Dum Apolloniu ya-plora ak ya-lamenta forte, lu gubernatore ya-intra ak ya-dike:

"Dominu, tu vere ya-fake pie, sed lu nave non pote ya-porta lu mortu. Ergo ya-iube ke lu korpore akkede ya-proike in lu pelagu, ut nos pote ya-evadi le unda."

Apolloniu ya-audi lu re kum lu dolore ak ya-dike ad eum:

"Ke tu ya-narra, pessime de le homine? An ya-plake te ut jek ya-proike in lu pelagu lu korpore de eam ke ya-suskipe me, lu egene naufragu?"

Inter le servu de Apolloniu era le artifex. Ille ya-konvoka illus ak ya-iube illus ya-seka ak ya-kompagina le tabula, ya-pika le rima ak le foramine ak ya-fake lu tote magne arka. Ille etiam ya-iube illus ya-obtura eum per lu plumbe karta inter le iunktura de le tabula.

Kiam lu arka akkede ya-fake, Apolloniu ya-orna lu puella per le regie ornatu, ya-pone eam in lu arka ak ya-pone le viginti sestertiu de lu auru apud lu sue kapite.

Postremo ille ya-basia lu funere ak ya-effunde le lakrima super eam. Ille ya-iube ke lu infante akkede ya-tolle ak akkede ya-nutri diligente, ut ille ya-habe lu alique solatiu in le sue male re ak ut ille pote ya-monstra ad lu rege lu nepte pro lu sue filia.

26 Iussit loculum mitti in mare cum amarissimo fletu. Tertia die eiciunt undae loculum: venit ad litus Ephesiorum, non longe a praedio cuiusdam medici, qui in illa die cum discipulis suis deambulans iuxta litus vidit loculum effusis fluctibus iacentem et ait famulis suis: "Tollite hunc loculum cum omni diligentia et ad villam afferte!" Quod cum fecissent famuli, medicus libenter aperuit et vidit puellam regalibus ornamentis ornatam, speciosam valde et in falsa morte iacentem et ait: "Quantas putamus lacrimas hanc puellam suis parentibus reliquisse!" Et videns subito ad caput eius pecuniam positam et subtus codicillos scriptos ait: "Perquiramus, quid desiderat aut mandat dolor."

Qui cum resignasset, invenit sic scriptum 'Quicumque hunc loculum invenerit habentem in eo XX sestertia auri, peto ut X sestertia habeat, X vero funeri impendat. Hoc enim corpus multas dereliquit lacrimas et dolores amarissimos. Quodsi aliud fecerit, quam dolor exposcit, ultimus suorum decidat, nec sit, qui corpus suum sepulturae commendet'.

Perlectis codicillis ad famulos ait: "Praestetur corpori, quod imperat dolor! Iuravi itaque per spem vitae meae in hoc funere amplius me erogaturum, quam dolor exposcit." Et haec dicens iubet continuo instrui rogum.

Sed dum sollicite atque studiose rogus aedificatur atque componitur, supervenit discipulus medici, aspectu adulescens, sed, quantum ingenio, senex. Hic cum vidisset speciosum corpus super rogum poni, intuens magistrum ait: "Unde hoc novum nescio quod funus?" Magister ait: "Bene venisti, haec enim hora te expectat. Tolle ampullam unguenti et, quod est supremum, defunctae corpori puellae superfunde."

At vero adulescens tulit ampullam unguenti et ad lectum devenit puellae et detraxit a pectore vestes, unguentum fudit et omnes artus suspiciosa manu retractat, sentitque a praecordiis pectoris torporis quietem. Obstupuit iuvenis, quia cognovit puellam in falsa morte iacere. Palpat venarum indicia, rimatur auras narium; labia labiis probat: sentit gracile spirantis vitam prope luctare cum morte adultera et ait: "Supponite faculas per IIII partes." Quod cum fecissent, tentat lentas igne supposito retrahere manus, et sanguis ille, qui coagulatus fuerat, per unctionem liquefactus est.

26

Apolloniu ya-iube ke lu arka akkede ya-mitte in lu mare kum lu tote akerbe lamentatione.

In lu tertie die le unda ya-proike lu arka ad lu litore de lu Efezane, non longe de lu praediu de lu alique mediku. In lu ipsu die lu mediku ya-ambula kum le sue diskipulu apud lu litore. Ille ya-vide lu arka ke ya-iake ibi, akkede ya-proike de le unda, ak ya-dike ad le sue servu:

“Ya-leva lu arka kum lu tote kura ak ya-porta eum ad lu villa.”

Kiam le servu ya-fake, lu mediku ya-aperi libente lu arka. Ille ya-vide lu puella akkede ya-orna per le regie ornatu, tote pulkre, ak ke ya-iake in lu false morte, ak ya-dike:

“Quante lakrima nos ya-puta ke lu puella ya-relinque ad le sue parente!”

Statim ille ya-vide lu pekunia akkede ya-pone apud lu kapite de lu puella ak lu kodikillu sub eum, ak ya-dike:

“Nos ya-investiga ke lu dolore ya-desidera aut ya-iube.”

Kiam lu mediku ya-aperi lu kodikillu, ille ya-lege:

“Ke ya-inveni lu arka ke ya-habe in eum le viginti sestertiu de lu auru, jek ya-demanda ut ille ya-habe le dek sestertiu ak ya-expende le dek pro lu funere. Lu korpore ya-relinque le multe lakrima ak le tote akerbe dolore. Si ille ya-fake alique altere quam lu dolore ya-poske, lu ultime de le sue kognatu ya-kade, ak non era alique ke ya-rekommanda lu sue korpore ad lu sepulture.”

Post ke lu kodikillu akkede ya-lege, lu mediku ya-dike ad le sue servu:

“Lu re ke lu dolore ya-iube akkede ya-fake pro lu korpore! Jek ya-iura per lu spe de lu mie vita ke jek ya-expende in lu funere plus quam lu dolore ya-poske.”

Ille ya-iube statim ke lu rogu akkede ya-instrue.

Sed dum le servu ya-konstrue ak ya-kompone lu rogu kum lu tote kura ak lu tote studiu, lu diskipulu de lu mediku ya-veni. Ille era iuvene per lu aspektu, sed sene per lu ingeniu. Kiam ille ya-vide lu tote pulkre korpore akkede ya-pone super lu rogu, ille ya-spekta lu magistru ak ya-dike:

“De unde era lu nove funere ke jek non ya-ski?”

Lu magistru ya-dike:

“Tu ya-veni bene, quia lu hora ya-exspekta te. Ya-tolle lu ampulla de lu unguentu ak, pro lu ultime re, ya-superfunde lu unguentu super lu korpore de lu defunkte puella.”

Lu iuvene ya-tolle lu ampulla de lu unguentu ak ya-veni ad lu lektu de lu puella. Ille ya-remove le veste de lu pektu, ya-effunde lu unguentu ak ya-retrakta le omne membru attente. Ille ya-senti in lu praekordiu de lu pektu lu quiete de lu torpore.

Lu iuvene ya-mira, quia ille ya-rekognoske ke lu puella ya-iake in lu false morte. Ille ya-palpa le signu de le vena, ya-investiga lu aere de le nare ak ya-proba le labia per le labia. Ille ya-senti lu tenue vita de lu respirante puella ke prope ya-pugna kum lu false morte, ak ya-dike:

"Ya-subpone le fakula in le quattuor parte."

Kiam le homine ya-fake lu re, lu iuvene ya-proba ya-retraha le manu lente, kum lu igne akkede ya-subpone. Lu sanguine, ke antea ya-koagula, ya-fie liquide per lu unktione.

27 Quod ut vidit iuvenis, ad magistrum suum currit et ait: "Magister, puella, quam credis esse defunctam, vivit. Et ut facilius mihi credas, spiritum praeclusum patefaciam." Adhibitis secum viribus tulit puellam in cubiculo suo et posuit super lectulum, velum divisit, calefecit oleum, madefecit lanam et effudit super pectus puellae. Sanguis vero ille, qui intus a perfrictione coagulatus fuerat, accepto tepore liquefactus est coepitque spiritus praeclusus per medullas descendere. Venis itaque patefactis aperuit puella oculos et recipiens spiritum, quem iam perdiderat, leni et balbutienti sermone ait: "Deprecor itaque, medice, ne me contingas aliter, quam oportet contingere: uxor enim regis sum et regis filia."

Iuvenis ut vidit, quod in arte viderat, quod magistrum fallebat, gaudio plenus vadit ad magistrum suum et ait: "Veni, magister, en discipuli tui apodixin." Magister introivit cubiculum et, ut vidit puellam iam vivam, quam mortuam putabat, ait discipulo suo: "Probo artem, peritiam laudo, miror diligentiam. Sed audi, discipule: nolo te artis beneficium perdidisse; accipe mercedem. Haec enim puella secum attulit pecuniam." Et dedit ei decem sestertia auri; et iussit puellam salubribus cibis et fomentis recreari.

Post paucos dies, ut cognovit eam regio genere esse ortam, adhibitis amicis in filiam suam sibi adoptavit. Ut rogavit cum lacrimis, ne ab aliquo contingeretur, exaudivit eam et inter sacerdotes Dianae feminas seclusit et collocavit, ubi omnes virgines inviolabiliter servabant castitatem.

27
Kiam lu iuvene ya-vide lu re, ille ya-kurre ad lu magistru ak ya-dike:

"Magistru, lu puella, ke tu ya-krede mortue, ya-vive. Ak ut tu ya-krede plus fakile ad me, jek ya-aperi lu klause spiritu."

Ille ya-adhibe le sue vire, ya-porta lu puella in lu sue kubikulu ak ya-pone eam super lu lektu. Ille ya-separa lu velu, ya-kalda lu oleu, ya-madeske lu lana ak ya-effunde lu oleu super lu pektu de lu puella.

Lu sanguine, ke interne pro lu frigu akkede ya-koagula, ya-akkipe lu kalore ak ya-fie liquide. Lu spiritu ya-inkipe ya-deskende per le medulla.

Kiam le vena akkede ya-aperi, lu puella ya-aperi le okulu ak ya-rekipa lu spiritu ke illa iam ya-perde. Per lu lene ak balbe loquela illa ya-dike:

"Jek ya-preka, mediku, ke tu non ya-tange me altere quam ya-oporte, quia jek era lu uxore de lu rege ak lu filia de lu rege."

Kiam lu iuvene ya-vide lu re ke ille ya-vide in lu arte, lu re ke ya-dekipi lu magistru, ille ya-vade ad lu magistru plene de lu gaudiu ak ya-dike:

"Ya-veni, magistru, ekke lu probatione de lu tue diskipulu."

Lu magistru ya-intra lu kubikulu. Kiam ille ya-vide lu puella iam vive, ke ille ya-puta mortue, ille ya-dike ad lu diskipulu:

"Jek ya-approba lu arte, ya-lauda lu peritia ak ya-admira lu diligentia. Sed ya-audi, diskipulu: jek non ya-vole ke tu ya-perde lu benefikiu de lu arte. Ya-akkipe lu kompensatione. Lu puella ya-porta lu pekunia kum se."

Lu magistru ya-da le dek sestertiu de lu auru ad eum ak ya-iube ke lu puella akkede ya-rekrea per le salubre kibu ak le fomentu.

Post le pauke die, kiam lu magistru ya-kognoske ke lu puella ya-proveni de lu regie genere, ille ya-adhibe le sue amiku ak ya-adopta eam ut lu sue filia.

Kiam lu puella ya-preka kum le lakrima ke illa akkede non ya-kontinge per alique, lu magistru ya-audi eam. Ille ya-seklude ak ya-loka eam inter le femina sakerdote de Diana, ubi le omne virgine ya-serva lu kastitate inviolabile.

28 Inter haec Apollonius cum navigat ingenti luctu, gubernante deo applicuit Tharsos, descendit ratem et petivit domum Stranguillionis et Dionysiadis. Qui cum eos salutavisset, omnes casus suos eis dolenter exposuit et ait: "Quantum in amissam coniugem flebam, tantum in servatam mihi filiam consolabor. Itaque, sanctissimi hospites, quoniam ex amissa coniuge regnum, quod mihi servabatur, nolo accipere neque reverti ad socerum, cuius in mari perdidi filiam, sed fungar potius opera mercatus, commendo vobis filiam meam: cum filia vestra nutriatur et eam cum bono et simplici animo suscipiatis atque patriae nomine eam cognominetis Tharsiam. Praeterea et nutricem uxoris meae nomine Lycoridem vobis commendo pariter et volo, ut filiam meam nutriat atque custodiat."

His dictis tradidit infantem, dedit aurum, argentum et pecunias nec non et vestes pretiosissimas, et iuravit fortiter nec barbam nec capillos nec ungues dempturum, nisi prius filiam suam nuptui traderet. At illi stupentes, quod tam graviter iurasset, cum magna fide se puellam educaturos promittunt. Apollonius vero commendata filia navem ascendit altumque pelagus petens ignotas et longinquas Aegypti regiones devenit.

28

Apolloniu, dum ille ya-naviga in lu magne luktu, kum lu deu akkede ya-gere lu gubernatione, ya-perveni ad lu Tarsu. Ille ya-deskende de lu nave ak ya-pete lu domu de Stranguillione ak Dionysiade.

Kiam Apolloniu ya-saluta illus, ille ya-narra dolente ad illus le omne sue kasu ak ya-dike:

“Quantum jek ya-plora pro lu perdita uxore, tantum jek ya-konsola me pro lu filia ke akkede ya-serva ad me. Itaque, sankte hospite, jek non vole ya-akkipe lu regnu ke akkede ya-serva pro me ex lu perdita uxore, nek ya-reveni ad lu sokere, kuiu lu filia jek ya-perde in lu mare. Jek vole potie ya-funge per lu opera de lu merkatu. Jek ya-kommitte ad vos lu mie filia. Utinam illa ya-nutri kum lu vostre filia. Vos ya-akkipe eam kum lu bone ak simple animu ak ya-kognomina eam Tarsia per lu nomine de lu patria. Praeterea jek ya-kommitte ad vos pariter lu nutrike de lu mie uxore, kuiu lu nomine era Likoride. Jek ya-vole ke illa ya-nutri ak ya-kustodi lu mie filia.”

Post ke Apolloniu ya-dike lu re, ille ya-trade lu infante. Ille ya-da lu auru, lu argentu ak lu pekunia, ak etiam le tote pretiose veste. Ille ya-iura forte ke ille non ya-tonde lu barba, nek lu kapillu, nek lu ungue, ante ke ille ya-trade lu sue filia ad lu zygu.

Illus ya-mira, quia Apolloniu ya-iura sik grave, ak ya-promitte kum lu magne fidelitate ke illus ya-eduka lu puella.

Apolloniu, post ke ille ya-kommitte lu filia, ya-askende lu nave ak ya-pete lu alte pelagu. Ille ya-perveni ad le ignote ak longe regione de lu Aegyptu.

29 Itaque puella Tharsia facta quinquennis traditur studiis artium liberalibus, et filia eorum cum ea docebatur: et ingenio et in auditu et in sermone et in morum honestate docentur.

Cumque Tharsia ad XIIII annorum aetatem venisset, reversa de auditorio invenit nutricem suam subitaneam valitudinem incurrisse, et sedens iuxta eam casus infirmitatis eius explorat. Nutrix vero eius elevans se dixit ei: "Audi aniculae morientis verba suprema, domina Tharsia; audi et pectori tuo manda. Interrogo namque te, quem tibi patrem aut matrem aut patriam esse existimas?"

Puella ait: "Patriam Tharsos, patrem Stranguillionem, matrem Dionysiadem." Nutrix vero eius ingemuit et ait: "Audi, domina mea Tharsia, stemmata originis tuorum natalium, ut scias, quid post mortem meam facere debeas. Est tibi patria Tyrus, pater nomine Apollonius, mater vero Archistratis regis filia. Dum mater tua enixa est, statim redeuntibus secundis praeclusoque spiritu ultimum fati signavit diem. Quam pater tuus facto loculo cum ornamentis regalibus et XX sestertiis auri in mare demisit, ut, ubi fuisset delata, ipsa testis sibi esset. Naves quoque luctantibus ventis cum patre tuo lugente et te in cunabulis posita pervenerunt ad hanc civitatem. His ergo hospitibus, Stranguillioni et Dionysiadi, te commendavit

pariter cum vestimentis regalibus et sic votum faciens se neque capillos dempturum neque ungues, donec te nuptui traderet. Nunc ergo, post mortem meam, si quando tibi hospites tui, quos tu parentes appellas, forte aliquam iniuriam fecerint, ascende in forum, et invenies statuam patris tui Apollonii: apprehende statuam et proclama: 'Ipsius sum filia, cuius est haec statua!' Cives vero memores beneficiorum patris tui Apollonii liberabunt te e necessitate."

29
Ideo lu puella Tarsia, ke ya-habe le quinque annu, akkede ya-trade ad lu studiu de le libere arte. Lu filia de le hospite akkede ya-doke simul kum eam. Sekundum lu talentu, lu auditu, lu loquela ak lu honeste gestu, le puella akkede ya-doke.

Kiam Tarsia ya-perveni ad lu aetate de le quattuordek annu, illa ya-reveni ex lu skola ak ya-inveni lu nutrike ke subite ya-inkurre lu morbu. Tarsia ya-sede iuxta eam ak ya-explora lu kasu de lu sue morbu.

Lu nutrike ya-eleva se ak ya-dike:

"Ya-audi le ultime verbu de lu moriente vetula, domina Tarsia, ak ya-pone illus in lu tue pektu. Jek ya-interroga te: ke tu ya-puta era lu tue patre, lu tue matre ak lu tue patria?"

Lu puella ya-dike:

"Lu patria era Tarsu, lu patre era Stranguillione, lu matre era Dionysiade."

Lu nutrike ya-geme ak ya-dike:

"Ya-audi, domina Tarsia, lu origine de lu tue nativitate, ut tu ya-ski lu re ke tu debe ya-fake post lu mie morte. Lu tue patria era lu Tyru. Lu tue patre, kuiu lu nomine era Apolloniu, ak lu tue matre era lu filia de lu rege Arkistrate.

Kiam lu tue matre ya-pari, lu sanguine ya-koagula, lu spiritu ya-desine, ak illa subite ya-mori. Illa ya-signa lu ultime die de lu fatu. Lu tue patre ya-fake lu arka kum le regie ornatu ak le viginti sestertiu de lu auru ak ya-mitte eam in lu mare, ut, ubi illa akkede ya-porta, illa ipsu era lu teste pro se.

Le nave, kum le ventu ya-pugna, ya-perveni ad hik urbe. Lu tue patre ya-luge ak tu akkede ya-pone in le kunabula. Ille ya-kommitte te ad le hospite, Stranguillione ak Dionysiade, pariter kum le regie veste. Ille ya-fake lu votu ke ille non ya-tonde lu kapillu nek lu ungue donek ille ya-trade te ad lu zygu.

Nunk, post lu mie morte, si aliquando le tue hospite, ke tu ya-voka le parente, ya-fake ad te lu alique iniuria, tu ya-askende ad lu foru. Tu ya-inveni ibi lu statua de lu tue patre Apolloniu. Tu ya-kape lu statua ak ya-klama: 'Jek era lu filia de eum, kuiu era lu hik statua!' Le kive, ke ya-memora le benefikiu de lu tue patre Apolloniu, ya-libera te ex lu nekessitate."

30 Cui Tharsia ait: "Cara nutrix, testor deum, quod si fortasse aliqui casus mihi evenissent, antequam haec mihi referres, penitus ego nescissem stirpem nativitatis meae!" Et cum haec adinvicem confabularentur, nutrix in gremio puellae emisit spiritum. Puella vero corpus nutricis suae sepulturae mandavit, lugens eam anno. Et deposito luctu induit priorem dignitatem et petiit scolam suam et ad studia liberalia reversa non prius sumebat cibum, nisi primo monumentum intraret ferens ampullam vini et coronas. Et ibi manes parentum suorum invocabat.

30
Ad lu re Tarsia ya-dike:

"Kare nutrike, jek ya-teste lu deu ke, si forte lu alique kasu ya-eveni ad me antequam tu ya-narra lu re ad me, jek omnino non ya-ski lu stirpe de lu mie nativitate."

Dum le femina ya-kolloque sik, lu nutrike ya-expira in lu sinu de lu puella.

Lu puella ya-trade lu korpore de lu sue nutrike ad lu sepulture ak ya-luge eam per lu unu annu.

Post ke illa ya-depone lu luktu, Tarsia ya-rekipa lu priore dignitate, ya-pete lu sue skola ak ya-reveni ad le libere studiu.

Illa non ya-sume lu kibu ante ke illa primum ya-intra lu monumentu. Illa ya-porta lu ampulla de lu vinu ak le korona.

Ibi illa ya-invoka le manale de le sue parente.

31 Et dum haec aguntur, quodam die feriato Dionysias cum filia sua nomine Philomusia et Tharsia puella transibat per publicum. Videntes omnes cives speciem Tharsiae ornatam, omnibus civibus et honoratis miraculum apparebat, atque omnes dicebant: "Felix pater, cuius filia est Tharsia, illa vero, quae adhaeret lateri eius, multum turpis est atque dedecus."

Dionysias vero, ut audivit laudare Tharsiam et suam vituperare filiam in insaniae furorem conversa est. Et sedens sola coepit cogitare taliter: "Pater eius Apollonius, ex quo hinc profectus est, habet annos XIIII et nunquam venit ad suam recipiendam filiam nec nobis misit litteras. Puto, quia mortuus est aut in pelago periit. Nutrix vero eius decessit. Neminem habeo aemulum. Non potest fieri nisi ferro aut veneno tollam illam de medio; et ornamentis eius filiam meam ornabo."

Et dum haec secum cogitat, nuntiatur ei villicum venisse nomine Theophilum. Quem ad se convocans ait: "Si cupis habere libertatem cum praemio, tolle Tharsiam de medio." Villicus ait: "Quid enim peccavit virgo innocens?" Scelesta mulier ait: "Iam mihi non pares? Tantum fac, quod iubeo. Sin alias, sentias esse contra te iratos dominum et dominam." Villicus ait: "Et qualiter hoc potest fieri?" Scelesta mulier ait: "Consuetudo sibi est, ut mox cum de scola venerit, non prius cibum sumat, antequam monumentum suae nutricis intraverit. Oportet te ibi cum pugione abscondere, et eam venientem interfice et proice corpus eius in mare. Et cum adveneris et de hoc facto nuntiaveris, cum praemio libertatem accipies."

Villicus tulit pugionem et latere suo celat et intuens caelum ait: "Deus, ego non merui libertatem accipere nisi per effusionem sanguinis virginis innocentis?" Et haec dicens suspirans et flens ibat ad monumentum nutricis Tharsiae et ibi latuit.

Puella autem rediens de scola solito more fudit ampullam vini et ingressa monumentum posuit coronas supra, et dum invocat manes parentum suorum, villicus impetum fecit et aversae puellae capillos apprehendit et eam iactavit in terram. Et cum eam vellet percutere, ait ad eum puella: "Theophile, quid peccavi, ut manu tua innocens virgo moriar?" Cui villicus ait: "Tu nihil peccasti, sed pater tuus peccavit Apollonius, qui te cum magna pecunia et vestimentis regalibus reliquit Stranguillioni et Dionysiadi. "Quod puella audiens eum cum lacrimis deprecata est: "Vitae meae spes aut solatium, permitte me testari dominum!" Cui villicus ait: "Testare. Et deus ipse scit voluntate me hoc scelus non facere."

31

Dum lu re ya-eveni, in lu alique feste die Dionysiade ya-transi per lu publiku kum lu sue filia, kuiu lu nomine era Filomuzia, ak lu puella Tarsia.

Le omne kive ya-vide lu ornate aspektu de Tarsia ak ya-mira eam. Ad le kive ak le honorabile homine illa ya-appare ut lu mirabile re. Le omne ya-dike:

“Felike era lu patre, kuiu lu filia era Tarsia; sed illa, ke ya-adhaere ad lu latere de Tarsia, era valde turpe ak dedekore.”

Kiam Dionysiade ya-audi le homine ya-lauda Tarsia ak ya-vitupera lu sue filia, illa ya-verte in lu furore de lu insania.

Dionysiade ya-sede sola ak ya-inkipe ya-kogita sik:

“Lu patre de Tarsia, Apolloniu, ya-profikiske de hik ante le quattuordek annu. Ille numquam ya-reveni pro ya-rekipe lu sue filia, nek ya-mitte ad nos le epistulu. Jek ya-puta ke ille ya-mori aut ya-peri in lu pelagu. Lu nutrike de Tarsia etiam ya-mori. Jek ya-habe lu nulle rivalu. Jek debe ya-remove Tarsia ex lu mediu per lu ferru aut lu venenu; postea jek ya-orna lu mie filia kum le ornatu de Tarsia.”

Dum Dionysiade ya-kogita lu re, alique akkede ya-nuntia ad eam ke lu villiku, kuiu lu nomine era Teofilo, ya-veni.

Dionysiade ya-voka Teofilo ad se ak ya-dike:

“Si tu ya-desidera lu libertate kum lu kompensatione, ya-remove Tarsia ex lu mediu.”

Lu villiku ya-dike:

"Ke lu innokente virgine ya-pekka?"

Lu kriminose femina ya-dike:

"Num iam tu non ya-oboedi me? Tantum ya-fake lu re ke jek ya-iube. Aliter tu ya-senti ke lu dominu ak lu domina ya-iraske kontra te."

Lu villiku ya-dike:

"Ak quomodo hok pote ya-fie?"

Lu kriminose femina ya-dike:

"Tarsia, statim kiam illa ya-reveni ex lu skola, non ya-sume lu kibu antequam illa ya-intra lu monumentu de lu sue nutrike. Tu debe ya-kela te ibi kum lu pugione. Kiam Tarsia ya-veni, tu ya-interfike eam ak ya-proike lu sue korpore in lu mare. Kiam tu ya-reveni ak ya-nuntia lu faktu, tu ya-akkipe lu libertate kum lu kompensatione."

Lu villiku ya-akkipe lu pugione ak ya-kela eum apud lu sue latere. Ille ya-spekta lu kaelu ak ya-dike:

"Deu, jek non ya-mere ya-akkipe lu libertate nisi per lu effusione de lu sanguine de lu innokente virgine?"

Ille ya-suspira ak ya-plora dum ille ya-vade ad lu monumentu de lu nutrike de Tarsia. Ibi ille ya-kela se.

Lu puella ya-reveni ex lu skola sekundum lu konsuete modu. Illa ya-effunde lu ampulla de lu vinu, ya-intra lu monumentu ak ya-pone le korona super.

Dum illa ya-invoka le manale de le sue parente, lu villiku ya-fake lu impetu. Ille ya-kape lu kapillu de lu puella, ya-proike eam super lu terra ak vole ya-feri eam.

Lu puella ya-dike:

"Teofilo, ke jek ya-pekka, ut jek, lu innokente virgine, ya-mori per lu tue manu?"

Lu villiku ya-dike:

"Tu ya-pekka nihil. Sed lu tue patre Apolloniu ya-pekka, quia ille ya-relinque te kum lu magne pekunia ak le regie veste ad Stranguillione ak Dionysiade."

Kiam lu puella ya-audi lu re, illa ya-preka eum kum le lakrima:

"Lu spe aut lu solatiu de lu mie vita, ya-permitte ad me ya-teste lu dominu!"

Lu villiku ya-dike:

"Ya-teste. Lu deu ipsu ya-ski ke jek non ya-fake lu krimine sekundum lu mie voluntate."

32 Itaque puella cum dominum deprecatur, subito advenerunt piratae et videntes hominem armata manu velle eam percutere, exclamaverunt dicentes: "Parce, barbare, parce et noli occidere! Haec enim nostra praeda est et non tua victima!" Sed ut audivit villicus vocem, eam dimittit et fugit et coepit latere post monumentum. Piratae applicantes ad litus tulerunt virginem et colligantes altum petierunt pelagus.

Villicus post moram rediit, et ut vidit puellam raptam a morte, deo gratias egit, quod non fecit scelus. Et reversus ad dominam suam ait: "Quod praecepisti, factum est; comple, quod mihi promiseras." Scelesta mulier ait: "Homicidium fecisti; insuper et libertatem petis? Revertere ad villam et opus tuum facito, ne iratos dominum et dominam sentias!" Villicus itaque, ut audivit, elevans ad caelum oculos dixit: "Tu scis, deus, quod non feci scelus. Esto iudex inter nos." Et ad villam suam abiit.

Tunc Dionysias apud semet ipsam consiliata pro scelere quod excogitaverat, quomodo possit facinus illud celare, ingressa ad maritum suum Stranguillionem sic ait: "Care coniunx, salva coniugem, salva filiam nostram. Vituperia in grandem me furiam concitaverunt et insaniam, subitoque aput me excogitavi dicens: 'Ecce iam sunt anni plus XIIII, ex quo nobis suus pater commendavit Tharsiam, et numquam salutarias nobis misit litteras: forsitan aut afflictione luctus est mortuus aut certe inter fluctus maris et procellas periit. Nutrix vero eius defuncta est. Nullum habeo aemulum. Tollam Tharsiam de medio et eius

ornamentis nostram ornabo filiam.' Quod et factum esse scias. Nunc vero propter civium curiositatem ad praesens indue vestes lugubres, sicut ego facio, et falsis lacrimis dicamus eam subito dolore stomachi fuisse defunctam. Hic prope in suburbio faciamus rogum maximum, ubi dicamus eam esse positam."

Stranguillio ut audivit, tremor et stupor in eum irruit, et ita respondit: "Equidem da mihi vestes lugubres, ut lugeam me, qui talem sum sortitus sceleratam coniugem. Heu mihi! Pro dolor!" inquit, "Quid faciam, quid agam de patre eius, quem primo cum suscepissem, cum civitatem istam a morte et periculo famis liberavit, meo suasu egressus est civitatem; propter hanc civitatem naufragium incidit, mortem vidit, sua perdidit, exitium penuriae perpessus est: a deo vero in melius restitutus malum pro bono quasi pius non excogitavit neque ante oculos illud habuit, sed omnia oblivioni ducens, insuper adhuc memor nostri in bono, fidem eligens, remunerans nos et pios aestimans, filiam suam nutriendam tradidit, tantam simplicitatem et amorem circa nos gerens, ut civitatis nostrae filiae suae nomen imponeret. Heu mihi, caecatus sum! Lugeam me et innocentem virginem, qui iunctus sum ad pessimam venenosamque serpentem et iniquam coniugem." Et in caelum levans oculos ait: "Deus, tu scis, quia purus sum a sanguine Tharsiae, et requiras et vindices illam in Dionysiade!" Et intuens uxorem suam ait: "Quo, inimica dei, celare poteris hoc nefandum facinus?"

Dionysias vero induit se et filiam suam vestes lugubres, falsasque fundit lacrimas et cives ad se convocat, quibus ait: "Carissimi cives, ideo vos clamavimus, quia spem luminum et labores et exitus annorum nostrorum perdidimus: id est, Tharsia, quam bene nostis, nobis cruciatus et fletus reliquit amarissimos; quam digne sepelire fecimus." Tunc pergunt cives, ubi figuratum fuerat sepulcrum a Dionysiade, et pro meritis ac beneficiis Apollonii, patris Tharsiae, fabricantes rogum ex aere conlato inscripserunt taliter: D. M. CIVES THARSI THARSIAE VIRGINI BENEFICIIS TYRII APOLLONII.

32

Dum lu puella ya-preka lu dominu, le pirata ya-veni subite. Kiam illus ya-vide lu homine kum lu armate manu vole ya-feri eam, illus ya-exklama:

“Ya-parke, barbaru, ya-parke ak non ya-neka eam! Illa era lu nostre praeda, non lu tue viktima!”

Kiam lu villiku ya-audi lu voke, ille ya-dimite lu puella, ya-fuge ak ya-kela se post lu monumentu.

Le pirata ya-appropinqua ad lu litore, ya-kape lu virgine, ya-liga eam ak ya-pete lu alte pelagu.

Post lu alique tempore lu villiku ya-reveni. Kiam ille ya-vide ke lu puella akkede ya-rapta ex lu morte, ille ya-da le gratia ad lu deu, quia ille non ya-fake lu krimine.

Ille ya-reveni ad lu sue domina ak ya-dike:

“Lu re ke tu ya-iube akkede ya-fake. Ya-imple lu re ke tu ya-promitte ad me.”

Lu kriminose femina ya-dike:

“Tu ya-fake lu homikidiu, ak insuper tu ya-preka lu libertate? Ya-redi ad lu villa ak ya-fake lu tue opera, ut tu non ya-senti lu dominu ak lu domina irate kontra te!”

Kiam lu villiku ya-audi lu re, ille ya-leva le okulu ad lu kaelu ak ya-dike:

“Deu, tu ya-ski ke jek non ya-fake lu krimine. Era lu iudike inter nos.”

Ille ya-vade ad lu sue villa.

Tunk Dionysiade ya-kogita de lu krimine ke illa ya-konkipe ak de quomodo illa pote ya-kela lu faktu. Illa ya-vade ad lu sue viru Stranguillione ak ya-dike:

“Kare viru, ya-serva lu tue uxore, ya-serva lu nostre filia. Le vituperiu ya-exkita me ad lu magne furia ak lu insania, ak subite jek ya-kogita: ‘Ekke, iam era plus de le quattuordek annu ex quo lu sue patre ya-kommitte Tarsia ad nos, ak ille numquam ya-mitte ad nos le epistulu. Forsitan ille ya-mori per lu affliktione de lu luktu, aut ya-peri inter le unda de lu mare ak le prokella. Lu nutrike de Tarsia etiam ya-mori. Jek ya-habe lu nulle rivalu. Jek ya-remove Tarsia ex lu mediu ak ya-orna lu nostre filia kum le sue ornatu.’ Ya-ski ke lu re akkede ya-fake. Nunk, propter lu kuriositate de le kive, ya-pone le funere veste, sikut jek ya-fake. Kum le false lakrima nos ya-dike ke illa subite ya-mori de lu dolore de lu stomaku. Hik prope in lu suburbiu nos ya-fake lu tote magne rogu ak ya-dike ke illa akkede ya-pone ibi.”

Kiam Stranguillione ya-audi lu re, lu tremore ak lu stupore ya-inkurre eum. Ille ya-responde:

“Ya-da ad me le funere veste, ut jek ya-luge me ipsu, ke ya-akkipe lu tale kriminose uxore. Vae ad me! Pro lu dolore! Ke jek ya-fake de lu patre de Tarsia? Kiam jek primum ya-akkipe eum, ille ya-libera hik urbe ex lu morte ak lu perikulu de lu fame. Per lu mie konsiliu ille ya-egredi ex lu urbe. Propter hik urbe ille ya-inkurre lu naufragiu, ya-vide lu morte, ya-perde le sue re ak ya-pati lu penuria. Sed lu deu ya-restitue eum ad lu plus bone statu. Ille, ut lu pie homine, non ya-konkipe lu malu pro lu bonu, sed ya-duke lu tote re ad lu oblivione. Insuper ille ya-memora nos in lu bonu, ya-elige lu fide, ya-rekompensa nos, ya-aestime nos pie ak ya-trade ad nos lu sue filia pro ya-nutri. Ille ya-habe lu tante simplikitate ak lu amore ad nos ke ille ya-da ad lu sue filia lu nomine de lu nostre urbe. Vae ad me! Jek akkede ya-kaeka! Jek ya-luge me ipsu ak lu innokente virgine, quia jek akkede ya-iunge ad lu tote male ak venenose serpente ak lu inique uxore.”

Stranguillione ya-leva le okulu ad lu kaelu ak ya-dike:

“Deu, tu ya-ski ke jek era pure de lu sanguine de Tarsia. Tu ya-quaere ak ya-vindika eam in Dionysiade!”

Ille ya-spekta lu sue uxore ak ya-dike:

“Ubi, inimika de lu deu, tu pote ya-kela hok nefande krimine?”

Dionysiade ya-pone le funere veste ad se ak lu sue filia, ya-effunde le false lakrima ak ya-konvoka le kive ad se. Illa ya-dike:

“Karissime kive, nos ya-voka vos quia nos ya-perde lu spe de le nostre okulu, le labore ak lu exitu de le nostre annu: Tarsia, ke vos ya-kognoske bene, ya-relinque ad nos le tote akerbe krukiatu ak lu ploratu. Nos ya-fake ke illa akkede ya-sepeli digne.”

Tunk le kive ya-vade ubi lu sepulkre akkede ya-figura per Dionysiade. Pro le meritu ak le benefikiu de Apolloniu, lu patre de Tarsia, le kive ya-konstrue lu rogu ex lu aere akkede ya-kollige ak ya-inskribe sik:

AD LE MANALE

LE KIVE DE LU TARSU
AD LU VIRGINE TARSIA
PRO LE BENEFIKIU DE LU TYRIENE APOLLONIU

33 Igitur qui Tharsiam rapuerunt, advenerunt in civitatem Mytilenam. Deponiturque inter cetera mancipia et venalis in foro proponitur. Audiens autem hoc leno, vir infaustissimus, nec virum nec mulierem voluit emere nisi Tharsiam puellam, et coepit contendere, ut eam emeret. Sed Athenagora nomine, princeps eiusdem civitatis, intelligens nobilem et sapientem et pulcherrimam virginem ad venalia positam, obtulit decem sestertia auri. Sed leno XX dare voluit. Athenagora obtulit XXX, leno XL, Athenagora L, leno LX, Athenagora LXX, leno LXXX, Athenagora LXXXX, leno in praesenti dat C sestertia auri et dicit: "Si quis amplius dederit, X dabo supra." Athenagora ait: "Ego si cum hoc lenone contendere voluero, ut unam emam, plurium venditor sum. Sed permittam eum emere, et cum ille eam in prostibulo posuerit, intrabo prior ad eam et eripiam nodum virginitatis eius vili pretio, et erit mihi ac si eam emerim."

Quid plura? Addicitur virgo lenoni, a quo introducitur in salutatorio, ubi habebat Priapum aureum gemmis et auro reconditum, et ait ad eam: "Adora numen praesentissimum meum." Puella ait: "Numquid Lampsacenus es?" Leno ait: "Ignoras, misera, quia in domum avari lenonis incurristi?" Puella vero, ut haec audivit, toto corpore contremuit et prosternens se pedibus eius dixit: "Miserere mei, domine, succurre virginitati meae! Et rogo te, ne velis hoc corpusculum sub tam turpi titulo prostituere!"

Cui leno ait: "Alleva te, misera: tu autem nescis, quia apud lenonem et tortorem nec preces nec lacrimae valent." Et vocavit ad se villicum puellarum et ait ad eum: "Cella ornetur diligenter, in qua scribatur titulus: Qui Tharsiam virginem violare voluerit, dimidiam auri libram dabit; postea vero singulos aureos populo patefit." Fecit villicus, quod iusserat ei dominus suus leno.

33

Le homine ke ya-rapta Tarsia ya-perveni ad lu urbe Mitilene. Tarsia akkede ya-pone inter le altere servu ak akkede ya-propone pro lu venditiu in lu foru.

Lu lenone, lu tote infelike viru, ya-audi lu re. Ille non vole ya-eme nek lu viru nek lu femina nisi Tarsia, ak ya-inkipe ya-kontende ut ille ya-eme eam.

Sed Athenagora, lu prinkipe de lu idem urbe, ya-vide ke lu virgine era nobile, sage ak tote pulkre, ak ke illa akkede ya-pone pro lu venditiu. Ille ya-offere le dek sestertiu de lu auru.

Lu lenone vole ya-da le viginti. Athenagora ya-offere le triginta; lu lenone le quadraginta; Athenagora le quinquaginta; lu lenone le sexaginta; Athenagora le septuaginta; lu lenone le oktoginta; Athenagora le nonaginta.

Lu lenone nunk ya-da le kente sestertiu de lu auru ak ya-dike:

"Si alique ya-da plus, jek ya-da le deke plus."

Athenagora ya-dike:

"Si jek vole ya-kontende kum lu lenone ut jek ya-eme lu unu, ille era lu venditore de multe. Sed jek ya-permitte ad eum ya-eme eam. Kiam ille ya-pone eam in lu lupanare, jek ya-intra prime ad eam ak ya-auferre lu nodu de lu sue virginitate pro lu vile pretiu. Lu re era ad me quasi jek ya-eme eam."

Quid amplie?

Lu virgine akkede ya-assigna ad lu lenone. Ille ya-introduke eam in lu rekeptoriu, ubi ille ya-habe lu aure Priapu ornate kum le gemma ak lu auru.

Lu lenone ya-dike:

"Ya-adora lu mie maxime praesente deitate."

Tarsia ya-dike:

"An tu era Lampsakane?"

Lu lenone ya-dike:

"An tu non ya-ski, miserabile, ke tu ya-inkurre in lu domu de lu avare lenone?"

Kiam Tarsia ya-audi lu re, illa ya-treme per lu tote korpore, ya-prosterne se ad le pede de lu lenone ak ya-dike:

"Ya-misere me, dominu. Ya-adiuva lu mie virginitate! Jek ya-preka te: non vole ya-prostitue lu hik korpore sub lu tale turpe titulu!"

Lu lenone ya-dike:

"Ya-leva te, miserabile. Tu non ya-ski ke apud lu lenone ak lu tortore nek le preke nek le lakrima ya-vale."

Ille ya-voka lu villiku de le puella ad se ak ya-dike:

"Lu kubikulu akkede ya-orna kum lu tote kura. In lu kubikulu akkede ya-skribe lu titulu: 'Ke vole ya-viola Tarsia, lu virgine, ya-da lu dimidie libra de lu auru. Postea illa akkede ya-aperi ad lu publiku pro lu singule aure nummu.'"

Lu villiku ya-fake lu re ke lu sue dominu, lu lenone, ya-iube.

34 Tertia die antecedente turba cum symphoniacis ducitur ad lupanar. Sed Athenagora princeps affuit prior et velato capite ingreditur ad lupanar. Sed dum fuisset ingressus, sedit; et advenit Tharsia et procidit ad pedes eius et ait: "Miserere mei! Per iuventutem tuam te deprecor, ne velis me violare sub tam turpi titulo. Contine impudicam libidinem et audi casus infelicitatis meae vel originem stemmatum considera." Cui cum universos casus suos exposuisset, princeps confusus est et pietate ductus vehementer obstupuit et ait ad eam: "Erige te. Scimus fortunae casus: homines sumus. Habeo et ego filiam virginem, ex qua similem possum casum metuere." Haec dicens protulit XL aureos et dedit in manu virginis et dicit ei:

"Domina Tharsia, ecce habes plus, quam virginitas tua expostulat. Advenientibus age similiter, quousque liberaberis." Puella vero profusis lacrimis ait: "Ago pietati tuae maximas gratias."

Quo exeunte collega suus affuit et ait: "Athenagora, quomodo tecum novicia?" Athenagora ait: "Non potest melius; usque ad lacrimas!" Et haec dicens eum subsecutus est. Quo introeunte insidiabatur, exitus rerum videre. Ingresso itaque illo Athenagora foris stabat. Solito more puella claudit ostium. Cui iuvenis ait: "Si salva sis, indica mihi, quantum dedit ad te iuvenis, qui ad te modo introivit?" Puella ait: "Quater denos mihi aureos dedit." Iuvenis ait: "Malum illi sit! Quid magnum illi fuisset, homini tam diviti, si libram auri tibi daret integram? Ut ergo scias me esse meliorem, tolle libram auri integram." Athenagora vero de foris stans dicebat: "Quantum plus dabis, plus plorabis!" Puella autem prostravit se ad eius pedes et similiter casus suos exposuit; confudit hominem et avertit a libidine. Et ait iuvenis ad eam: "Alleva te, domina! Et nos homines sumus, casibus subiacentes." Puella ait: "Ago pietati tuae maximas gratias."

34

In lu tertie die lu turba ya-prekede kum le musike homine ak akkede ya-konduke ad lu lupanare. Sed Athenagora, lu prinkipe, ya-veni prime. Ille ya-vela lu kapite ak ya-intra lu lupanare.

Kiam ille ya-intra, ille ya-sede. Tarsia ya-veni, ya-prosterne se ad le sue pede ak ya-dike:

"Ya-misere de me! Jek ya-preka te per lu tue iuventute: non vole ya-viola me sub lu tale turpe titulu. Ya-detene lu impudike voluptate ak ya-audi le kasu de lu mie infelikitate, aut ya-konsidera lu origine de lu mie genealogia."

Kiam Tarsia ya-narra ad eum le omne sue kasu, Athenagora ya-konfunde ak ya-move per lu miserikordia. Ille ya-mira vehemente ak ya-dike:

"Ya-surge. Nos ya-ski le kasu de lu fortuna; nos era le homine. Etiam jek ya-habe lu virgine filia, pro kuiu jek pote ya-time lu simile kasu."

Post ke ille ya-dike lu re, Athenagora ya-porta fore le quadraginta aure nummu, ya-da illus ad Tarsia ak ya-dike:

"Domina Tarsia, ekke tu ya-habe plus quam lu tue virginitate ya-postula. Kum le altere homine ya-adveni, ya-agi similiter, donek tu akkede ya-libera."

Tarsia ya-effunde le lakrima ak ya-dike:

"Jek ya-da le tote magne gratia ad lu tue miserikordia."

Kiam Athenagora ya-exi, lu sue kollega ya-veni ak ya-dike:

"Athenagora, quomodo era lu novitia kum te?"

Athenagora ya-dike:

"Non pote era plus bone; usque ad le lakrima!"

Post ke ille ya-loque, Athenagora ya-seque eum. Kiam lu kollega ya-intra, Athenagora ya-sta fore ut ille ya-vide lu exitu de lu re.

Sekundum lu konsuete modu, Tarsia ya-klaude lu porta. Lu iuvene ya-dike:

"Si tu era salve, ya-dike ad me: quantu lu iuvene ke nunk ya-intra ad te ya-da ad te?"

Tarsia ya-dike:

"Ille ya-da ad me le quadraginta aure nummu."

Lu iuvene ya-dike:

"Lu malu era ad eum! Ke magne era ad eum, lu tale dive homine, si ille ya-da ad te lu tote libra de lu auru? Ut tu ya-ski ke jek era plus bone, ya-akkipe lu tote libra de lu auru."

Athenagora, ke ya-sta fore, ya-dike:

"Quantu plus tu ya-da, tantu plus tu ya-plora!"

Tarsia ya-prosterne se ad le pede de lu iuvene ak similiter ya-narra le sue kasu. Illa ya-konfunde lu homine ak ya-verte eum ab lu voluptate.

Lu iuvene ya-dike:

"Ya-surge, domina! Etiam nos era le homine ak ya-submitte ad le kasu."

Tarsia ya-dike:

"Jek ya-da le tote magne gratia ad lu tue miserikordia."

35 Et exiens foris invenit Athenagoram ridentem et ait: "Magnus homo es! Non habuisti, cui lacrimas tuas propinares!" Et adiurantes se invicem, ne alicui proderent, aliorum coeperunt expectare exitum. Quid plura? Illis expectantibus per occultum aspectum omnes, quicumque inibant, dantes singulos aureos plorantes abscedebant.

Facta autem huius rei fine obtulit puella pecuniam lenoni dicens: "Ecce pretium virginitatis meae." Et ait ad eam leno: "Quantum melius est hilarem te esse et non lugentem! Sic ergo age, ut cotidie mihi latiores pecunias adferas." Item ait ad eum altera die: "Ecce pretium virginitatis meae, quod similiter precibus et lacrimis collegi, et custodio virginitatem meam." Hoc audito iratus est leno eo, quod virginitatem suam servaret, et vocat ad se vilicum puellarum et ait ad eum: "Sic te tam neglegentem esse video, ut nescias Tharsiam virginem esse? Si enim virgo tantum adfert, quantum mulier? Duc eam ad te et tu eripe nodum virginitatis eius!"

Statim eam vilicus duxit in suum cubiculum et ait ad eam: "Verum mihi dic, Tharsia, adhuc virgo es?" Tharsia puella ait: "Quamdiu vult deus, virgo sum." Vilicus ait: "Unde ergo his duobus diebus tantam pecuniam obtulisti?" Puella dixit: "Lacrimis meis, exponens ad omnes universos casus meos; et illi dolentes miserentur virginitati meae." Et prostravit se ad pedes eius et ait: "Miserere mei, domine, subveni captivae regis filiae!" Cumque ei universos casus suos exposuisset, motus misericordia ait ad eam: "Nimis avarus est iste leno; nescio, si tu possis virgo permanere."

35

Kiam lu iuvene ya-exi, ille ya-inveni Athenagora, ke ya-ride, ak ya-dike:

"Tu era lu magne homine! Tu non ya-habe alique homine ad quo tu pote ya-da le tue lakrima!"

Le duo ya-iura inter se ut illus non ya-prodi lu re ad alique, ak ya-inkipe ya-expekta lu exitu de le altere homine.

Ke amplie?

Dum le duo ya-expekta ak ya-kela, illus ya-vide ke le omne homine ke ya-intra ya-da lu singule aure nummu, ya-plora ak ya-exi.

Kiam lu re ya-fini, Tarsia ya-offere lu kesef ad lu lenone ak ya-dike:

"Ekke lu pretiu de lu mie virginitate."

Lu lenone ya-dike:

"Quanto era plus bone ut tu era laete ak non ya-luge! Ergo ya-agi sik ut kotidie tu ya-porta ad me le plus magne summu de lu kesef."

In lu altere die Tarsia iterum ya-dike:

"Ekke lu pretiu de lu mie virginitate. Jek ya-kollige eum similiter per le preke ak le lakrima, ak ya-kustodi lu mie virginitate."

Kiam lu lenone ya-audi lu re, ille ya-iraske quia Tarsia ya-kustodi lu sue virginitate. Ille ya-voka lu villiku de le puella ak ya-dike:

"Jek ya-vide ke tu era tam neglegente ut tu non ya-ski ke Tarsia era virgine. Si lu virgine ya-porta tantum, quantum lu femina? Ya-konduke eam ad te ak ya-auferre lu nodu de lu sue virginitate!"

Lu villiku statim ya-konduke Tarsia in lu sue kubikulu ak ya-dike:

“Ya-dike ad me lu veritate, Tarsia: an tu adhuk era virgine?”

Tarsia ya-dike:

“Dum lu deu ya-vole, jek era lu virgine.”

Lu villiku ya-dike:

“Unde ergo in le hik duo die tu ya-akkipe tantu kesef?”

Tarsia ya-dike:

“Per le mie lakrima. Jek ya-expone ad le omne homine le tote mie kasu; illus ya-dole ak ya-misere lu mie virginitate.”

Tarsia ya-prosterne se ad le pede de lu villiku ak ya-dike:

“Ya-misere de me, dominu! Ya-adiuva lu kapte filia de lu rege!”

Kiam Tarsia ya-expone ad eum le tote sue kasu, lu villiku ya-move per lu miserikordia ak ya-dike:

“Lu lenone era nimis avare. Jek non ya-ski si tu pote ya-mane virgine.”

36 Puella respondit: "Habeo auxilium studiorum liberalium, perfecte erudita sum; similiter et lyrae pulsum modulanter inlido. Iube crastina die in frequenti loco poni scamna, et facundia sermonis mei spectaculum praebeo; deinde plectro modulabor et hac arte ampliabo pecunias cotidie." Quod cum fecisset vilicus, tanta populi adclamatio tantusque amor civitatis circa eam excrebuit, ut et viri et feminae cotidie ei multa conferrent.

Athenagora autem princeps memoratam Tharsiam integrae virginitatis et generositatis ita iam custodiebat ac si unicam suam filiam, ita ut vilico multa donaret et commendaret eam.

36
Lu puella ya-responde:

“Jek ya-habe lu auxiliu de le libere studiu; jek era optime erudite. Jek etiam ya-modula harmonike lu lira. Ya-iube ut kras, in lu loku plene de le homine, akkede ya-pone le skamnu. Jek ya-praesenta lu spektakulu per lu eloquentia de lu mie loquela. Postea jek ya-modula per lu plekru, ak per lu hik arte jek kotidie ya-auga lu kesef.”

Kiam lu villiku ya-fake lu re, lu applausu de lu populu ak lu amore de lu urbe ad Tarsia ya-fie sik magne ut le viru ak le femina kotidie ya-porta multe ad eam.

Athenagora, lu prinkipe, iam ya-kustodi Tarsia, pro lu integre virginitate ak lu sue nobilitate, quasi illa era lu sue sole filia. Ille ya-da multe ad lu villiku ak ya-rekommanda Tarsia ad eum.

37 Et cum haec Mutilena aguntur, venit Apollonius post quattuordecim annos ad civitatem Tharsiam ad domum Stranguillionis et Dionysiadis. Quem videns Stranguillio de longe perrexit cursu rapidissimo ad uxorem suam dicens ei: "Certe dixeras Apollonium perisse naufragio; et ecce venit ad repetendam filiam suam. Quid dicturi sumus patri de filia, cuius nos fuimus parentes?" Scelerata mulier hoc audito toto corpore contremuit et ait: "Miserere, ut dixi, coniunx, tibi confiteor: dum nostram diligo, alienam perdidi filiam. Nunc ergo ad praesens indue vestes lugubres, et fictas fundamus lacrimas et dicamus eam subito dolore stomachi interisse. Qui cum nos tali habitu viderit, credet."

Et dum haec aguntur, intrat Apollonius domum Stranguillionis, a fronte comam aperit, hispidam ab ore removit barbam. Ut vidit eos lugubri veste ait: "Hospites fidelissimi, si tamen in vobis hoc nomen permanet, ut quid in adventu meo largas effunditis lacrimas? Ne forte istae lacrimae non sint vestrae, sed meae propriae?" Scelerata mulier ait cum lacrimis: "Utinam quidem istum nuntium alius ad aures vestras referret, et non ego aut coniunx meus! Nam scito Tharsiam filiam tuam a nobis subitaneo dolore stomachi fuisse defunctam." Apollonius ut audivit, tremebundus toto corpore expalluit diuque maestus constitit. Sed postquam recepit spiritum, intuens mulierem sic ait: "Tharsia filia mea ante paucos dies decessit: numquid pecunia aut ornamenta aut vestes perierunt?"

37
Dum lu re ya-eveni in lu Mitilene, Apolloniu, post le quattuordek annu, ya-veni ad lu urbe Tarsu, ad lu domu de Stranguillione ak Dionysiade.

Kiam Stranguillione ya-vide Apolloniu prokul, ille ya-kurre maxime kelere ad lu sue uxore ak ya-dike:

"Tu vere ya-dike ke Apolloniu ya-peri per lu naufragiu. Ak ekke ille ya-veni pro ya-rekipe lu sue filia. Ke nos ya-dike ad lu patre de lu filia, de kuiu nos era le parente?"

Kiam Dionysiade ya-audi lu re, illa ya-treme per lu tote korpore ak ya-dike:

"Ya-misere, lu viru. Jek ya-konfite ad te: dum jek ya-ama lu nostre filia, jek ya-perde lu aliene filia. Nunk ya-indue le lugubre veste. Nos ya-effunde le false lakrima ak ya-dike ke illa ya-mori subite pro lu dolore de lu ventru. Kiam ille ya-vide nos in lu tale aspektu, ille ya-krede."

Dum lu re ya-eveni, Apolloniu ya-intra lu domu de Stranguillione. Ille ya-remove lu krine ab lu fronte ak lu hispide barba ab lu os.

Kiam Apolloniu ya-vide illus in le lugubre veste, ille ya-dike:

"Le maxime fidele hospite, si tamen lu hik nomine adhuk ya-mane apud vos, kur vos ya-effunde le abundante lakrima ad lu mie adventu? An forte le hik lakrima non era vostre, sed mie ipsu?"

Dionysiade ya-dike kum le lakrima:

"Utinam alique altere ya-porta lu hik nuntiu ad le tue aure, ak non jek aut lu mie viru! Sed ya-ski ke Tarsia, lu tue filia, ya-mori apud nos pro lu subite dolore de lu ventru."

Kiam Apolloniu ya-audi lu re, ille ya-treme per lu tote korpore, ya-palle ak ya-sta diu triste.

Postquam ille ya-rekipe lu spiritu, Apolloniu ya-spekta Dionysiade ak ya-dike:

"Tarsia, lu mie filia, ya-mori ante le pauke die. An lu kesef, le ornatu aut le veste ya-peri?"

38 Scelesta mulier haec eo dicente secundum pactum ferens atque reddens omnia sic ait: "Crede nobis, quia, si genesis permisisset, sicut haec omnia damus, ita et filiam tibi reddidissemus. Et ut scias nos non mentiri, habemus huius rei testimonium civium, qui memores beneficiorum tuorum ex aere collato filiae tuae monumentum fecerunt, quod potest tua pietas videre." Apollonius vero credens eam vere esse defunctam ait ad famulos suos "Tollite haec omnia et ferte ad navem, ego enim vado ad filiae meae monumentum." At ubi pervenit, titulum legit: D. M. CIVES THARSI THARSIAE VIRGINI APOLLONII REGIS FILIAE OB BENEFICIVM EIVS PIETATIS CAVSA EX AERE CONLATO FECERVNT.

Perlecto titulo stupenti mente constitit. Et dum miratur se lacrimas non posse fundere, maledixit oculos suos dicens: "O crudeles oculi, titulum natae meae cernitis et lacrimas fundere non potestis! O me miserum! Puto, filia mea vivit." Et haec dicens rediit ad navem atque ita suos allocutus est dicens: "Proicite me in subsannio navis; cupio enim in undis efflare spiritum, quem in terris non licuit lumen videre."

38
Lu kriminose femina, sekundum lu paktu, ya-redde le tote re ak ya-dike:

"Ya-krede nos. Si lu nativitate ya-permitte, ut nos ya-da le hik re, sik nos etiam ya-redde lu filia ad te. Ak ut tu ya-ski ke nos non ya-menti, nos ya-habe lu testimoniu de le kive. Illus ya-memora le tue benefikiu ak ya-kollige lu pyropu pro ya-fake lu monumentu ad lu tue filia. Tu pote ya-vide eum."

Apolloniu ya-krede ke illa vere era mortue ak ya-dike ad le sue servu:

"Ya-porta le tote re ad lu nave. Jek ya-vade ad lu monumentu de lu mie filia."

Kiam ille ya-perveni, ille ya-lege lu titulu:

AD LE MANALE
LE KIVE DE LU TARSU

AD LU VIRGINE TARSIA
LU FILIA DE LU REGE APOLLONIU
PRO LU BENEFIKIU DE LU SUE PIETATE
YA-FAKE EX LU PYROPU KE ILLUS YA-KOLLIGE

Postquam Apolloniu ya-lege lu titulu, ille ya-sta in lu stupore. Ille ya-mira quia ille non pote ya-effunde le lakrima, ya-maledike le sue okulu ak ya-dike:

"O krude okulu, vos ya-vide lu titulu de lu mie filia ak non pote ya-effunde le lakrima! O me lu infelike! Jek ya-puta ke lu mie filia ya-vive."

Post ke ille ya-dike lu re, Apolloniu ya-redi ad lu nave ak ya-dike ad le sue homine:

"Ya-proike me in lu subsanniu de lu nave. Jek vole ya-expira lu spiritu in le unda, quia super lu terra lu spiritu non ya-akkede ya-vide lu lumine."

39 Proiciens se in subsannio navis sublatis ancoris altum pelagus petiit iam ad Tyrum reversurus. Qui dum prosperis ventis navigat, subito mutata est pelagi fides. Per diversa discrimina maris iactantur; omnibus deum rogantibus ad Mytilenam civitatem advenerunt. Ibi Neptunalia festa celebrabantur. Quod cum cognovisset Apollonius, ingemuit et ait: "Ergo omnes diem festum celebrant praeter me! Sed ne lugens et avarus videar! Sufficit enim servis meis poena, quod me tam infelicem sortiti sunt dominum."Et vocans dispensatorem suum ait ad eum: "Dona X aureos pueris, et eant et emant, quod volunt, et celebrent diem. Me autem veto a quoquam vestrum appellari; quod si aliquis vestrum fecerit, crura ei frangi iubeo."

Cum igitur omnes nautae Apollonii convivium melius ceteris navibus celebrarent, contigit, ut Athenagora, princeps civitatis, qui Tharsiam filiam eius diligebat, deambulans in litore consideraret celebritatem navium. Qui dum singulas notat naves, vidit hanc navem e ceteris navibus meliorem et ornatiorem esse. Accedens ad navem Apollonii coepit stare et mirari. Nautae vero et servi Apollonii salutaverunt eum dicentes: "Invitamus te, si dignaris, o princeps magnifice." At ille petitus cum V servis suis navem ascendit. Et cum videret eos unanimes discumbere, accubuit inter epulantes et donavit eis X aureos et ponens eos supra mensam dixit: "Ecce, ne me gratis invitaveritis." Cui omnes dixerunt: "Agimus nobilitati tuae maximas gratias." Athenagora autem cum vidisset omnes tam licenter discumbere nec inter eos maiorem esse, qui provideret, ait ad eos: "Quod omnes licenter discumbitis, navis huius dominus quis est?" Gubernator dixit: "Navis huius dominus in luctu moratur et iacet intus in subsannio navis in tenebris; flet uxorem et filiam." Quo audito dolens Athenagora dixit ad gubernum: "Dabo tibi duos aureos; et descende ad eum et dic illi: Rogat te Athenagora, princeps huius civitatis, ut procedas ad eum de tenebris et ad lucem exeas." Iuvenis ait: "Si possum de duobus aureis quattuor habere crura" et "Tam utilem inter nos huic muneri non elegisti nisi me? Quaere alium, qui eat, quia iussit, quod, quicumque eum appellaverit, crura ei frangantur." Athenagora ait: "Hanc legem vobis statuit, non mihi, quem ignorat. Ego autem ad eum descendo. Dicite mihi, quis vocatur." Famuli dixerunt: "Apollonius."

39
Ille ya-proike se in lu subsanniu de lu nave. Post ke le ankora ya-leva, Apolloniu ya-quaere lu alte pelagu, iam pro ya-reveni ad lu Tyru.

Dum ille ya-naviga per le prospere ventu, subite lu fide de lu mare ya-muta. Le sue homine akkede ya-proike per le diverse perikulu de lu mare. Dum tote ya-preka lu deu, illus ya-perveni ad lu urbe Mitilene.

Ibi akkede ya-kelebra lu festu de Neptunu. Kiam Apolloniu ya-ski lu re, ille ya-geme ak ya-dike:

"Ergo omne ya-kelebra lu festu praeter me! Sed jek non vole ya-appare lugubre ak avare. Satis era pro le mie servu lu poena ke illus ya-akkipe me, tale infelike dominu."

Ille ya-voka lu sue dispensatore ak ya-dike:

"Ya-da le deke aure nummu ad le pueru. Illus ya-vade, ya-eme lu re ke illus ya-vole ak ya-kelebra lu die. Sed jek ya-interdike ke alique ex vos ya-alloque me. Si alique ya-fake lu re, jek ya-iube ya-frange le sue krure."

Kiam le omne nauta de Apolloniu ya-kelebra lu konviviu plus bone quam le homine de le altere nave, Athenagora, lu prinkipe de lu urbe, ke ya-ama Tarsia, lu filia de Apolloniu, ya-ambula super lu litore ak ya-konsidera lu kelebratione de le nave.

Dum ille ya-nota le singule nave, Athenagora ya-vide ke lu nave de Apolloniu era plus bone ak plus ornate quam le altere nave. Ille ya-appropinqua ad eum, ya-sta ak ya-mira.

Le nauta ak le servu de Apolloniu ya-saluta eum ak ya-dike:

"Nos ya-invita te, si tu ya-vole, o magnifike prinkipe."

Athenagora ya-akkipe lu invitatione ak ya-intra lu nave kum le quinque servu. Kiam ille ya-vide illus ya-iake simul ad lu konviviu, ille ya-iake inter le konviva, ya-da ad illus le deke aure nummu, ya-pone illus super lu mensa ak ya-dike:

"Ekke, ut vos non ya-invita me sine lu pretiu."

Omne ya-dike:

"Nos ya-da le tote magne gratia ad lu tue nobilitate."

Kiam Athenagora ya-vide ke omne ya-iake sik libere ak ke lu alique maiore non ya-kura illus, ille ya-dike:

"Quia vos tote ya-iake libere, ke era lu dominu de lu hik nave?"

Lu gubernatore ya-dike:

"Lu dominu de lu hik nave ya-mane in lu luktu ak ya-iake in lu subsanniu de lu nave, in lu tenebre. Ille ya-plora lu sue uxore ak lu filia."

Kiam Athenagora ya-audi lu re, ille ya-dole ak ya-dike ad lu gubernatore:

"Jek ya-da ad te le duo aure nummu. Ya-deskende ad eum ak ya-dike: 'Athenagora, lu prinkipe de lu hik urbe, ya-preka te ut tu ya-prokede ex lu tenebre ad eum ak ya-exi ad lu lumine.'"

Lu iuvene ya-dike:

"Si jek pote ya-habe le quattuor krure pro le duo aure nummu! Tu non ya-elige inter nos alique plus utile ad lu hik munere quam me? Ya-quaere altere ke ya-vade, quia ille ya-iube ke, si alique ya-alloque eum, akkede ya-frange le sue krure."

Athenagora ya-dike:

"Ille ya-statu lu hik lege pro vos, non pro me, ke ille non ya-ski. Sed jek ipsu ya-deskende ad eum. Ya-dike ad me: quomodo ille ya-voka?"

Le servu ya-dike:

"Apolloniu."

40 Athenagora vero ait intra se audito nomine: "Et Tharsia Apollonium nominabat patrem." Et demonstrantibus pueris pervenit ad eum. Quem cum vidisset squalida barba, capite horrido et sordido in tenebris iacentem, submissa voce salutavit eum: "Ave, Apolloni." Apollonius vero putabat se a quoquam de suis contemptum esse; turbido vultu respiciens, ut vidit ignotum sibi hominem honestum et decoratum, texit furorem silentio.

Cui Athenagora princeps civitatis ait: "Scio enim te mirari, sic quod nomine te salutaverim. Disce quod princeps huius civitatis sum." Et cum Athenagora nullum ab eo audisset sermonem, item ait ad eum: "Descendi de via in litore ad naviculas contuendas et inter omnes naves vidi navem tuam decenter ornatam, amabili aspectu. Et dum incedo, invitatus sum ab amicis et nautis tuis. Ascendi et libenti animo discubui. Inquisivi dominum navis. Dixerunt te in luctu esse gravi; quod et video. Sed pro desiderio, quo veni ad te, procede de tenebris ad lucem et epulare nobiscum paulisper. Spero autem de deo, quia dabit tibi post hunc tam ingentem luctum ampliorem laetitiam."

Apollonius autem luctu fatigatus levavit caput suum et sic ait: "Quicumque es, domine, vade, discumbe et epulare cum meis ac si cum tuis. Ego vero valde afflictus sum meis calamitatibus, ut non solum epulari sed nec vivere desiderarem."

Confusus Athenagora subiit de subsannio navis rursus ad navem et discumbens ait: "Non potui domino vestro persuadere, ut ad lucem procederet. Itaque quid faciam, ut eum a proposito mortis revocem? Bene mihi venit in mentem: perge, puer, ad lenonem illum et dic ei, ut mittat ad me Tharsiam."Cumque perrexisset puer ad lenonem, haec leno audiens non potuit eum contemnere, licet autem contra voluntatem, nolens misit illam.

Veniente autem Tharsia ad navem videns eam Athenagora ait ad eam: "Veni huc ad me, Tharsia domina; hic est enim ars studiorum tuorum necessaria, ut consoleris dominum navis huius et horum omnium, sedentem in tenebris horteris consolationem recipere, et eum provoces ad lucem exire lugentem coniugem et filiam. Haec est pietatis causa, per quam dominus hominibus fit propitius. Accede ergo ad eum et suade exire ad lucem: forsitan per nos deus vult eum vivere. Si enim hoc potueris facere, XXX dies a lenone te redimam, ut devotae virginitati tuae vacare possis; et dabo tibi insuper decem sestertia auri."

Audiens haec puella constanter descendit in subsannio navis ad Apollonium et submissa voce salutavit eum dicens: "Salve, quicumque es, laetare. Non enim aliqua ad te consolandum veni polluta, sed innocens virgo, quae virginitatem meam inter naufragium castitatis inviolabiliter servo."

40

Athenagora ya-dike ad se, kiam ille ya-audi lu nomine:

“Ak Tarsia ya-nomina Apolloniu ut lu sue patre.”

Le pueru ya-monstra ad Athenagora lu via, ak ille ya-perveni ad Apolloniu.

Kiam Athenagora ya-vide Apolloniu ya-iake in lu tenebre, kum lu sordide barba ak lu horribile ak impure kapite, ille ya-saluta eum per lu submisse voke:

“Salve, Apolloniu.”

Apolloniu ya-puta ke alique ex le sue homine ya-despike eum. Ille ya-spekta kum lu turbide fakie. Kiam ille ya-vide lu ignote homine, honorabile ak ornate, ille ya-kela lu sue ira per lu silentiu.

Athenagora, lu prinkipe de lu urbe, ya-dike:

“Jek ya-ski ke tu ya-mira quia jek ya-saluta te per lu nomine. Ya-ski ke jek era lu prinkipe de lu hik urbe.”

Kiam Apolloniu non ya-responde, Athenagora ya-dike iterum:

“Jek ya-deflekte de lu via super lu litore pro ya-spekta le navikula. Inter le omne nave jek ya-vide lu tue nave, dekore ornate ak de lu amabile aspektu. Dum jek ya-ambula, le tue amiku ak le tue nauta ya-invita me. Jek ya-intra ak ya-iake kum illus libente. Jek ya-interroga de lu dominu de lu nave. Illus ya-dike ke tu era in lu grave luktu, ak nunk jek ya-vide lu re. Sed pro lu desideriu ke ya-adduke me ad te, ya-prokede ex lu tenebre ad lu lumine ak ya-epula kum nos pro lu pauke tempore. Jek ya-spera de lu deu ke post lu hik tam ingente luktu ille ya-da ad te lu plus ample laetitia.”

Apolloniu, ya-fatiga pro lu luktu, ya-leva lu sue kapite ak ya-dike:

“Ke tu era, dominu, ya-vade ak ya-epula kum le mie homine quasi kum le tue. Sed le mie kalamitate ya-afflige me sik valde ut jek non vole ya-epula, nek etiam ya-vive.”

Athenagora ya-redi konfuse ex lu subsanniu de lu nave. Ille ya-iake iterum ak ya-dike:

“Jek non pote ya-persuade lu vostre dominu ut ille ya-prokede ad lu lumine. Ergo ke jek ya-fake ut jek ya-revoka eum ab lu sue propositu de lu morte? Lu alique re ya-veni ad lu mie mente. Ya-vade, pueru, ad lu lenone ak ya-dike ad eum ut ille ya-mitte Tarsia ad me.”

Lu pueru ya-vade ad lu lenone. Kiam lu lenone ya-audi lu re, ille non pote ya-despike Athenagora. Quamvis ille non vole, ille ya-mitte Tarsia.

Kiam Tarsia ya-veni ad lu nave, Athenagora ya-dike ad eam:

“Ya-veni huk ad me, domina Tarsia. Hik le tue studiu era nekessarie. Ya-konsola lu dominu de lu hik nave ak de le omne hik re. Ille ya-sede in lu tenebre; ya-horta eum ya-akkipe lu konsolatione ak ya-provoka eum ya-exi ad lu lumine, dum ille ya-luge lu sue uxore ak lu sue filia. Lu hik re era lu kausa de lu pietate per quo lu dominu ya-fie propitie ad le homine. Ergo ya-approksima ad eum ak ya-persuade eum ya-exi ad lu lumine. Forsitan per nos lu deu ya-vole ke ille ya-vive. Si tu pote ya-fake lu re, jek ya-redime te ab lu lenone pro le triginta die, ut tu pote ya-dedika te ad lu tue virginitate. Insuper jek ya-da ad te le deke sestertiu de lu auru.”

Kiam Tarsia ya-audi lu re, illa ya-deskende firme in lu subsanniu de lu nave ad Apolloniu ak ya-saluta eum per lu submisse voke:

“Salve, ke tu era; ya-gaude. Non lu alique makulate femina ya-veni ad te pro ya-konsola te, sed lu innokente virgine. Inter lu naufragiu de lu kastitate, jek ya-kustodi lu mie virginitate inviolabile.”

41 His carminibus coepit modulata voce canere:

"Per sordes gradior, sed sordis conscia non sum,
Sicut rosa in spinis nescit compungi mucrone.
Piratae me rapuerunt gladio ferientes iniquo
Lenoni nunc vendita numquam violavi pudorem.
Ni fletus et lucti et lacrimae de amissis inessent,
Nulla me melior, pater si nosset, ubi essem.
Regio sum genere et stirpe propagata piorum,
Sed contemptum habeo et iubeor adeoque laetari!
Fige modum lacrimis, curas resolve dolorum,
Redde oculos caelo et animum ad sidera tolle!
Aderit ille deus creator omnium et auctor;
Non sinit hos fletus casso dolore relinqui!"

Ad haec verba levavit caput Apollonius et vidit puellam, et ingemuit et ait: "O me miserum! Quamdiu contra pietatem luctor?" Erigens se ergo adsedit et ait ad eam: "Ago prudentiae et nobilitati tuae maximas gratias; consolationi tuae hanc vicem rependo, ut merito, quandoque si laetari mihi licuerit, te regni mei viribus relevem; et sic forsitan, ut dicis te regiis natalibus ortam, tuis te parentibus repraesento. Nunc ergo accipe aureos ducentos et ac si in lucem produxeris me, gaude. Vade; et rogo, ulterius non me appelles: recentem enim mihi renovasti dolorem."

Et acceptis ducentis aureis abscessit de illo loco. Et ait ad eam Athenagora: "Quo vadis, Tharsia? Sine effectu laborasti? Num potuimus facere misericordiam et subvenire homini interficienti se?" Et ait ad eum Tharsia: "Omnia, quaecumque potui, feci, sed datis mihi CC aureis rogavit, ut abscederem, asserens renovato luctus dolore cruciari."

Et ait ad eam Athenagora: "Ego tibi modo CCCC aureos dabo, tantum descende ad eum; refunde ei hos CC, quos tibi dedit; provoca eum ad lumen exire dicens ei: "Ego non pecuniam, salutem tuam quaero."

Et descendens Tharsia ad eum ait: "Iam si in hoc squalore permanere definisti, pro eo quod pecunia ingenti me honorasti, permitte me tecum in his tenebris miscere sermonem. Si enim parabolarum mearum nodos absolveris, vadem; sin aliter, refundam tibi pecuniam, quam mihi dedisti, et abscedam."

At ille ne videretur pecuniam recipere, simul et cupiens a prudenti puella audire sermonem ait: "Licet in malis meis nulla mihi cura suppetit nisi flendi et lugendi, tamen, ut hortamento laetitiae caream, dic quod interrogatura es et abscede. Deprecor, ut fletibus meis spatium tribuas."

41
Per le versu lu puella ya-inkipe ya-kanta per lu modulate voke:

“Jek ya-vade per le immunditia, sed jek non ya-ski lu immunditate,
sikut lu rosa inter le spina non ya-ski lu vulnere de lu akumine.
Le pirata ya-rapta me ak ya-feri me per lu inique gladiu;

nunk jek era vendite ad lu lenone, sed jek numquam ya-viola lu mie pudore.
Si le plore, lu luktu ak le lakrima pro le re ke jek ya-perde non era in me,
nulle era plus bone quam jek, si lu mie patre ya-ski ubi jek era.
Jek ya-naske ex lu regie gente ak ex lu stirpe de le pie homine,
sed illus ya-despike me ak etiam ya-iube me ya-gaude!
Ya-fige lu limite ad le lakrima, ya-solva le kura de le dolore,
ya-redde le okulu ad lu kaelu ak ya-leva lu anima ad le stella!
Lu deu, lu kreatore ak lu auktore de le omne re, ya-veni;
ille non ya-permitte ke le hik plore ya-mane sine lu effektu in lu vane dolore!"

Ad le hik verbu Apolloniu ya-leva lu sue kapite ak ya-vide lu puella. Ille ya-geme ak ya-dike:

"O infelike me! Quamdiu jek ya-lukta kontra lu pietate?"

Apolloniu ya-leva se, ya-sede ak ya-dike ad eam:

"Jek ya-da le tote magne gratia ad lu tue prudentia ak lu nobilitate. Pro lu tue konsolatione jek ya-redde ad te lu hik vikissitudine: si umquam jek akkede ya-gaude, jek ya-adiuva te per le potestate de lu mie regnu, ut jek ya-redde ad te lu meritu. Ak quia tu ya-dike ke tu ya-naske ex le regie parente, fortasse jek ya-praesenta te ad le tue parente. Nunk ya-akkipe le duo kente aure nummu ak ya-gaude, quasi tu ya-adduke me ad lu lumine. Ya-vade; jek ya-preka ke tu non amplie ya-alloque me, quia tu ya-renova lu mie rekente dolore."

Post ke Tarsia ya-akkipe le duo kente aure nummu, illa ya-exi de lu loku.

Athenagora ya-dike ad eam:

"Quo tu ya-vade, Tarsia? An tu ya-labora sine effektu? An nos pote ya-fake miserikordia ak ya-adiuva lu homine ke ya-interfike se?"

Tarsia ya-dike:

"Jek ya-fake le omne re ke jek pote ya-fake. Sed ille ya-da ad me le duo kente aure nummu ak ya-preka me ut jek ya-exi. Ille ya-dike ke lu renovata dolore de lu luktu ya-krukia eum."

Athenagora ya-dike:

"Jek nunk ya-da ad te le quattuor kente aure nummu. Ya-deskende ad eum, ya-redde le duo kente ke ille ya-da ad te ak ya-provoka eum ya-exi ad lu lumine. Ya-dike ad eum: 'Jek non ya-quaere lu kesef, sed lu tue salute.'"

Tarsia ya-deskende ad Apolloniu ak ya-dike:

"Si tu iam ya-dekide ya-mane in lu hik sordide statu, quia tu ya-honora me per lu ingente kesef, ya-permitte ut jek ya-miske lu sermone kum te in le hik tenebre. Si tu ya-solva le nodu de le mie parabola, jek ya-vade; si non, jek ya-redde ad te lu kesef ke tu ya-da ad me ak jek ya-exi."

Apolloniu non vole ya-rekipe lu kesef, sed ille vole ya-audi lu sermone de lu prudente puella. Ille ya-dike:

"Quamvis in le mie malu nulle kura ya-mane ad me praeter ya-plora ak ya-luge, tamen, ut jek non ya-kare de lu hortamentu de lu laetitia, ya-dike lu re ke tu vole ya-interroga ak ya-exi. Jek ya-preka ut tu ya-da lu spatiu ad le mie lakrima."

42 Et ait ad eum Tharsia:

"Est domus in terris, clara quae voce resultat.
Ipsa domus resonat, tacitus sed non sonat hospes.
Ambo tamen currunt, hospes simul et domus una.
Si ergo, ut adseris, rex es in patria tua - nihil enim rege prudentius esse convenit -, solve mihi quaestionem."

Et agitans caput Apollonius ait: "Ut scias me non esse mentitum: domus, quae in terris resonat, unda est; hospes huius domus tacitus piscis est, qui simul cum domo currit."

Admiratur puella hinc in explanatione magna vere regem esse et acrioribus eum quaestionibus pulsat et ait:

"Dulcis amica ripae, semper vicina profundis,
Suave canens Musis, nigro perfusa colore
Nuntia sum linguae digitis signata magistri."

Et ait ad eam Apollonius: "Dulcis amica dei, quae cantus suos mittit ad caelum, canna est, ripae semper vicina, quia iuxta aquas sedes collocatas habet. Haec nigro perfusa colore nuntia est linguae, quod vox per eam transit."

Item ait ad eum puella:

"Longa feror velox, formosae filia silvae,
Innumera pariter comitum stipata caterva.
Curro vias multas, vestigia nulla relinquo."

Item agitans caput Apollonius ait ad eam: "O si liceret mihi longum deponere luctum, ostenderem tibi quae ignoras. Tamen respondeo quaestionibus tuis: miror enim te in tam tenera aetate talem prudentiam habere. Nam longa quae fertur arbor est navis, formosae filia silvae; fertur velox vento pellente, stipata catervis; currit vias multas, sed vestigia nulla relinquit."

Item puella inflammata prudentia quaestionum ait ad eum:

"Per totas aedes innoxius introit ignis:
Circumdat flammis hinc inde vallata, nec uror.
Nuda domus est et nudus ibi convenit hospes."

Ait ad eam Apollonius: "Ego si istum luctum possem deponere, innocens intrarem per istum ignem. Intrarem enim balneum, ubi hinc inde flammae per tubulos surgunt; ubi nuda domus est, quia nihil intus habet praeter sedilia; ubi nudus sine vestibus ingreditur hospes."

Item ait ad eum puella:

"Mucro mihi geminus ferro coniungitur uno.
Cum vento lucto, cum gurgite pugno profundo.
Scrutor aquas medias, imas quoque mordeo terras."

Respondit ei Apollonius: "Quae te sedentem in hac nave continet, ancora est, quae mucrone gemino ferro coniungitur uno; quae cum vento luctatur et cum gurgite profundo; quae aquas medias scrutatur, imas quoque morsu tenens terras."

Item ait ad eum puella:

"Ipsa gravis non sum, lymphae mihi pondus inhaeret.
Viscera tota tument patulis diffusa cavernis.
Intus lympha latet, sed non se sponte profundit."

Respondit ei Apollonius: "Spongia cum sit levis, aqua gravata tumet patulis diffusa cavernis, quae se non sponte profundit."

Item ait ad eum puella:

"Non sum compta comis et non sum compta capillis.
Intus enim mihi crines sunt, quos non videt ullus.
Me manibus mittunt manibusque remittor in auras."

Apollonius ait: "Hanc ego Pentapoli naufragus habui ducem, ut regi amicus efficerer. Nam sphaera est, quae non est vincta comis et non est nudata capillis, quia intus plena est; haec manibus missa manibusque remittitur."

Item ait ad eum puella:

"Nulla mihi certa est, nulla est peregrina figura.
Fulgor inest intus radianti luce coruscus,
Qui nihil ostendit, nisi si quid viderit ante."

Respondens Apollonius ait: "Nulla certa figura est speculo, quia mutatur aspectu; nulla peregrina figura, quia hoc ostendit, quod contra se habet."

Item ait puella ad eum:

"Quattuor aequales currunt ex arte sorores
Sic quasi certantes, cum sit labor omnibus unus.
Cum prope sint pariter, non se pertingere possunt."

Et ait ad eam Apollonius: "Quattuor similes sorores forma et habitu rotae sunt, quae ex arte currunt quasi certantes; et cum sint sibi prope, nulla nullam potest contingere."

Item ait ad eum puella:

"Nos sumus, ad caelum quae scandimus alta petentes
Concordi fabrica quas unus conserit ordo.
Quicumque alta petunt, per nos comitantur ad auras."

Et ait ad eam Apollonius: "Per deum te obtestor, ne ulterius me ad laetandum provoces, ne videar insultare mortuis meis. Nam gradus scalae alta petentes, aequales mansione manentes uno ordine conseruntur; et alta quicumque petunt, per eos comitantur ad auras."

42

Ak Tarsia ya-dike ad Apolloniu:

"Era lu domu super lu terra, ke ya-resona klare per lu voke.
Lu domu ipsu ya-resona, sed lu silente hospite non ya-sona.
Tamen ambe ya-kurre simul, lu hospite ak lu domu.
Si ergo, ut tu ya-assere, tu era lu rege in lu tue patria — quia nihil era plus prudente quam lu rege — ya-solve lu mie quaestione."

Apolloniu ya-move lu kapite ak ya-dike:

"Ut tu ya-ski ke jek non ya-menti: lu domu ke ya-resona super lu terra era lu unda. Lu silente hospite de lu domu era lu piske, ke ya-kurre simul kum lu unda."

Lu puella ya-mira multe pro lu explikatione ak ya-rekognoske ke Apolloniu vere era lu rege. Illa ya-preme eum per le plus akre quaestione ak ya-dike:

"Lu dulke amiku de lu litore, semper vikine ad lu profunde aqua,
ya-kanta iukunde ad le Musa, kum lu nigre kolore;
jek era lu nuntia de lu lingua, ke le digitu de lu magistru ya-signa."

Apolloniu ya-dike ad lu puella:

"Lu dulke amiku de lu deu, ke ya-mitte lu sue kantu ad lu kaelu, era lu kanna. Ille era semper vikine ad lu litore, quia ille ya-habe lu sue loku iuxta lu aqua. Ille ya-habe lu nigre kolore ak era lu nuntia de lu lingua, quia lu voke ya-praetri per eum."

Iterum lu puella ya-dike ad Apolloniu:

"Jek akkede ya-porta longe ak rapide, lu filia de lu pulkre silva,
kirkumdate de le innumerabile sokiu.
Jek ya-kurre le multe via, sed jek non ya-relinque lu ullu vestigiu."

Apolloniu ya-move lu kapite ak ya-dike:

"O, si jek pote ya-depone lu longe luktu, jek ya-monstra ad te le re ke tu non ya-ski. Tamen jek ya-responde ad le tue quaestione, quia jek ya-mira ke tu in lu tale tenere aetate ya-habe lu tale prudentia. Lu longe re ke akkede ya-porta era lu nave, lu filia de lu pulkre silva. Lu ventu ya-pelle eum rapide, kirkumdate de le multe sokiu. Ille ya-kurre le multe via, sed non ya-relinque lu ullu vestigiu."

Iterum lu puella, ya-akkende per lu prudentia de le quaestione, ya-dike:

"Lu innokente igne ya-intra per lu tote domu.
Le flamma ya-kirkumda me undique, sed jek non ya-arde.
Lu domu era nude ak lu hospite ke ya-intra ibi era nude."

Apolloniu ya-dike:

"Si jek pote ya-depone lu hik luktu, jek innokente ya-intra per lu hik igne. Jek ya-intra lu balneu, ubi le flamma ya-surge undique per le tubulu. Lu domu era nude, quia intus ille nihil ya-habe praeter le sedile; ak lu hospite ya-intra nude, sine le veste."

Iterum lu puella ya-dike:

"Jek ya-habe le duo akumine koniunkte in lu unu ferru.
Kum lu ventu jek ya-lukta, kum lu profunde aqua jek ya-pugna.
Jek ya-explora lu mediu de le aqua ak etiam ya-morde lu fundu."

Apolloniu ya-responde:

"Lu re ke ya-tene te dum tu ya-sede in lu hik nave era lu ankora. Ille ya-habe le duo akumine koniunkte in lu unu ferru. Ille ya-lukta kum lu ventu ak kum lu profunde aqua. Ille ya-explora lu mediu de lu aqua ak etiam ya-tene lu fundu per lu morsu."

Iterum lu puella ya-dike:

"Jek ipsu non era grave, sed lu pondere de lu aqua ya-adhaere ad me.
Lu tote interiore ya-tume ak ya-fie plene de lu aqua.
Intus lu aqua ya-kela, sed ille non ya-effunde se voluntarie."

Apolloniu ya-responde:

"Lu spongia era leve, sed ille ya-tume kiam lu aqua ya-grava eum ak ya-imple lu interiore. Lu aqua non ya-effunde se voluntarie."

Iterum lu puella ya-dike:

"Jek non era ornate per le koma nek per le kapillu.
Intus tamen jek ya-habe le krine, ke nulle ya-vide.
Le manu ya-proike me ak le manu ya-remitte me in lu aere."

Apolloniu ya-dike:

"Jek ya-habe lu hik re in Pentapoli, kiam jek era lu naufragu, ak per eum jek ya-fie lu amiku de lu rege. Lu re era lu pila. Ille non era ornate per le koma nek per le kapillu, quia intus ille era plene. Le manu ya-proike eum ak le manu ya-remitte eum."

Iterum lu puella ya-dike:

"Lu nulle kerte forma era ad me, lu nulle peregrine figura.
Intus jek ya-habe lu radiante luke,
ke non ya-monstra nihil nisi lu re ke ille ya-vide ante."

Apolloniu ya-responde:

"Lu spekulu non ya-habe lu kerte figura, quia lu re kontra eum ya-muta lu figura. Ille non ya-habe lu peregrine figura, quia ille ya-monstra lu re ke era kontra se."

Iterum lu puella ya-dike:

"Le quattuor aequale sorore ya-kurre sekundum lu arte,
quasi illus ya-kontende, quamvis lu labore era lu unu pro le omne sorore.
Kiam illus era prope simul, illus non pote ya-tange se."

Apolloniu ya-dike:

"Le quattuor simile sorore in lu forma ak lu habitu era le rota. Illus ya-kurre sekundum lu arte quasi ya-kontende; ak quamvis illus era prope inter se, lu nulle rota pote ya-tange lu altera."

Iterum lu puella ya-dike:

“Nos ya-askende ad lu kaelu, ya-quaere le altitudine.
Lu unu ordine ya-koniunge nos simul.
Ke ya-quaere le altitudine, per nos ya-askende ad lu aere.”

Apolloniu ya-dike:

“Per lu deu jek ya-obtesta te, ut tu non ya-provoka me amplie ad lu laetitia, ut jek non ya-pare ya-insulta ad le mie mortue. Le gradu de lu skala ya-quaere le altitudine. Illus ya-mane aequale ak lu unu ordine ya-koniunge illus. Ke ya-quaere le altitudine, per illus ya-askende ad lu aere.”

44 Et his dictis ait: "Ecce habes alios centum aureos, et recede a me, ut memoriam mortuorum meorum defleam." At vero puella dolens tantae prudentiae virum mori velle, refundens aureos in sinum et adprehendens lugubrem vestem eius ad lucem conabatur trahere. At ille impellens eam conruere fecit. Quae cum cecidisset, de naribus eius sanguis coepit egredi, et sedens puella coepit flere et cum magno maerore dicere: "O ardua potestas caelorum, quae me pateris innocentem tantis calamitatibus ab ipsis cunabulis fatigari! Nam statim ut nata sum in mari inter fluctus et procellas, parturiens me mater mea secundis ad stomachum redeuntibus coagulato sanguine mortua est, et sepultura ei terrae denegata est. Quae tamen ornata a patre meo regalibus ornamentis et deposita in loculum cum viginti sestertiis auri Neptuno est tradita. Me namque in cunabulis posita, Stranguillioni impio et Dionysiadi eius coniugi a patre meo sum tradita cum ornamentis et vestibus regalibus, pro quibus usque ad necis veni perfidiam et iussa sum puniri a servo uno infami nomine Theophilo. At ille dum voluisset me occidere, eum deprecata sum, ut permitteret me testari dominum. Quem cum deprecor, piratae superveniunt, qui me vi auferunt et ad istam deferunt provinciam. Atque lenoni impio sum vendita."

44
Postea Apolloniu ya-dike:

“Ekke tu ya-habe le altere kente aure nummu. Ya-retira te ab me, ut jek ya-plora lu memoria de le mie mortue.”

Sed lu puella ya-dole quia lu tante prudente viru vole ya-mori. Illa ya-redde le aure nummu in lu sue sinu, ya-kape le funere veste de Apolloniu ak ya-kona ya-trahe eum ad lu lumine.

Sed Apolloniu ya-pelle lu puella ak ya-fake ut illa ya-kade.

Kiam illa ya-kade, lu sanguine ya-inkipe ya-egredi ex le sue narine. Lu puella ya-sede, ya-inkipe ya-plora ak, kum lu magne maerore, ya-dike:

“O lu alte potentia de lu kaelu, ke ya-permitte ke jek, innokente, era ya-fatiga per le tante kalamitate iam ab lu kunabulu! Statim kiam jek ya-naske in lu mare, inter le unda ak le prokella, lu mie matre ya-mori dum illa ya-pari me, quia lu sanguine ya-koagula ak ya-redi ad lu stomaku. Ak lu terra ya-nega ad eam lu sepulture.

Tamen lu mie patre ya-orna eam per le regie ornatu, ya-pone eam in lu lokulu kum le viginti sestertiu de lu auru ak ya-trade eam ad Neptunu.

Kiam jek era in lu kunabulu, lu mie patre ya-trade me ad lu impie Stranguillione ak ad Dionysiade, lu sue uxore, kum le regie ornatu ak le veste. Propter le hik re, jek ya-veni usque ad lu perfidia de lu neke, ak lu unu infame servu nomine Teofilo akkede ya-iube ut ya-puni me.

Sed dum ille vole ya-interfike me, jek ya-depreka eum ut ille ya-permitte ke jek ya-teste lu dominu. Dum jek ya-depreka eum, le pirata ya-superveni, ya-auferre me per lu violentia ak ya-deferre me ad lu hik provinkia. Postea illus ya-vende me ad lu impie lenone.”

45 Cumque haec et his similia puella flens diceret, in amplexu illius ruens Apollonius coepit flens prae gaudio ei dicere: "Tu es filia mea Tharsia, tu es spes mea unica, tu es lumen oculorum meorum, quo me consolatus sum, dum flens per quattuordecim annos matrem tuam lugeo. Iam laetus moriar, quia rediviva spes mihi est reddita." *Alta voce clamabat dicens: "Currite, famuli, currite, amici, currite, omnes, et miseriae meae finem imponite! Inveni quam perdideram, scilicet unicam filiam meam."*

Audito clamore famuli currerunt, currit inter illos Athenagora princeps, et descendentibus illis in navem, invenerunt illum flentem prae gaudio super collum filiae suae et dicentem: "Ecce filia mea, quam lugeo, dimidium animae meae! Iam volo vivere. " Omnes prae gaudio cum eo flebant. Tunc erigens se Apollonius, proiectis vestibus lugubribus, indutus est vestibus mundissimis et omnes dixerunt: "O domine, quam similis est filia tua vobis! Si non esset aliud experimentum, sufficeret eius similitudo ad probandum eam esse filiam tuam!"

Tunc filia bis, ter, quater osculata est patrem et ait: "O pater, benedictus deus, qui mihi gratiam dedit, quod te videre potero, tecum vivere, tecum mori!" Et narravit ei, quomodo a lenone comparata et in lupanari esset posita, et quomodo deus virginitatem suam custodivit. Audiens haec Athenagora, timens scilicet, ne filiam alteri in uxorem daret, misit se ad pedes Apollonii dicens: "Adiuro te per deum vivum, qui te patrem filiae restituit, ne alteri filiam des in coniugem nisi mihi; sum enim princeps huius civitatis, meo auxilio virgo permansit et me duce te patrem agnovit."

Cui Apollonius ait: 'Non possum tibi esse contrarius, quia multa pro filia mea fecisti, et ideo opto, ut sit uxor tua. Et tunc restat, ut vindicem me a lenone. Pereat haec civitas!" At ubi auditum est ab Athenagora principe, in publico, in foro, in curia clamare coepit et dicere: "Currite, cives et nobiles, ne pereat ista civitas!"

45

Ak dum lu puella ya-plora ak ya-dike le hik re ak le simile re, Apolloniu ya-proike se in le sue brakiu, ya-inkipe ya-plora pro lu gaudiu ak ya-dike ad lu puella:

"Tu era lu mie filia, Tarsia!
Tu era lu mie sole spe!
Tu era lu lumine de le mie okulu. Per te jek ya-konsola me dum jek ya-luge lu tue matre per le quattuordek annu.
Iam jek pote ya-mori laete, quia lu mie spe akkede ya-redde ad me vive!"

Apolloniu ya-klama per lu alte voke:

"Ya-kurre, le servu!
Ya-kurre, le amiku!
Ya-kurre, le omne!
Ya-pone lu fine ad lu mie miseria!
Jek ya-inveni eam ke jek ya-perde, lu mie sole filia!"

Kiam le servu ya-audi lu klamore, illus ya-kurre. Athenagora, lu prinkipe, ya-kurre inter illus. Kiam illus ya-deskende in lu nave, illus ya-inveni Apolloniu ke ya-plora pro lu gaudiu, kum le brakiu kirke lu kollu de lu sue filia, ak ya-dike:

"Ekke lu mie filia, ke jek ya-luge, lu medie de lu mie anima! Iam jek vole ya-vive!"

Omne ya-plora simul kum eum pro lu gaudiu.

Tunk Apolloniu ya-surge, ya-proike le funere veste ak ya-pone le maxime pure veste. Le omne ya-dike:

"O dominu, quomodo simile era lu tue filia ad te! Etiam sine lu altere probatione, lu sue similitudine ya-suffike ad ya-proba ke illa era lu tue filia!"

Tunk lu filia ya-oskula lu sue patre bis, ter, quater ak ya-dike:

"O patre, jek ya-benedika lu deu, ke ya-da ad me lu gratia ut jek pote ya-vide te, ya-vive kum te ak ya-mori kum te!"

Lu filia ya-narra ad Apolloniu quomodo lu lenone akkede ya-eme eam ak ya-pone eam in lu lupanare, ak quomodo lu deu ya-kustodi lu sue virginitate.

Kiam Athenagora ya-audi lu hik re, ille ya-time ke Apolloniu pote ya-da lu filia ad lu altere pro lu uxore. Athenagora ya-proike se ad le pede de Apolloniu ak ya-dike:

"Jek ya-adiura te per lu vive deu, ke ya-redde lu tue filia ad te ak ya-restitue te quasi lu sue patre: non ya-da eam pro lu uxore ad lu altere, sed ad me. Jek era lu prinkipe de lu hik urbe. Per lu mie auxiliu illa ya-mane virgine, ak jek ya-duke eam, ut illa ya-rekognoske te quasi lu patre."

Apolloniu ya-dike ad eum:

“Jek non pote ya-kontradike te, quia tu ya-fake multe pro lu mie filia. Ideo jek ya-opta ut illa era lu tue uxore. Nunk ya-mane ut jek ya-vindika me kontra lu lenone. Ya-peri lu hik urbe!”

Kiam Athenagora ya-audi lu hik re, ille ya-inkipe ya-klama publike in lu foru ak in lu kuria:

“Ya-kurre, le kive ak le nobile, ne lu hik urbe ya-peri!”

46 Concursus magnus et ingens factus est, et tanta commotio fuit populi, ut nullus omnino domi remaneret, neque vir neque femina. Omnibus autem convenientibus dixit Athenagora: "Cives Mutilenae civitatis, sciatis Tyrium Apollonium huc venisse, et ecce classes navium properant cum multis armatis eversuris istam provinciam causa lenonis infaustissimi, qui Tharsiam ipsius emit filiam et in prostibulo posuit. Ut ergo salvetur ista civitas, mittatur, et vindicet se de uno infami, ut non omnes periclitemur."

His auditis populi ab auriculis eum comprehenderunt. Ducitur leno ad forum vinctis a tergo manibus. Fit tribunal ingens in foro, et induentes Apollonium regalem vestem deposito omni squalore luctus, quod habuit, atque detonso capite diadema imponunt ei et cum filia sua Tharsia tribunal ascendit. Et tenens eam in amplexu coram omni populo lacrimis impediebatur loqui.

Athenagora autem vix manu impetrat ad plebem, ut taceant. Quibus silentibus ait Athenagora: "Cives Mutilenae, quos repentina pietas in unum congregavit: videte Tharsiam a patre suo esse cognitam, quam leno cupidissimus ad nos expoliandos usque in hodiernum diem depressit; quae vestra pietate virgo permansit. Ut ergo plenius vestrae felicitati gratias referat, eius procurate vindictam."

At vero omnes una voce clamaverunt dicentes: "Leno vivus ardeat et bona omnia eius puellae addicantur!" Atque his dictis leno igni est traditus. Vilicus vero eius cum universis puellis et facultatibus Tharsiae virgini traditur. Cui ait Tharsia: "Redonavi tibi vitam, quia beneficio tuo virgo permansi." Cui donavit pro hoc beneficio ducenta talenta auri et libertatem. Deinde cunctis puellis coram se praesentatis dixit: "Quicquid de corpore vestro illi infausto contulistis, ut habeatis vobis, illud redonavi, et quia mecum verum tamen servistis, ex hoc iam mecum liberae estote."

46

Lu magne ak ingente konkursu akkede ya-fie. Tanta era lu kommotione de lu populu, ke nemo ya-mane in lu domu, nek le viru nek le femina.

Kiam omne ya-konveni, Athenagora ya-dike:

“Le kive de lu urbe Mitilene ya-ski ke lu Tyriene Apolloniu ya-veni huk. Ekke le klasse de le nave ya-propera kum le multe armate homine pro ya-everte lu hik provinkia propter lu maxime infauste lenone, ke ya-eme Tarsia, lu filia de Apolloniu, ak ya-pone eam in lu lupanare. Ut lu hik urbe akkede ya-serva, ya-mitte lu lenone ad eum, ut Apolloniu ya-vindika se de lu unu infame ak nos non akkede ya-perikula le omne.”

Kiam le homine ya-audi lu hik re, illus ya-kape lu lenone ad le aure. Illus ya-duke eum ad lu foru, kum le manu vinkte post lu tergu. Lu ingente tribunale ya-fie in lu foru.

Illus ya-vesti Apolloniu per lu regie veste, ya-depone omne lu squalore de lu luktu, ya-tonde lu sue kapite ak ya-pone lu diadema super eum. Apolloniu ya-askende lu tribunale kum lu sue filia Tarsia. Ille ya-tene eam in lu brakiu koram lu tote populu, sed le lakrima ya-impedi eum ya-loque.

Athenagora vix ya-fake ut lu plebe ya-sile per lu signu de lu manu. Kiam illus ya-sile, ille ya-dike:

“Kive de Mitilene, lu subita pietate ya-kongrega vos in lu unu. Ya-vide Tarsia, ke akkede ya-rekognoske a lu sue patre. Lu maxime kupide lenone ya-premi eam usque ad hodie pro ya-expolia nos, sed per lu vostre pietate illa ya-mane virgine. Ut illa ya-redde le gratia plus plene pro lu vostre felikitate, ya-kura lu sue vindikta.”

Omne ya-klama simul per lu unu voke:

“Lu lenone ya-arde vive, ak le omne sue possessione akkede ya-trade ad lu puella!”

Tunk lu lenone akkede ya-trade ad lu igne.

Lu villiku de lu lenone, kum le omne puella ak le sue fakultate, akkede ya-trade ad Tarsia.

Tarsia ya-dike ad eum:

“Jek ya-redde ad te lu vita, quia per lu tue benefikiu jek ya-mane virgine.”

Pro lu hik benefikiu illa ya-dona ad eum le duo kente talente de lu auru ak lu libertate.

Postea, kiam le omne puella akkede ya-praesenta koram illa, Tarsia ya-dike:

“Jek ya-redde ad vos lu re ke vos ya-konfere ad lu eum infauste ex lu vostre korpora. Vos ya-habe lu re pro vos ipsu. Ak quia vos ya-servi verake kum me, ex nunk vos era libere kum me.”

47 Erigens ergo se Tyrius Apollonius his dictis populo alloquitur: "Gratias pietati vestrae refero, venerandi et piissimi cives, quorum longa fides pietatem praebuit et quietem tribuit et salutem et exhibuit gloriam. Vestrum est, quod fraudulenta mors cum suo luctu detecta est; vestrum est, quod virginitas nulla bella sustinuit; vestrum est, quod paternis amplexibus unica restituta est filia. Pro hoc tanto munere condono huic civitati vestrae ad restauranda omnia moenia auri talenta C." Et haec dicens eis in praesenti dari iussit. At vero cives accipientes aurum fuderunt ei statuam stantem et caput lenonis calcantem, filiam suam in dextro brachio tenentem, et in ea scripserunt: TYRIO APOLLONIO RESTITVTORI MOENIVM NOSTRORVM ET THARSIAE PVDICISSIME VIRGINITATEM SERVANTI ET CASVM VILISSIMVM INCVRRENTI VNIVERSVS POPVLVS OB NIMIVM AMOREM AETERNVM DECVS MEMORIAE DEDIT.

Quid multa? Intra paucos dies tradidit filiam suam Athenagorae principi cum ingenti honore ac civitatis laetitia.

47
Ergo lu Tyriene Apolloniu ya-leva se. Post lu hik re ille ya-alloque lu populu:

“Jek ya-redde le gratia pro lu vostre pietate, venerabile ak tote pie kive, ke per lu longe fidelitate ya-praebe lu pietate, ya-tribue lu quietate ak lu salute, ak ya-exhibe lu gloria.

Per vos lu fraudulente morte kum lu sue luktu akkede ya-detege. Per vos lu virginitate ya-sustine nulle pugna. Per vos lu sole filia akkede ya-restitue ad le paterne brakiu. Pro lu tante munere jek ya-kondona ad lu vostre urbe le kente talente de lu auru pro ya-restaura le omne munitione.”

Kiam Apolloniu ya-dike lu hik re, ille ya-iube ut le kente talente akkede ya-da ad le kive statim.

Le kive ya-akkipe lu auru ak ya-funde lu statua pro eum. Lu statua ya-sta ak ya-kalka lu kapite de lu lenone, dum illa ya-tene lu sue filia in lu dextere brakiu.

Super lu statua le kive ya-skribe:

“AD LU TYRIENE APOLLONIU, LU RESTITUTORE DE LE NOSTRE MUNITIONE, AK AD TARSIA, LU TOTE PUDIKE VIRGINE, KE YA-SERVA LU VIRGINITATE AK YA-INKURRE LU VILISSIME KASU, LU TOTE POPULU PRO LU NIMIE AMORE YA-DA LU AETERNE DEKORE DE LU MEMORIA.”

Quid amplie?

Intra le pauke die Apolloniu ya-trade lu sue filia ad Athenagora, lu prinkipe, kum lu ingente honore ak lu laetitia de lu urbe.

48 Et exinde cum suis omnibus et cum genero atque filia navigavit, volens per Tharsum proficiscens redire ad patriam suam. Vidit in somnis quendam angelico habitu sibi dicentem: "Apolloni, dic gubernatori tuo, ad Ephesum iter dirigat; ubi dum veneris, ingredere templum Dianae cum filia et genero, et omnes casus tuos, quos a iuvenili aetate es passus, expone per ordinem. Post haec veniens Tharsos vindica innocentem filiam tuam."

Expergefactus Apollonius excitat filiam et generum et indicat somnium. At illi dixerunt: "Fac, domine, quod iubet." Ille vero iubet gubernatorem suum Ephesum petere. Perveniunt felici cursu. Descendens Apollonius cum suis templum Dianae petit, in quo templo coniunx eius inter sacerdotes principatum

tenebat. Erat enim effigie satis decora et omni castitatis amore assueta, ut nulla tam grata esset Dianae nisi ipsa. Interveniens Apollonius in templum Dianae cum suis rogat sibi aperiri sacrarium, ut in conspectu Dianae omnes casus suos exponeret. Nuntiatur hoc illi maiori omnium sacerdotum, venisse nescio quem regem cum genero et filia cum magnis donis, talia volentem in conspectu Dianae recitare.

At illa audiens regem advenisse induit se regium habitum, ornavit caput gemmis et in veste purpurea venit, stipata catervis famularum. Templum ingreditur. Quam videns Apollonius cum filia sua et genero corruerunt ante pedes eius. Tantus enim splendor pulcritudinis eius emanabat, ut ipsam esse putarent deam Dianam.

Interea aperto sacrario oblatisque muneribus coepit in conspectu Dianae haec effari atque cum fletu magno dicere: "Ego cum ab adulescentia mea rex nobilis appellarer et ad omnem scientiam pervenissem, quae a nobilibus et regibus exercetur, regis iniqui Antiochi quaestionem exsolvi, ut filiam eius in matrimonio acciperem. Sed ille foedissima sorde sociatus ei, cuius pater a natura fuerat constitutus, per impietatem coniunx effectus est atque me machinabatur occidere. Quem dum fugio, naufragus factus sum et eo usque a Cyrenensi rege Archistrate susceptus sum, ut filiam suam meruissem accipere. Quae mecum ad regnum percipiendum venire desiderans, hanc filiam parvulam enixa est, quam coram te, magna Diana, praesentari in somnis angelo admonente iussisti. Postquam in navi eam peperit, emisit spiritum. Indui eam honestum regium dignumque habitum sepulturae et in loculum deposui cum XX sestertiis auri, ut ubi inventa fuisset, ipsa sibi testis esset, ut digne sepeliretur.

Hanc vero meam filiam commendavi iniquissimis hominibus Stranguillioni et Dionysiadi, et luxi in Aegypto per annos XIIII uxorem flens fortiter, et postea veni, ut filiam meam reciperem. Dixerunt mihi, quod esset mortua. Iterum cum redivivo involverer luctu, post matris atque filiae mortem cupienti exitum vitam mihi reddidisti."

48

Ak exinde Apolloniu ya-naviga kum le sue omne homine, lu sue generu ak lu sue filia. Ille vole ya-profikiske per lu Tarsu ak ya-reveni ad lu sue patria.

In lu somniu ille ya-vide alique kum lu angelike habitu, ke ya-dike ad eum: “Apolloniu, ya-dike ad lu tue gubernatore ut ille ya-dirige lu itinere ad lu Ephesu. Kiam tu ya-perveni ibi, ya-intra lu templu de Diana kum lu tue filia ak lu tue generu, ak ya-expone sekundum lu ordinu le omne tue kasu ke tu ya-pati ab lu tue iuvene aetate. Post lu re ya-veni ad lu Tarsu ak ya-vindika lu tue innokente filia.”

Kiam Apolloniu ya-expergefake, ille ya-exkita lu filia ak lu generu ak ya-indika ad illus lu somniu. Sed illus ya-dike: “Dominu, ya-fake lu re ke tu ya-iube.”

Ille ya-iube ad lu sue gubernatore ut ille ya-pete lu Ephesu.

Illus ya-perveni per lu felike kursu. Apolloniu ya-deskende kum le sue homine ak ya-pete lu templu de Diana. In lu templu lu sue uxore ya-tene lu prinkipatu inter le sakerdotissa. Illa era satis dekora sekundum lu effigie ak semper ya-vive kum lu tote amore de lu kastitate, ita ke nulle era tam grate ad Diana quam illa ipsu.

Apolloniu ya-intra lu templu de Diana kum le sue homine ak ya-preka ut illus ya-aperi lu sakrariu ad eum, ut ille ya-expone le omne sue kasu in lu konspektu de Diana.

Illus ya-nuntia lu re ad lu maiore de le omne sakerdote: lu alique rege ya-veni kum lu generu ak lu filia ak kum le magne donu, ak ille vole ya-rekita le hik re in lu konspektu de Diana.

Kiam illa ya-audi ke lu rege ya-adveni, illa ya-vesti se per lu regie habitu ak ya-orna lu sue kapite per le gemma. Illa ya-veni in lu purpure veste, kum le katerva de le famula kirke eam, ak ya-intra lu templu.

Kiam Apolloniu, lu sue filia ak lu sue generu ya-vide eam, le tres ya-kade ante le sue pede. Tanta era lu splendore de lu sue pulkritude ke le tres ya-opina ke illa ipsu era lu dea Diana.

Interea, post ke illus ya-aperi lu sakrariu ak ya-offeri le donu, Apolloniu ya-inkipe ya-loque in lu konspektu de Diana ak ya-dike kum lu magne ploru:

“Ab lu mie adoleskentia jek akkede ya-appella lu nobile rege, ak jek ya-perveni ad lu tote skientia ke le nobile ak le rege ya-exerke. Jek ya-exsolve lu quaestione de lu iniuste rege Antioku, ut jek ya-akkipe lu sue

filia in lu zygu. Sed ille ya-sokia se foedissime ad lu sue filia, kuiu patre ille era per lu natura. Per lu impietate ille ya-fie lu sue koniunge ak ya-makina ya-interfike me.

Dum jek ya-fuge ab eum, jek ya-fie lu naufragu. Lu Kyrenaike rege Arkistrate ya-akkipe me, ak jek ya-merite ya-akkipe lu sue filia. Illa ya-desidera ya-veni kum me pro ya-perkipe lu regnu ak ya-pari lu hik parva filia, ke tu, magne Diana, ya-iube me ya-praesenta ante te, iam lu angelu ya-admone me in lu somniu.

Post ke illa ya-pari eam in lu nave, illa ya-emitte lu spiritu. Jek ya-indue eam per lu honeste regie veste, digne de lu sepultura, ak ya-pone eam in lu lokulu kum le viginti sestertiu de lu auru, ut, ubi le homine ya-inveni eam, illa ipsu era lu teste pro se ak akkede ya-sepeli digne.

Jek ya-kommitte lu mie filia ad le tote iniuste homine Stranguillione ak Dionysiade. Jek ya-luge lu mie uxore in lu Aegyptu per le quattuordek annu ak ya-plora forte. Postea jek ya-veni ut jek ya-rekipe lu mie filia. Illus ya-dike ad me ke illa era mortue. Ak kiam jek iterum akkede ya-involve in lu redivive luktu post lu morte de lu matre ak de lu filia, ak jek ya-desidera lu exitu, tu ya-redde ad me lu vita."

49 Cumque haec et his similia Apollonius narrans diceret, mittit vocem magnam clamans uxor eius dicens "Ego sum coniunx tua Archistratis regis filia!" Et mittens se in amplexus eius coepit dicere: "Tu es Tyrius Apollonius meus, tu es magister, qui docta manu me docuisti, tu es, qui me a patre meo Archistrate accepisti, tu es, quem adamavi non libidinis causa, sed sapientiae ducem! Ubi est filia mea?" Et ostendit ei Tharsiam et dixit ei: "Ecce, haec est."

Sonat in tota Epheso, Tyrium Apollonium recognovisse suam coniugem, quam ipsi sacerdotem habebant. Et facta est laetitia omni civitati maxima, coronantur plateae, organa disponunter, fit a civibus convivium, laetantur omnes pariter. Et constituit loco suo ipsa sacerdotem, quae ei secunda erat et cara. Et cum omnium Ephesiorum gaudio et lacrimis, cum planctu amarissimo eo, quod eos relinqueret, vale dicens cum marito et filia et genero navem ascendit.

49
Ak dum Apolloniu ya-narra le hik re ak le simile re, lu sue uxore subite ya-klama per lu magne voke ak ya-dike: "Jek era lu tue uxore, lu filia de lu rege Arkistrate!"

Ak illa ya-proike se in le brakiu de Apolloniu ak ya-inkipe ya-dike: "Tu era lu mie Tyriene Apolloniu! Tu era lu magistre ke ya-doke me per lu dokte manu! Tu era ille ke ya-akkipe me a lu mie patre Arkistrate! Tu era ille ke jek ya-ama non pro lu libidine, sed ut lu duktore de lu sapientia! Ubi era lu mie filia?"

Apolloniu ya-monstra Tarsia ad eam ak ya-dike: "Ekke illa."

Lu re ya-sona per lu tote Ephesu: lu Tyriene Apolloniu ya-rekognoske lu sue koniunge, ke le Ephesanu ya-habe ut lu sakerdotissa. Lu tote urbe ya-fie plene de lu laetitia. Le strata akkede ya-korona, le instrumentu akkede ya-dispona, le kive ya-fake lu konviviu, ak le omne homine ya-laeta pariter.

Lu sue uxore ya-konstitue in lu sue loku lu sakerdotissa ke era sekunde ad eam ak kare.

Postea illa ya-dike vale ad le Ephesanu. Le omne Ephesanu ya-plora quia illa ya-relinque illus. Kum lu gaudiu ak le lakrima de illus, ak kum lu amare planktu, illa ya-askende lu nave kum lu maritu, lu filia ak lu generu.

50 Et constituit in loco suo regem Athenagoram generum suum, et cum eodem et filia et coniuge et cum exercitu navigans Tharsum civitatem venit. Apollonius statim iubet comprehendere Stranguillionem et Dionysiadem, et sedens pro tribunali in foro adduci sibi illos praecepit. Quibus adductis coram omnibus Apollonius ait: "Cives beatissimi Tharsi, numquid Tyrius Apollonius alicui vestrum in aliqua re ingratus extitit?" At illi una voce clamaverunt dicentes: "Te regem, te patrem patriae et diximus et in perpetuum dicimus; pro te mori optavimus et optamus, cuius ope famis periculum vel mortem transcendimus. Hoc et statua tua a nobis posita in biga testatur."

Apollonius ait ad eos: "Commendavi filiam meam Stranguillioni et Dionysiadi suae coniugi; hanc mihi reddere nolunt." Stranguillio ait: "Per regni tui clementiam, quia fati munus implevit." Apollonius ait: "Videte, cives Tharsi, non sufficit, quantum ad suam malignitatem, quod homicidium perpetratum

fecerunt: insuper et per regni mei vires putaverunt periurandum. Ecce ostendam vobis; ex hoc, quod visuri estis, et testimoniis vobis probabo." Et proferens filiam Apollonius coram omnibus populis ait: "Ecce, adest filia mea Tharsia!" Mulier mala, ut vidit eam, scelesta Dionysias imo corpore contremuit. Mirantur cives. Tharsia iubet in conspectu suo adduci Theophilum villicum. Quique cum adductus fuisset, ait ad eum Tharsia: "Theophile, si debitis tormentis et sanguini tuo cupis esse consultum et a me mereri indulgentiam, clara voce dicito, quis tibi allocutus est, ut me interficeres!" Theophilus ait: "Domina mea Dionysias."

Tunc omnes cives, sub testificatione confessione facta et addita vera ratione confusi rapientes Stranguillionem et Dionysiadem tulerunt extra civitatem et lapidibus eos occiderunt et ad bestias terrae et volucres caeli in campo iactaverunt, ut etiam corpora eorum terrae sepulturae negarentur. Volentes autem Theophilum occidere, interventu Tharsiae non tangitur. Ait enim Tharsia: "Cives piissimi, nisi ad testandum dominum horarum mihi spatia tribuisset, modo me vestra felicitas non defendisset." Tum a praesenti Theophilo libertatem cum praemio donavit.

50
Ak ille ya-statue lu sue generu Athenagora ut lu rege in lu sue loku. Postea Apolloniu ya-naviga kum Athenagora, lu filia, lu uxore ak lu exerkitu ak ya-veni ad lu urbe Tarsu.

Apolloniu statim ya-iube ya-kapta Stranguillione ak Dionysiade. Ille ya-sede pro lu tribunale in lu foru ak ya-iube ut illus akkede ya-konduke ad eum. Kiam illus akkede ya-konduke, Apolloniu ya-dike ante le omne homine: “Le maxime felike kive de lu Tarsu, an jek umquam era ingrate ad alique de vos in alique re?”

Illus ya-klama simul per lu unu voke: “Nos ya-dike ke tu era lu rege ak lu patre de lu patria, ak nos semper ya-dike lu re. Nos ya-opta ya-mori pro te ante, ak nunk nos ya-opta lu re, quia per lu tue auxiliu nos ya-transi lu perikulu de lu fame ak de lu morte. Lu tue statua, ke nos ya-pone in lu biga, etiam ya-teste lu re.”

Apolloniu ya-dike: “Jek ya-kommenda lu mie filia ad Stranguillione ak ad lu sue uxore Dionysiade; illus non vole ya-redde eam ad me.”

Stranguillione ya-dike: “Per lu klementia de lu tue regnu, illa ya-imple lu donu de lu sorte.”

Apolloniu ya-dike: “Ya-vide, kive de Tarsu. Pro lu malitia de illus, lu homikidiu ke illus ya-perpetra non ya-suffike. Insuper illus ya-opina ke, per lu potestate de lu mie regnu, illus pote ya-iura false. Sed jek ya-monstra lu veritate ad vos. Per lu re ke vos nunk ya-vide ak per le testimonia, jek ya-proba lu re ad vos.”

Apolloniu ya-proferi lu filia ante lu tote populu ak ya-dike: “Ekke lu mie filia Tarsia!”

Kiam Dionysiade, lu male ak skeleste femina, ya-vide eam, illa ya-treme per lu tote korpore. Le kive ya-mira.

Tarsia ya-iube ut Theophilu, lu viliku, akkede ya-konduke ante eam. Kiam ille akkede ya-konduke, Tarsia ya-dike: “Theophilu, si tu vole ya-evita le debite tormenta ak lu morte ak ya-merite lu indulgentia a me, ya-dike per lu klare voke: ke ya-iube ut tu ya-interfike me?”

Theophilu ya-dike: “Lu mie domina Dionysiade.”

Tunk le omne kive, kiam illus ya-audi lu konfessione ak lu vere ratione, ya-rape Stranguillione ak Dionysiade, ya-fere illus extra lu urbe ak ya-lapida illus ad lu morte. Postea illus ya-proike le korpora in lu kampu ad le bestia de lu terra ak le ave de lu kaelu, ita ke etiam lu sepultura in lu terra akkede ya-nega ad illus.

Le kive etiam vole ya-interfike Theophilu, sed Tarsia ya-interveni ak illus non ya-tange eum. Tarsia ya-dike: “Le maxime pie kive, si ille non ya-tribue ad me lu tempore pro ya-testa lu dominu, nunk lu vostre felikitate non ya-defende me.”

Tunk Tarsia statim ya-dona ad Theophilu lu libertate kum lu praemiu.

51 Itaque Apollonius pro hac re ad laetitiam populo addens munera restaurat universa. Thermas publicas, moenia, murorum turres restituens moratur ibi cum suis omnibus diebus XV. Postea vero vale

dicens civibus navigat ad Pentapolim Cyrenaeam; pervenit feliciter. Ingreditur ad regem Archistratem, socerum suum. Et vidit Archistrates filiam cum marito et Tharsiam neptem suam cum marito; regis filios venerabatur, et osculo suscipit Apollonium et filiam suam, cum quibus iugiter integro uno anno laetatus est perdurans. Post haec perfecta aetate moritur in eorum manibus, dimittens medietatem regni sui Apollonio et medietatem filiae suae.

In illo tempore peractis omnibus iuxta mare deambulat Apollonius. Vidit piscatorem illum, a quo naufragus susceptus fuerat, qui ei medium suum dedit tribunarium, et iubet famulis suis, ut eum comprehenderent et ad suum ducerent palatium. Tunc, ut vidit se piscator trahi ad palatium, se putavit ad occidendum praeberi. Sed ubi ingressus est palatium, Tyrius Apollonius sedens cum sua coniuge eum ad se praecepit adduci et ait ad coniugem: "Domina regina et coniunx pudica, hic est paranymphus meus, qui mihi opem tribuit et, ut ad te venirem, iter ostendit." Et intuens eum Apollonius ait: "O benignissime vetule, ego sum Tyrius Apollonius, cui tu dedisti dimidium tuum tribunarium." Et donavit ei ducenta sestertia auri, servos et ancillas, vestes et argentum secundum cor suum, et fecit eum comitem, usque dum viveret.

Hellenicus autem qui, quando persequebatur eum rex Antiochus, indicaverat ei omnia et nihil ab eo recipere voluit, secutus est eum et procedenti Apollonio obtulit se et ei dixit: "Domine rex, memor esto Hellenici servi tui!" At ille adprehendens manum eius erexit eum et suscepit osculo; et fecit eum comitem et donavit illi multas divitias.

His rebus expletis genuit de coniuge sua filium, quem regem in loco avi sui Archistratis constituit. Ipse autem cum sua coniuge vixit annis LXXIIII et tenuit regnum Antiochiae et Tyri et Cyrenensium; et quietam atque felicem vitam vixit cum coniuge sua. Peractis annis, quot superius diximus, in pace atque senectute bona defuncti sunt.

Explicit liber Apollonii

51

Ideo Apolloniu, pro lu hik re, ya-adde le donu ad lu gaudiu de lu populu ak ya-restaura le omne re: le publike balneu, le munitione ak le turre de le munitione. Ille ya-mane ibi kum le omne sue homine per le quindek die.

Postea ille ya-dike vale ad le kive, ya-naviga ad lu Pentapoli de lu Kyrene ak ya-perveni felike. Ille ya-veni ad lu rege Arkistrate, lu sue sokeru. Arkistrate ya-vide lu sue filia kum lu maritu ak Tarsia, lu sue nepte, kum lu maritu. Ille ya-venera le filiu de lu rege ak ya-akkipe Apolloniu ak lu sue filia per le oskulu. Arkistrate ya-gaude kum illus sine lu intermissione per lu integre unu annu.

Post lu re Arkistrate ya-mori in lu plene aetate, in le manu de illus. Ille ya-relinque lu dimidiu de lu sue regnu ad Apolloniu ak lu dimidiu ad lu sue filia.

Post ke le omne re akkede ya-perfike, Apolloniu ya-ambula iuxta lu mare. Ille ya-vide lu piskatore ke ya-akkipe eum kiam ille era lu naufragu ak ya-da ad eum lu dimidiu de lu sue palliu. Apolloniu ya-iube ad le sue famule ut illus ya-komprehende lu piskatore ak ya-konduke eum ad lu sue palatiu.

Kiam lu piskatore ya-vide ke illus ya-trahe eum ad lu palatiu, ille ya-opina ke illus ya-konduke eum ad lu morte. Sed kiam ille ya-intra lu palatiu, Apolloniu ya-sede kum lu sue koniunge ak ya-iube ut lu piskatore akkede ya-konduke ad eum. Apolloniu ya-dike ad lu sue koniunge: “Domina regina ak kaste koniunge, ille era lu mie paranymphu. Ille ya-tribue ad me lu auxiliu ak ya-monstra ad me lu via ut jek ya-veni ad te.”

Apolloniu ya-intue lu piskatore ak ya-dike: “O maxime benigne vetule, jek era lu Tyriene Apolloniu, ad ke tu ya-da lu dimidiu de lu tue palliu.”

Apolloniu ya-dona ad eum le duo kente sestertiu de lu auru, le servu ak le ankilla, le veste ak lu argentu sekundum lu sue korde. Ille ya-fake eum lu sokiu usque dum lu piskatore ya-vive.

Helleniku, ke ya-indika ad Apolloniu le omne re kiam lu rege Antioku ya-perseque eum, ak ke nihil vole ya-akkipe ab eum, ya-seque Apolloniu. Kiam Apolloniu ya-prokede, Helleniku ya-offere se ad eum ak ya-dike: “Dominu rege, ya-memora Helleniku, lu tue servu!”

Apolloniu ya-kapta lu manu de Helleniku, ya-erige eum ak ya-akkipe eum per lu oskulu. Ille ya-fake eum lu sokiu ak ya-dona ad eum le multe divitia.

Post ke le hik re akkede ya-perfike, Apolloniu ya-genera lu filiu ex lu sue koniunge ak ya-konstitue eum rege in lu loku de lu sue avu Arkistrate. Apolloniu ipsu ya-vive kum lu sue koniunge per le septuaginta quattuor annu ak ya-tene lu regnu de lu Antiokia, lu Tyru ak lu Kyrene. Ille ya-vive lu quiete ak felike vita kum lu sue koniunge.

Post le annu ke nos ya-dike supra, Apolloniu ak lu sue koniunge ya-mori in lu pake ak lu bone senektute.

Lu libru de Apolloniu ya-fini.

Structured Metadata Block

Metadata:

Language: Bizaken
Language Family (modeled): Romance (African Latin continuation hypothesis)
Script: Latin alphabet
Corpus Alignment: Section-by-section Latin parallel
Grammar Type: Analytic
Inflection: None
Word Order: SVO
Lexical Policy: Closed vocabulary
Contact Layers: Berber, Punic, Greek, Vandalic
Geographical Model: Late Antique North Africa
Historical Frame: Alternative continuity of African Latin